

پھنس لال حمَن

سید رسول پونہر

پندوستاں
اویسکو

KA
891.499 092
C 355 P

KA
891.499 092
C 355 P

پچمن لال حمَن

سر و قس اندری صفس پیچه ٹیکھے سنگتر اشی ہند نوئے چھوپے تصویر
دھنھے چھے، تھوڑے منزراچھے ترے جو تو ش راز سدھو دل س برو نہ کنے مہاتما یادھو شنر
ما جہہ حمایا رانی ہند دس خالبس تعب پر کران ترے تمن بجهہ کنے چھا اکھ کا تب بہتھے
خونچ دہر رہنے لیکھا ان۔ یہ چھے ہندوستانی منزرا شاید لیکھنکر فرنج قدیم
ترین موڑ رہ مثال۔

(ناگ ارجمن کونڈ - دو قیم صدی عپسوی)

بُشکریہ اینیشنل میوزنیٹم نئی دہلی :

ہندوستانی ادبی معاشر

چمن لال حمّن

سید رسول پونیر

سادھتیہ اکادمی

Chaman Lal Chaman : A monograph in Kashmiri by Syed Rasool Pompur on the Kashmiri author. Sahitva Akademi, New Delhi (1998). Rs.25.

© ساہتیہ اکادمی

پبلائیشن : ۱۹۹۸ء

ساہتیہ اکادمی

KA
891.499 092

ھیڈ آفس

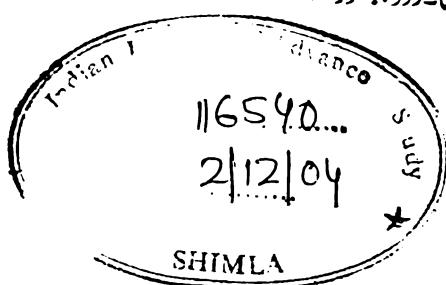
C 355 P ۳۵ فیروز شاہ روڈ، نئی دہلی ۱۱۰۰۰۱

سیز آفس

سواتی، مندر مارگ۔ نئی دہلی ۱۱۰۰۰۱

علاقائی دفاتر

جیون تارابھون، ۲۳ اے ۳۲۱ ایکس، ڈائیکنڈ ہاربر روڈ، کلکتہ ۷۰۰۰۵۳
۷۲، بمبئی مراثی گرنچ سگھر الے مارگ، داور بمبئی ۳۰۰۰۱۲
گنابلڈنگ، دوسری منزل۔ ۳۰۲، ۳۰۵، اسلامی، تینام پیٹھ، جیتنی ۶۰۰۰۱۸
اے۔ ڈی۔ اے رنگ مندر، ۱۰۹ اے۔ ہی۔ روڈ، بنگور ۵۶۰۰۰۲

تیمت : پچیس روپے

ISBN 81-260-0458-4

Library

IIAS, Shimla

KA 891.499 092 C 355 P

00116540

طبعات: سُرپر نظرس دلی ۱۱۰۰۵۱

تشریح

۱	گوہ ڈکھ
۲	زیون: پرحقن: تعلیم: روزگار
۳	آخری ملاقات
۴	خولے خط تے سوہ باو
۵	پوت منظر
۶	شاعری: معہ لائون
۷	انتخاب
۸	بہار و چاند ذاتی
۹	بہار
۱۰	ئیکھ ساتھ پھیران جپھ
۱۱	قدرت پھٹے فنکار
۱۲	شتر

۸۱	وُدُوٰ
۸۶	وُزْرَه دَائِرَ
۹۱	بَيْتِ سَعَكَهْمَنَ
۹۳	سِيَاْنَه جِصَّكَ كَتَه نَسَ آسَمَانَ
۹۵	مَنَه مَا لَجَّهْشَنْطَرَ
۹۸	كِيَا بَيْنَهِ؟
۱۰۰	رَكَهْ جَهْضَنَه مِيلَانَ
۱۰۲	غَزَلَ
۱۰۶	كِيَا هَتَامَ جَهْ سِيدَنَ
۱۰۹	صَهْ شَرِيُودَه
۱۱۱	لَهْ كَهْ لَظَمَهْ
۱۱۳	سِيَاْنَه وَطَنَعَ كَتَه
۱۱۶	كَاشِرَسْ شَهْ رَازَسْ سِتَه سِيَاْنَه وَالْبَسْكَى
۱۲۵	كَتَابِياتَ

گوہ طکڑہ

چمن لال چین چھ سان ڈھنکاں کاش رو شاعر و مُنزِر اکھا اہم نظم گو شاعر ۱۹۹۷ء
اویس دُنیا پریل ۱۹۹۸ء مُنزِر ٹیا ایر گز ختنہ پتہ، گرس ستو ستو پنیش شعر سرمالیں
تیرشیر ڈار کرانے ڈرڈول یکم جون ۱۹۹۶ء ہیشہ خاطر یہ بے و سادیا ترا و تھہ خدا ۱۹۹۷ء
کٹوں س رؤس ایدی سکون عطا۔ چین جی اویس نے اکھا چھ گو شاعر تھوڑا اکھ
خاص وضع داری سان کا رکھنے تھوڑا پتھر مدد و تھے موخر زندگی آخری دمک
تام۔ تھوڑاوس پئنیہ حیاتی مُنزِر ۱۹۹۷ء کیتھ - "شبکو شر" ناؤ پین گوڈنیک
کا ٹھر شعری مجموعہ چھوپیتھ یجھ اُسو تہندیں تخلیقی سفرس مُنزِر اکھا اہم پلہ گنخ
و ٹھنڈھ ہے کوئتھ مُنزِر ہندو کیہ سدا بہار تخلیقی جوہر محفوظ چھتھ تھی لیں پر مقد
اَسِ ماٹن چھپیہ یوان زچمن اویس سوہ با گنور دمان پسند آسٹے کس پتا ہس
پیٹھ اکھ ارضی شستہ ذوق جمالک مالک یعنی زندگی ہند غم، بامے سُغیم چنان
اویس یاغم جہان، رُسہ ٹھر مدد و تھیٹھ دگ زانٹھ شاعری ہند و اسٹھ
دوفند باؤ تھکر۔ تھے برو نظہ آسے تھی کالمجس مُنزِر پریش دوڑان پنیش اکس
آدن سر پایا جس مکھن لال بیکس جیس ستو ٹھنڈھ ترقی پسند نظر پاتن پنیش
اُتریں تھت، نہ لو کچہ لو کچہ کیتا ہے۔ "لوو گرنز" تھے "وَزْ وَلِنَازَة" ناؤ چھا پکڑ
تھے پور ووت چمن، شیرا ہے، سون ادب، ایڈیلو ٹھٹھ شاعر و ذریعہ اُس تام۔
سے چھ کاشرنہ بائیں ہند اکھ ر دمان پسند شاعر یجھ روایت تھے ٹھر هر تھوڑہ تر

نیچھے نو و تہندیں سارے ہے چھپیتیں کلام س پھیر دلکھ کوئٹے یہ مولوگراف
 تیار ہے چھڑ تو قع نر یئر ستو میلہ چن جیں شعری و فہمہ ثارہ بذک دلائس مزتر
 والریاہ مدد کیا پتاہ اب تو سُند از تام لو یو کھہٹ اچھوپ کلام کرواتر آستیاں.
 پہ چھر کاشنزیاں تہندیں ممتاز محقق، نقاد تہ تہندیب شناس جنہاں
 محمد یوسف مینگ سُند شکر گزار یئر یہ تہندیں تجویز ساہتیہ اکادمی ہندو
 کا شری مٹاورتی بو رڈن بیک کوئر تہ پہ آس یہ مولوگراف، لیکھنیں اہل
 زانہ ہوئی لال ساقی سُند تہ شکر یہ یئر یتھ مسودس سام ہجھ کی یہ زیر مشورہ
 دلت خوشنوپس شبیم امین سُند تہ شکر یہ یئر کتابت کر کھدید یہ مولوگراف
 چھاپن لالیق بتو و غیر کاشڑی اسی صفت تہ لیوہ سہ پلے پناہ دلچسپی ساہتیہ اکادمی
 ہندو ڈپٹی سکریٹری جناب ریش بھیسن تہ پروگرام آفسیر ہیر امنی ہندوستان
 صائب کاشنزیاں تہ ادیس فروغ دتہ با پکھہ ہاوان روڈ کسوہ چھے تعلیفون
 لالیق۔ اسی چھہ ساہتیہ اکادمی ہندیں سابق سکریٹری پروفیسر اندر رانا فھ
 چودھری تہ تہندیں جانیشن پروفیسر کے سچدا مندان، دفعہ ٹوپن ہندو
 شکر گزار تکیا تہ تہندیں القوا سر و رائے واتہ تہن پہنچائی منصوبے ائمہ
 خدا ٹوپر زان یہ جذبہ ٹوپشن یتیہ لیور تہ

سید رسول پونیہ
 ایڈیٹر

بٹوارہ ۲۴ مئی ۱۹۹۶ء
 ۵۵۔ سکاپ روڈ
 رنجہ ہاڑہ کشمیر = ۱۹۲۱۳۸

زیوں پرستہ چمن: تعلیم: روزگار

چمن لال کوں "چمن" زاو، شیش یا رجہ کد لئے ۱۸ اپریل ۱۹۳۶ء: شیش یا رجہ دسوئہ ویقہ پندرہ ڈھنڈے بھٹھے، جی کد لکھ اکھ ملھے، سانہ پرانے مشترکہ تواریخ کتے ہندیاں، پر زلہ وان تے نیپہ کروان آئنہ تے سانہ روایتی انسانی فیکٹ پڑھلے ٹارکس یادگارک اکھ اڑھیوں آنگ چمن لال لہ ماکس ساجہ اوس پریم ناٹھ کوں تے پر بھاولی ناو۔ پریم ناٹھ کوں اوس آرمی منزہ میڈیکل اسٹنٹ تے، طبائیر سپرنے پتے اوس یاٹھ ملھے یعنی دوا وان چلا وان۔ اوس کھنڈام پندرت جین کو چھپہ شہر رکنی ملکتہ نیوٹ، تے ٹھوںڈاں پس روڈ پتے موہنور بیدھا مر بدلہ شیش یا رجہ کد لئے۔ چمن لال کوں پریم ناٹھ کوں اوس مولہ موہنور کا کئے روزن وول۔ موہنور چھپہ شہر سینگھر نیس جنوب مغربیں کن نتوڑہ کلو میٹر دوار، تزوڈر سریہ کمکھ اکھ حپنا تے جپل زمینیہ شرکل، میتھیکس مایہ ملہ ٹارکس تو لوئے شہیارکس شہیلس سالیں تل کاشڑ زیانی ہند معروف شاعر، لفاظتہ محقق موٹی لال ساقی پریقیومت تے بیڈیومت چھپہ تہیج پسند و نسہ کنی چمن لال نی پتھری یا گے اوپریام موہنور بسان اسو۔ پتھر چھس کیتھ پھر پنیس محترم رفیق ساقی صابس نیش موہنور

گام گومٹ تے میستر جپھ، عبدالاحد آزاد، سند آبائی گام رانگر و چھمٹ تے
شہزادیں یا بیجانی تے گاٹلیں رفیقس غلام محمد ڈار صائیں نش زوہابیہ
کئش رائٹر گزار مرٹر۔ یہ گام تے کائیش زبانی ہندیں نمائش شخی نگار متفیول
شاہ کڑا لے وار کی سند آبائی گام کرالا وور تے جپھ موہنورس نکھلے۔ یہ مُردِم
خیز زمینیہ شکل جپھ میش کالہ پیچھے علم وادبک تے زندگی ہندیں ترقی پسند
نظر یاتن ہند مرکز تیر福德ست۔ اتکی یا بیہواون تے قدر تک مارک تے توہن وہ
حُسن جپھ چین لال کوں چمن سندیں جَدَن آجدا دن ہند لاشنور کو جھیلومت
وہ فوجپھ میے بوڑن لکان زرچن نہ میزانوچ نیا اوڑ پوشہ نرمی اُس یار
وہن تے پوشہ مرگن ہندے دیتی یہیک احساس تے شاید پانس تے اوس
تے یہیہ کونہ مُشری مُشری پین آبائی گام موہنور، موتی لال ساقی، یس نش
اکر نہتے بیتے ہتے واتان اوس۔

چین لال جینس، اسکر بیہ تے شتے یائے تے ترے بینیٹہ ساری پینز
پینتے جایہ آباد۔ اکھ کوؤنس (کونڑھ) بوے اوس س پینتے سوہرگے واس کرھنے
برونھ آکس المٹاک ٹریقیک حادش سُنتر مارہ گومٹ ایس شاید وہنے
سندار نے اوس نہ پانس تے آس توہن کے ناد۔

چین لال جین جین کر مُرو جیہ تعلیم، شہر سر پنگر کہن تعلیمی ادارے نہ مُشر
لہ، شری شیام سُند کوں شری مکھن لال کوں، شری اوتا کرشن کوں، سوہرگے واس
بھوشن لال کوں، شری تیج کرشن کوں، شری راجنا تھکوں، تے بینیتے شری یتی کملامپاما،
پلاکھر تے شکتی موزا۔ چین لال اوس پیغیریم مُشر۔

حاصل۔ یہ۔ اے۔ کوڑن گاندھی میوریل کارج کہ واسطہ کشمیر ٹیکنیکال یونیورسٹی پیغمبہر پاس تہ لوگ ٹھیکنیکنیکس و فن ملازمت۔ چمن جی اوس تپ بدقند شکار۔ ٹیکنیکنیکس ملکر سینی ٹوریس منزکنیکس کالس داخل اوس۔ ڈوگری زبانہ نہ صرف شاعر پدماسچیدیو تہ آس تین دفعہن شتر لے سینی ٹوریس منز داخل سپدہ نہ بروختہ اوس تیس اکرس کو رہند سخن بیس ستر سہ پر ان اوس سو ٹیکہ دوڑیس، تہ چمن جین یوکھہ واریاہ کارج نئے چھپتے تھوڑے منز خبر زن چھپہ والائیں میانہ ٹیکہ سٹک مندر

یہ باکھ چھپو توکہ زمانہ "تعہیر" اردو اریالس منز تہ دوڑی اوس ۱۹۵۷ء۔ چمن جین زیمیٹ ابوے سندھی لالا تہ اوس شاعری کران ملکر سہ دڑاو نہ باز۔ دینا ناکھن نادم اوس چمن جیس ہنسا پہ تکوہ ڈاوس تیس سندھی لال گڑھان۔ ستمبر ۱۹۵۸ء سپریاستی کلپیل اکادمی قائم۔ آمد و قوتہ اوس ریاستک وزیر اعظم مر جوہم نخشی غلام محمد ریاستی کلپیل اکادمی ہند صدر تہ اوس سے ۸ نومبر ۱۹۴۱ء کیت چھپہ تہندی حکم موجب، لٹریزی اٹھٹ سندھیت، رہتہ وارہتہ روپیس پیغمبہر ملازم لگان۔ آمد و قوتہ اوس پروفیسر ہے۔ لال کوں اکادمی ہند سیکرٹری۔ سرینگر کس اللارعنه ہولکس منز اوس مشعرہ نخشی صائب اوس صدارت کران۔ چمن جین پیر اکھ لظم یکھ منز تھی پین رو داد دوں۔ نخشی صائب و اوس ٹیکہ پیغمبہر ز پگاہ سکھو زرنے۔ آمر پتہ سپیس اکادمی منز تقریر۔ آنکھ مشاعر س منز

لہ شریعتی پدماسچیدیو، ہند میانہ چھپہ مندرجہ وفاحتی جواہیر مطالبی اوس پر دوڑی ۱۹۵۸-۵۹ء۔ (س. بر. پ)

او سُس بے پانہ تِ شامل۔ چین جیس یو لوکو اکھ پیٹھ تھو و تھو حوصلہ
دیت تھن اندر او س مر جو م درگا پر شاد، در (ڈی۔ پی۔ در) تِ شامل۔
ٹیکور صدی، دو لان کو رچن جین ٹیکور نہیں مختلف تخلقن کا شر
ترجمہ مگر اکھ تِ سپر نہ چھاپ۔

چن جی او س آں طیٹ کلپر کانفرن سک محترم تھو منہ کیہہ شنظمہ
چھپیے یہ "کونگ پوش" رسالس مشریس ۱۹۶۷ء مشرنو س چاری آو کرنے۔
چن جی نہیں کیشن نظمن ہند انگریزی ترجمہ چھوڑ زارت خارجہ
اکس کتاب پر نہ چھپیو مُت۔ کتاب ہند مُرتیب چھوٹی علی محمد لوآن ترجمہ کار
ڈاکٹر ششی شیکھر۔

چن جین کر کیشن رس کالس یو ٹیورٹی مشرب طور کلکر لوکری۔ تھے
دراؤ جمعہ دوہ، اکہ دوہہ ستر دفس ترا اکھ، والپسی پیٹھ پر شہس،
رجسٹر ار رگر صائین "چن جی، تھے تو اوسکے جمعہ نماز پر نہ گومت جواب
کیا و نہ ہس، کلہ بون کن تھنھنھ رو دو دن وہ شلان۔ چن جین کر
۱۹۶۷ء کس قومی مٹاعمرس مشرکا شرزیاں نہ تھنیاں دیگی۔ تھر جھی وطن
چھن دلایاں، ناؤ قومی یاں ہند مجموعہ تھے، ترتیب دیت مُت لیں
اکادمی چھوپت جھے لے

اٹھو تھر جھی چن لال چن سند پیشہ و رانے ادبی نہ دی ہند آغاز
پیدا ن۔ تھے ساتھ اسکس ستو ستو فاروق نازکی، غلام نبی خیال حامدی
تاثرات، مولی لال ساقی۔ تفصیل و چھوپتھی۔

کشیمیری تے این کاٹیں تے ہندوں رفیق کاران تے ہم عصر ہم سفرن مُنْزِر شامل۔ اخترنی الدین تے علی محمدلوون (وفات: ۱۹۸۸ء) تے آسو اکھ کارواں سیتو شامل۔ چمن لال چمن جو چھا اکھ ریاستی کھول اکیدیمی ہندو موادارو مُنْزِر اکھ۔ سے روڈ ترقی کران۔ تکر کر بسا اپریل ۱۹۹۵ء کیتی ر طایر سپلیس تام بیون بیون مُنصبیت پیچھے کاٹم۔ استنٹ ایڈیٹر، جو نیٹ ایڈیٹر، انڈر سیکریٹ کارڈنیشن تے استنٹ ریسٹار، روزن پیٹہ بنیو جنوری ۱۹۸۳ء میں مُنْزِر ایڈیٹر کشیمیری، لس واریا ہو۔ فتری کام پو علاوہ کا شردو ماہی رسالہ "پڑائے" تے سالتامہ سون ادیب "تے ایڈیٹ کریں جو آسان۔ سے روڈ ر طایر سپلیس تام آسو نہ ہو نجیریہ صبر آزماتے مشکل کام انجام دوان۔ انتظامی تے دفتری سوچھریں پیچھے آسو ہندوں کیا تو سانہن فتحم رفیق کاران مُنْزِر احمد اللہ شاہ، محمد یوسف ہمدانی، محمد احمد اندرابی، مولی لال ساقی، یدری ناکھ کا، بالشہر خڑ، معراج الدین، عبدالغفار ندیم، یوسف میکن، ولی محمد میر، محمد صدیق تے شیمہ اختر بیتہ شامل۔ سارے نے سرس آسو سوہ رکے واس پرو فیصلہ سری کنھے تو شخماں (وفات: ۱۹۸۲ء) یہم ڈکشنری شعکر چیف ایڈیٹر آسو توہین فیصلہ من لال کول طالب یہم اردو، کشیمیری فرہنگ کو ایڈیٹر آسو۔ محمد یوسف میںگ سُند خاصل ذکر جو چھا اور کو ضروری تے کیا نہ تکر سُند سرپرستی تے تکر ان روز و تے ہا دک ٹنھھے اسر سارے نے وکھہ ہا وان تے اکادمی ہند ناویمیں چمن ناوان۔ محمد یوسف میںگ سُند ذالم کیوں فتری روایط آسو چمن لالس سیتو مثالی۔ چمن اوس پیڈی پاٹھو میںگ صائب سرپرور جو ٹھیک آخری دمسن تام بیاریا وفا

ہندو پاٹھو ہتی دوستی کھجوروں سے
اندر ڈرزوں وَن وُتھرو واؤس دفعہ ہے
نہ سرگانی وہ نہ شہلا و کھجور چین
بیکھر ہیو قریبی دفتری بیشترے بوز توں اکھد دداراں ٹلوار ٹیکھی بیکھو دم
سنباک سنباک پکھڑ بس ربانج سند خاصہ منصب چین لالن کنہ تر دفہ لامہ
لیش بخوبو تھو کور کرمہ پکھازہ آنکھ، ٹینگ صائین ہمکم ہند پالن، ٹینگ
صائین تر کر تس پیٹھ پرھ شوپہ بہس ترھ پرھ۔ سے اوس دفتری
منصبیو ترہ ترہ کشرا کامیتا شوق، لوہ بار رامنخدا انجام دیوان ییہ باپھ تس
پین خون حکمرتے زالن پیو۔ پنہن تکریں ہنزرا وکھ کران جھکھ اکھ کمیخ
کن ییھ کرن اشائے کران بے۔

" ییہ ساعتہ شپہ از پ ادارت مےحوالہ کرنے آئی، تکریز اوس نے
اکیدیمی مشر خوشگوار ماحول شپہ از مےحوالہ سیدن اوس اکھ چلنچ
اندر نہ سر اوس رفعہ بین ترہ اکھاکیں زنگہ کڈ بیکھن کو ششن چند دور
فیصلہ آوکرنے تریں دید متعلق چھپہ شپہ از ک اہم ترہ تو ارینجی شمار کڈن
چانپہ کو نہ نے کمرتے واریا ہئن ادپن سو ز خصوصی عنوان تھت مقالہ
لیکھنے خاطر جیھے۔ اوت تام اوس سے پہ اور دو رانے۔ دھہس دفترچہ
کامہ کران ترگر شپہ از بچ کام۔ مے آس شپہ از ترہ آنھا لو جی سون ادب تیار
کرنے علاوہ بیہ نہ کیہ دفتری کامہ زمہ بیہ پور کرنے موہ کھی فے دھہس
دفتریک سورے وقت تینے کن دین اوس پہوان۔ یہم اسی وند کر ددہ، تے

وَنَدَسْ حَصُوْجِبِرْتَے نِزِجِلِمَا هُنْدَ کیا عالِمَ حَچِدَ (شِپِرْ مِنْزِر) آسان۔ مل دِہنْجِبرْ گُنْدَو
تقریباً اثر در ہئھ صفحہ تیار ته اُرچ پرِ رُوفِ رِڈِنَک پیشے نے سہ طھاہ مر در درج۔
بھلی کامن آئسٹے سببے اُس نے اُرچ پرِ رُوفِ رِیدِنَک موْمَبَتَه کاشش مل
کرِن پیوان۔ نتچیہ در او مے ہیوْتُن کلے کوہِ بُن ته چکریز۔ اچھن ہیشِنِ زال
ہش لہیو۔ چناچیر پو نے ڈاکڑن ہندِ مشور پا جلی مشن عانکھ لاگن، ته دِو ہیم
آئسِن گرھِ نیزِ ترھ علطی کرِن تکیا ز پرِ رُوف پرِ نے خاطر گر کرھ کھلے ڈلے کاش
آسُن۔ تینے وو تم اچھن ہند کاش ہے نے ہئسے ته تکرہ شِرِ سوہ تان۔ یوتام شِپِر انہ
تے سون ادب میانہن اکھن مُنْزِر اوس تو تام اوس نے میانہ خاطرِ شامہ پتہ
پیشِر پرِ رُوفِ رِیدِنَک کرتے ورائے بیشے کا نہہ چاہرے۔

شاید اُس باقی دفتری جیوں لیو علاو پیتے اکھہ ٹید جیوں می تر، نان مو،
(۸۵۷-۸۵۸) زِ مرُس آئسے باوجوڈ آو ایڈیسِر کشپِری ٹُنڈ پوست کشپِر ہند
صومبایی دفتر پیچھے اکادمی ہندس مرکزی دفتریں تید پل کر کھدر بیار مو،
(DARBAR-Move) مُلار من سیتو شاہل کرتے۔ یعنی چھید دفتر پکناو نے با پوچھ
کی پہش احمد فیصلہ ناگُنْزیرینَن۔ ”چمن جیس اوس یارَن دوستن ہند پینَن حلقة
تہ ہند پن ز آگز کارَن تہ دوستن مُنْزِر اسوا میش کول، ہردے کول بھارَنی،

بنسی پار مو، بنسی نر دو شش، تہ موہن چرا غنی بیتِ شاہل۔

نادم صابس سیتو تے او سکس میں گٹھُن، یس واریاہ کال قایم اوس
لهم کچا کہن خاص کر کھد کار بج دوہ ہن ہند پن یارَن مُنْزِر اسیں مکھن لال
بیکس، بیکنڈ ہھاتے، منو ہر کوں شاہل چناچیر اکس مشترکہ چپسیمِ شر بیاضہ

مُشر اوس بین شوہ شوہ زنہن ہند کلامہ شامل۔

چین جی اوس اکر زمانہ کیوں نہ سپھان زدیک۔ نبیر اوس اکنہ نہ مگر تین
ستو اوس سس سپھا وہ حقن ہمن۔

آفایس ایڈیٹر خواجہ شناور الدیت صائیس ستو اسے چین جیس دوستان
تعلقات۔ سے اوس روز نامہ آفتایس مشر کام تکران۔ پا اوس چین جی،
یکم افایس مشر اکھد مونہ خصر کاشتر خرد نک سلسلہ شروع کریو ویس زیاد کالاں
پوک تے خواجہ صائب اوس تیس سخ قدر کران۔

شنبھو شعر سوہ میر فیض چھ توں ریاستی اکادمی ہند اوارڈ تے تور موت۔
چین جی آوشاعری ہندس ماڈل اس مشر نیمہ صدی ہندس شیئر میں
ڈھر لس مشر بیلہ غلام بی خیال تے مطفر عاذم بیت تہ آنکھ کاروان سیڑی
شامل سپیدہ مترا اسے کالج دوہ ہن مشر تے اوس سے شاعری کران تے نادہ
لہ پڑی اس سخ ماتا شر مگر سے کلام نہ لونو وہ شکر۔

وطن ویلائے گز ہنک تیوں اوس تیس رمس رمس تیلوں موت یہیک
اظہار شاعری مشر تہ چھ سپید موت۔ مگر یہ شاعری چھے دنہ چھاپ سپدئے۔

اکھر نظم چھتے ہے پہ چھ کو ہنہ بھار لے

اُس چھ گوہ دے علاج غلط گو موت

اُس اندر نہ دوا کھلیو ستو کہتے

رگن مشر چھس زہر سمیو موت

لئے نے اچنہ سند ترقیہ مطابق چھتے ہے نظم یہ سہ چین جیں ارٹیلیو چھ ۸۷۳ عالمہ گیس کیت
پریساں ہتلے میں پالٹی شیڈ اس مشر ق شامل۔ چپان چپان اسیں پریسا شرکر لڑکوں بانے الگھ (دُکھو بردنہ)

ذِهْنُك سرگِيَّة رِحَانِيَّة وَلَمْتُ
 شِجَاعَ كَعْبَة وَسْ مُوتَجِيَّ بَارَے
 اَچَنْ ہِنْدِ شِجَاعَ نَهْ پِتَنْ پِرْ زَنَاوَنْ
 اَتَنْ نَارَ
 كَمَنْ زَهْرَ لَهْانَ
 وَرَاثَتْ نَهْ وَئِيزَ
 پَتَهْ كَالَ نَهْ يَادَ
 نَطَرَنْ نَهْ سَرِيَّهَ
 وَفَهْكَ شِهْلَ دَوَدَمْتَ
 خَلُوصُك تَاَيَهَ شَطَقِيَّوْمَتَ
 پَنْشِيَّهَ كَرَامَشَرَمَشَسَ
 رِيَشَ نَادَسَ دِرَنْ لَهْتَ
 پَنْزِرَهَيَّهَ تَاَيَّعَ تَرِيَشَ شَصِيَّوْسَ
 دَوَتَاهَنَ هَشَرَاهَيَ كَنْنَ كَتَرَهَنَ
 يَهَ دَوَدَهَ بَارَدَوَدَ
 اُسَ اَنْدَرَهَ دَوَاهَهَلَهَوَشَهَرَهَيَهَ
 پَهَجَهَ بَانَهَ بَانَهَ وَهِيَنَ
 اَنْگَهَ اَنْگَهَ سَوَهَ رَشَأَوَنَ
 اَمَرِيَّهَ سَتَهَ حَهَلَنَ

ص. ۱۶۰) میکارون اوزاری یکسر زیست آنکه چیزیون - او را کن چو چو یا شو تراشا کوئرمەت. یعنی چو چو تا بر دود ٹکوئر کیشپ کمپر بیوای ٹانگنگرس جنور ہی ہندس شمارس شتر چیپے مژر ہندسی پیس شتر (س-س-پ)

اُس چھپہ آپریشن لازمی
تੇ آپریشن کرن والین گشتن
خدا صائبو اکھڑا لامگھ آئزنا!

(بادر دود)

فروروی ۱۹۶۷ء مشراؤ شیر شرخ خد عید اللہ سیہ ملکی سیاست
مشروپس۔ ریاستی کھپر تکوڑ نوڑے جہار۔ ثقافتی سرگرمیں لوگ
فروغ۔ بین ریاستی تمدنی و فدائیگی اور یوریو ہو چھپے سے
وقتیلہ برصغیر چہنگہ دلشج گلوکار، روفنالیا، شہر سینگر، احمدی
ہندس دعویں پیٹھ آپ تکیوں ہاں سرگنگر کس آڈیو ٹریس کوڑن پینے
فناک بہترین مظاہر بوزن والین بین پائس ستر گھنٹے ہتھیلہ تبر محمود گامی
سند پہ قردن، پینتھ مدریا رسم تھا جادیڑ تھا گیو وہ

کتیوں چکھہ سند بانے وہ لو معشوقہ میانے
دکھنا یا ٹبلی چھلے ہے کھو ٹھلی
تے نویم دارغ ٹری وہ لو معشوقہ میانے
اٹھو وقش دوران آوناوم سند "وہتا" حامدی کشیری سند
ہمالہ کے سرچھے "تے نبیر رضوی سند پیا بانج پیالا" ہوی تھدی پاکی
اوپسرا، ریاستش مشر تریاست نہیں کشتن ریاستی راز دا ہن مشر پیش
کرتے۔ ثقافتی و فن دن مشر اسہے چین لال چین جیس دفتر کے طرف نوڑ ہے
کلیدی فیڈری دائریہ مطہر تھوڑے آمر پسہ شکر پڑھ رنگہ جان پاٹھونکھو واجہہ۔

اکادمی ہندس ناؤں لوگ پتے تمدنی پروگرامن پرنسپیش کاری ٹرنگو کا ہے
تے وڈے بلکہ چھٹے پتھر پتھر ونس کا ہے تے واپس زیمہ ہے اوس اکادمی
ہندس جہاڑک تے اعتیاڑک زمانہ پتھر تھر پتھر کوہ سہ تام نظر لجع۔
اکادمی منزد فتری مصروف فیٹر باوجود تے اوس چمن لال کیتیں
کالس ۱۹۸۶ء بروہنہ، روز نامہ، آفتتاب "کس ادارس سے والبستہ۔ پتھر
اوسمیں تیتھے صفا قنکس بیضس پتھر تے اکھر۔" یہ اوسمیں تیں منزد
مشیری شہس پاوان تے ونان نزیہ شہس کیا سا رٹایر گلشنہ پتھر چھٹے،
صفاقٹک میدان یئے۔ یہ اوس تور پتھر گناوان تے بس۔ مئے کی اس
خیز رسمیہ تزلی ۱۹۸۹ء پتھر کوکشہ پرمند ہو پر آشوب حالاتو کنون مالتو وطن
تڑاویتھے تے نیر جوومی آدرس نگر بن تالاہ پاڑوئی لورڈ پتھر۔

اسی چھڈ زندگی ہندو تقریبین ترہ ڈری یکو ٹائی گر کہن یا ٹزن ہندو
پاٹھو گزار متو۔ گھوڑیلہ پتھر اکادمی ہند مئی ۱۹۷۴ء کیت ریاستی اکادمی
ہند ملائیم پنیوس تھے ساتھ اوس دفتر لال منڈی فوق بلڈنگہ مشیریتہ
ملک ۱۹۸۱ء بروہنہ وزیر و وزارت روزان اوس، تپتی ڈاکٹر لیسر چ

اینڈ لایسیریز، دفتر کام کران اوس، —!
اوس ساری یعنی پروفیسر سری کنٹھ تو شخانی طالب صائب
ہے، چمن لال چمن تے محمد احمد اندرابی تھد پتھر بیس محمرس مشن پیوٹ بہان
میتھے ازکل سیکرٹری اکادمی بہان چھٹے۔ تین دفعہ ہیں اوس پروفیسر نیلا مبر
دیو شرما سیکرٹری تے علی محمد لون ڈپٹی سیکرٹری۔ وُن چھم زی چمن لال چمن اوس

کاشیر ڈاکشنری تپه اردو۔ کاشیر ڈاکشنری سنو وابستہ۔ گریئر سن ہنزہ ترتیب
دشمن کاشیر ڈاکشنری بینیاد مائیم اسوسی ایشن لفظ تہ محاورہ تہ مسودس سنو
شامل یوان کرنے۔ لفظ آگر تہ معینیں پہندھ رہا ہے گتھ کیوٹھ سر کھم کران
اس کام تہ سیدان تپہ دوہ تہ اوس پن فکری تران نہ کیا رہی دزاد۔ اُھو
مئزاوس طالب صائب، بادیا نہ تپہ سپاری راپاں، عالمکلٹھ وچھان تہ
اسان اسان ونان، "لیو آر پیڈ فار انٹرٹین منٹ ٹکھہ ہے کیا ای مَن
رنٹروتہ با پھٹھ چھو تھواہ تران۔ ہاہا! ہاہا" پر ہودس کاشیر ڈاکشنری ہندس
گوہ ڈنکس، تپہ اردو، کشمیری فرہنگ کہن اعٹھن جلدان ہندس ایڈٹ کرنس
سیتو شامل، توت تام۔ یوٹ تام ہن نومبر ۱۹۷۸ء مئزاٹنٹ رجسٹر اپنیوں۔
کاشیر ڈاکشنری ہندسٹیم تپہ ٹیم جلد دوت ۱۹۷۹ء کیت اند تھے چین لال چین
بنیو و اسہ پتھے اپریل ۱۹۸۰ء مئزا ڈیٹریکٹ کشمیری۔ کاشیر ڈاکشنری ہندس
ایڈیٹوریل بورڈس مئزا اس تو شخاٹھ صائب علام پروفیسر محی الدین حاجی
(وفات: ۱۹۹۳ء) پروفیسر پر تھوی ناٹھ پیپ (وفات: ۱۹۹۶ء) تھے مزرا غلام
حسن بیگ عارف شامل۔ یہ کنھہ ہنکر گنہ ولے چھدے و رائی و نہیں پتھر زلفت
نویسی ہنزہ ا مقصد تپہ بینیادی کامہ سیو لگتھ روز بیو کنو میوں آسہ نہ صرف
پیشہ ماجہ زیو پلکہ اردو، فارسی تریان ہندھن را وہی حارن تہ واتھ نہ
رہت موقعہ۔ چین اللہن کلکھنیس ادارس مئزا و ماہی کاشیر ہے از کیتھ
خاص شمارہ ہیں مئزا میل وہ نمبر شیخ العالم نمبر پیم چند نمبر افغان نمبر نظم
نمبر، مہجور نمبر، دیتا ناٹھ نادم نمبر، ظرافت نمبر، عجائب نمبر بیت ناویں

لالیق چیہ۔ پتھے کتو روڈی عام جلد ان لرلور سون ادب سالا مکو لو اور کی نولیسی نہیں
احذر ذرگ نہیں ترقید نہیں، صوفی شاعری تو پوچھ سچ پوزیر یہم نہیں کاشتہ باشنا تھے ادیکو
ٹھھاٹھے بہمن روڈی متین خولہ خطن ہندھ پیٹھ نقاپ تھوڑتاں۔ ایدیٹینگ
چھے سیھا ہے مشکل کام خاصلکر کاشتہ باذ منزیتہ زار پار کر فظ سواد
سوہ بہرا فض رسالہ زندگ تھوڑے خاطر چھوڑ جھک کتر جھک کر لون پہوان سمیتارہ
کانفرنے مُنظم کرتے گے یہ تحریر ہر پیمانہ۔ دفعہ یہ ترینی پھر آیس تھوڑتہ
موقعدِ معمولی ادارتی و شکر کخز پیٹھیوس لوگری تسلیتے اکٹھ پھیلن۔ واری و اڑائیں
زوس تمام تر مکر، معاملہ آو محترم رفیق ان ہند المقام واسہ رفع و فرع کرنے۔
خواجہ غلام محمد شاہ اوس ریاستگ وزیر اعلیٰ چین پر ریڈیو پیٹھ اکھ نظم
حکمران گلوہ بریمع۔ میں نصر اللہ او س خوشی بخشی کتو چیف سیکرٹری ٹینگ
صائب ڈاؤ منز۔ شکر ایڈر او رکع فہم حکمران نظمہ ہند مدعاۃ مقصداں
میریا ٹھارفع تر اعلاء ہے چھپ آسان تر تیکھ واریاہ معینہ مطلب ٹارنہ ہیکن
پتھ۔ تے چھپ یاد ڈیکر چین لال ٹینگ صائب سیکرٹری ٹھیف سیکرٹری
ہند کمر نہیں دڑاو تر ووں پھر کھڑک ٹرنجنڈ پھوس۔ جبکہ اوس وہ شلیومت۔ لہ
یار اپریل ۱۹۹۶ء اوس سس وار کار پڑا یہ گڑھن۔ یہ و فیسر بیتا چیندرا
آس اکادمی ہنس سیکرٹری، تکر آتے نوؤس بہنا دادھتہ تو دو نم، چین
لال چین نس اعزاز اس منز، پر تھ کھوہ تو رثی الوداعی پاری ٹھ ہند منز کر لون۔
ساری وے رفیقو تھوڑ وہند تر و قلھ تھ اکھ تھ۔ کاچک بہترین انتظام
اوکر نہ۔ ساری وے گندھی مارکو ہندس ہم سفریں زندگی ہندس اکھ ناگزیر

مرحلس نام سیدِ بھو و اتنے باچھے تعلیفِ نہذ کو طومار۔ اکھر نسبہ وں
وال کلاں کورس مختیار مولہ نذر ارنے تے نشانہ رنگو پیش۔ وقت چھپھے ورنے
تے پیچھے کرنے وال کلاں منزہیک علیک کران، پر پھر کرنے آب زن مندان مگر
معنے شرارن دوں تے ثرثڑن دوں تاڑ کھٹھٹھے اوس۔

ماننے لگو ہتھ پر اران، ترستے کور، سنگیتا، سنجپتا تے سولو، تراوہن
پیچھو کرنے ستو ہتھ دھ کھھ ردا شنی پھول اکوں لیں ستو ہم ارس سبیر ۱۹۶۷ء
او سُس گومت تے یوہ سے سولو کس ہیڈ ماشرٹر شری جے۔ این۔ بھٹ۔ سونز
کور آس تے یہم ثروت بتیتے تے ثروت بآے آس۔ نیچو ہزار ہتھ بناوہن کو ریشِ ہٹوہے
تہڑھ تعلیم۔ سنگیتا تے سنجپتا بخوبی پیشیری ہئش تربیت یہم تو متر آس، آیہ دوہن
غیر ریاستی باشندات باگہ۔ نیچھے کھپا آسے شکو پیتے حیاتی مشرطے کر مشریق لگنک
دوہ تے او سن پائے گنہ ہتھ تھو و موت بیٹوار، ۲۱ ستمبر ۱۹۹۶ء، لیں پر گرامہ
مُطابق۔ تہنسری ریصایر مُطابق اندوت۔

آخری ملاقات:

۶۔ ۱۴ مارچ ۱۹۹۶ء آس اپھنو تھیڈ جو مرکس آڈیو ریس منزہ
اکتوبر ۱۹۸۹ء پستہ دویم، دو روڑ کا شرادبی کائفنس سیدن واجنہ ہتھ منزہ
چین لال جین تے شریک سیدن دوں اوس۔ کائفنس مشریکہ نہ سہ دھرستہ
رفیق نظری گتو۔ نے دوپ یا الہی یکیا، یکو سنت نظرن تلاش چھتے
کونہ، کئی کنونوں۔ معلوم کرنس پیچھے لوگ پے ز جین جیس جھین مہلک
لکھیس مشریکہ کو رمٹت تے سہ چھڑام منور ہوا ہیا ہستال دلہ دمانگ۔

نوزُک آپریشن کرنے خاطر نہ آمدت۔ کانفرنس مونہ کلین پیٹھیلر منے پتاہ لوگ نے سہ چھکھ آپریشن کریکھ کر آدرش نگر بن تالاپ داتو و مٹ۔ ہے گوسس خبر۔ کھڑھ باکھ اوس نہم بیداری سمنزے کمران۔ پاریز ان آس برقراہ۔ ڈچین پاس اوسمیں رہکھ گومٹ۔ پاریز ان دنی تھوڑے مونہ کھڑھ، ڈکٹران ہند مشور اوس اگر نتھے بیسی رنگ کھن لائکھیوں تھوڑے۔ یہین ٹیو مر۔ (دما غی اس) آپریشن تو بیہ۔!

بے گوس دم پھٹ۔ عیاش بیانے کیا۔ اچھوے اچھوے ست کرم پیٹھیں رنپوریں، اکہ ساتھ اسہ ویں تے اسادوںیں بارس ست کھپس اس کھڑھ منے نیروں و قلن کھڑھ تام چانٹھے۔ وہ نہ ہائھوئے تھے کورہن دوہن چھنناستہریں مشرکھاندہ تھے دوہ بی نہ، ضرور۔ دعوی کارڈ تھے سالہ ناد تہ ساوڑے۔ بے وو تھس لیو، اوشن اچھن مشرکھوڑ کر کھڑھ دڑ جواب "نہ ساتھ اسہ کھڑھ سالہ ناد حاجتھے کورہئے نکھڑھے والہ" ضرور والتو۔ خدا مے کڑی تے زیستی بیسی اور زوڑتے دو روٹھ عطا۔ کورہن ڈولم کلس اکھے۔ بھابی دلاسہ دیتھ تے رخصت ہپتھ دراس پھر کھڑھ پیٹھے جایہ گام تلا، زمٹھے چھو وہ نہ پوتھے۔ مگر خداوند کریمہ نشہ کھڑھ پلٹ کھڑھ تھے میں ہو چھیرن پوشہ تھریں تامکھ رو چھو دوان۔ چین بیسی نون تے پیوں کوں کس تعجب چھ۔ مول مورج اوسمیں بیج میں دہن بآہن ڈروین دوران اکھا اکس پیٹھ سو گے واس گھٹھے کمپے کال بر و نٹھ اوسمیں جو موسمے مشرکوڑن دوال اکھ کو شرکھ بوے تے سارکہ اکہ پاسے

پین سکو اُفر ہتھ پچھے آئے باوجود، طرفیک حادثک تسلک سیدھے تراویق
تردلمت۔ اوس دنہ تہذیر یا نہگی ہندسوں چھوٹے سندارن زموڑتے
شوف پھور تک تہذیر نہیں دنہ کایا پس مند در تہذیر نوں کیم جون ۱۹۹۶ء پیوار
دوہ اسے لشیہ تھیپ۔ تہذیر و اثر مشرکو ر آسے دنہ مانزہ گلو دائر تھے زسہ دراؤ
پائے سارے سے لختہ ریقہ۔ میتہ آو چھوٹہ تر دلکم ہمکہ نہ رکھتے

ہیچ توڑہ نہ لگ تے لائی تھے چین

ڈراکھ آسونہ ہو تجہ وہتا اور تھین

اندر دنہ وون وون وہڑی واوس دوہے

نہیں سائی وہندہ شہلا اور تھے چین

تایپ کرائیں کنکو وڈرن لوگ کھ

زیندہ روڑیتا پڑکھ دیا اور قند چین

چاند شیخو شعرتے پارڈی نظر

چاند سوہندر کاے چھکر اور تھے چین

مانزہ گلو ونہ تھم چین ٹھاراونے

شردارس ہیچ کو وہہ سے تھاونہ چین

کوچ پر گلو شیش بیار نہیں آلبہ ویقہ

گوکھ بند تالا بہ ویہ کھیا اور تھے چین

لہ چینا جی شترستے کوہ پیکہ منہ زنکھو وڑکھ کنہ کنہ سولو، چھوٹہ دنہ پر لئے۔

الارس میتہ کیتھے نہ سالارن پئتو
 بے وفا دنیا چھڈ ازما وکھے چمن
 سون ادیب، شپر ان پیٹھ کرن چافیزاد
 پورشہ گوندی کم کم ترے مٹھا وکھے چمن
 خوش حق، خوش پوش، خوش روان خوش کام

بار صاحبہ نیوکھڈ ووہ ہلاؤ وکھے چمن (یکم جون ۱۹۹۶ء)
 سائے کاشترا دیب تے شاعر برادری گے اشکیار خضر مغربی یین
 دوؤنس سه

ثرپری کھوت افتای پ دوہ ہلی شام گوو
 پوش پیتھرس پیتھ چمن کوت تام گوو
 کیا ز اس آز بلباس پھوران اچھے
 دم بخودتے حارس منز کام گوو
 غلام نبی ناظر صائب کورس میتھ اتمان پین خراج عقیدت اداہے
 سہ ز وہر اوس حُنکی شکلاواں
 سہ ز عشقعن زہر اوس وہتہ راوان
 سہ ز اچھن زو زہتہ اوس دواں
 رنگہ رنگہ پوشو پاروو چمن
 تَس ساقی چاوان لوگ مس
 گتھ اوس دواں پونپر شمس

تس رائی، کاملِ کمیو تر جھن

نادم صابن تھیکنو و چن
سوہ گرے واسن گرتھنگ وری ۱۹۹۶ء گونڈانسی پیچہ کو شعرن منز

ه
ون وے تس سوہ گرے جاۓ گرے
اچین منز قایم زندہ اوزان

لیں قلمبے لیوکھن سے باغ پھولن
ناظر تیلہ ام مارو و چمن

بشیر اخترن لیں چمن جیس ستو اتھ بندوت کر کھ شپڑ کس ادارے
ستو ایش کال شامل روڈ، دیتہ نہز بُرد باری، شاپستہ گی تے "کہوتہ فونکس"
سوہ باوس پھیر تے لوٹرہ اون تاز لگہ مٹتہ وہنے پھوپھو کچ دگ۔ رتن لال جلاں
سوہ ناؤہ نہز شاعری — پوز چمن لال جین، گو و توری روز نہ یورج نہ
کائسہ تے ونیک تام کاہہ خیراہ اُن۔ لوٹچ دگ وہسترا وان تے دوڑک دارع
للہ وال چپے پاٹے چمن لالن ووئنتہ

واریاہ کالیچ نے چھنے تھی سنز خیر
زن چھ ویراں میانہ پیغم سینک مندر

تکیا ز

میانہ وز پیسے پردہ دارہن، میانہ وز لگو برہن نامی
میانہ وز ووختہ سریہ مندھن گاشی گوشام ہو

ل۔ ون ۵۶۰، وے اُن ۴۰۰ سوہ گرے ۳۴۶، وے جاۓ ۴۰۰، اکرے ۱۰۷۰، اچھن ۱۰۷۰
مشن ۹۷۰، قایم ۱۵۰، ازندہ ۶۴۴، روزن ۲۶۳، ۱۹۹۶ء

خولہ خط تھے سوہ باوہ

شویہ وُن سوم سوم قد لکھ کے جسم بیٹھ بیڑا انگ، شہر کھت پس بیڑا تھہ
 تھوٹ تھوٹ کانکنہ مس، کشاد دلکہ، گنے گنے چمپے، تھوٹ مگر تھر تھر اس،
 تر تر تر نہ سستہ اچھہ، تھوٹ تھوٹ ہونگن، راؤڑ دھر دھن تھوٹ
 تھوٹیہ تیہ شیہ کروتہ دند مالہ، روزانہ زپر و نبیر شیو کر رکھ، چھوت پھوت
 رنسیہ وُن گئی شوم تے بورٹ بھٹھ، ترقہ برق سوٹ لا لگھ، کاگر تھر تھر پوت
 ترا یہ رہ طھہ، تو لمبھ مینتھ تھہ تو وچھ وچھ پیر کر تھہ بیٹھ بیڈھ قدم تراوں دوں
 دلکھ ووکھ مہراز تھھ حضور آدای، نمسکار تپیجے چے کار کرن دوں لویہ وُن
 آدمی مور گو و چمن لال چمن۔ کمھ کمھ کران اوس تیوت آسہ ناؤن تر اس
 اس اوس ہلو کا نین گھس گٹھان — پاتھ تے اوس مٹزی مٹزی کیے ولیہ
 آسان تر وہ شلان اوس۔ گریھ تھہ تھریھ جسم تے اوس س وہ شلان یاسان۔
 چمن جیں خوش پوش آسُن اوس دفترس مثرا کھہ مثال۔ بلوٹھ اوسُس
 دوہریش پالش کریھ چمکا چمک آسان۔ روڈ آسیہ یار ب، رستہ کوں
 آسیہ یا ونڈے مجال اوس اتھر سند بلوٹھ آسیہ ریہ یا لشڑھیہ بیڑا تھہ —
 دفتر و اتھہ اوس یار دوستن سیتو خاراہ پاٹھاہ گریھ چند چپے بلوٹھ دھیہ ستو
 گوہ بلوٹھ صاف کران تے اد دفترگ دا تھر وہراوائی۔ آسہ پیتھ اوس کافی،
 لیٹن، معو غلو چاپہ ہند یا قہوگ دربار لگان۔ کھا با تھاہ کریس یا یڈ بیڑا تھا اچھہ
 غائب تھہ کریس اوس بیٹھ سادیوان۔ نیتدیا پہ مغلن ہند دور تے اوس مٹزی

مُنڑی چلان یتھے مُنڑ ساری بِلَا لاحاظ عمر، دین، دھرم، اتے منصب شریک اُس
سپداں۔ تِس اُس، ہر پیچھے کھڑا کر کھا پڑ لگان۔ سے اوس گُنہ کُستہ کھٹھٹہ گان
تے سائگ تے لگان تیقہ زاننس بیہہ ہے ہے بار کی تھیہ ہیش۔

کاہہ نہ بہتو لا یق کھھ اوس ماں راویں۔ کائنس اوس ووہ ٹر آتان تے
پانے اوس دُور رو زکھ تماشہ وچان۔ مرنجا مرنج اوس۔ سکریٹ اوس
تے جوان۔ مُنڑی مُنڑی اوس رفیعن یارَن مُنگھے بلکر دہ چھکان تے شر یقہ
دِوان۔ بُرد بار اوس۔ نرم میزان تے صلح پسداوس۔ بُھو ترکہ جارتے
سوکھ پر یقہ اوس سُس نہ کھھ اوس تھوڑ دیکھ کران۔ جلد بانز اوس نہ۔
ڈیلو میٹ اوس۔ گُنہ کھھ مُنڑ سے ہہنڑ بیہہ ہے پان کیا بی تے اُس س مونکا لوڑ
لگان۔ کنیوں اوس نے قاعات پسداوس۔ مُسِرِ اوس نے سوام سوے ہے
اوی خرچاواں۔ یعنی کامہہ ہیں اوس تھوڑ پیکر یقہ، ٹاس دنہ درائے
شالیستہ گی سان کران۔ وجہ چیہ یہوے زیسہ چھنہ دفتر س مُنڑ لئیتہ
کامہہ یقہ رو دُمت یئمہ کنیو سہ محمدیو سُف میٹنگ ٹند ریا یئر کھنس تا ایں بُروج
بُنخہ دفتر گ تے یار ترہ مُنڈادم یعنی رُزہ هران رو د۔ لظرایہ گور اوس
تے کھھ اوس ٹراپان تے ویہہ تے اوس اندری شرپراویں۔ لقریب بانز اوس
نہ تہ نہ اوس مُهم بانز۔ پان دا اوس لگن ناہن ہے نہ۔ تمہرے حساب پ اوس
ساد مُنوش۔ سے کریے ہے تیکھے مُنڑ نہ زیاد ہو دھر کر آسیہے۔ تے گیا وو تھوڑہ
تھوڑہ یا یہ باقاعدہ پاٹھو دفتر چ یا آفتانچ پارٹ طایم کام کر د۔ مُتفق
کوئی مول تے گھک بُرد بار نہ بیٹھ اوس۔ حِس اوس جذبات اوس نہ۔

سادیا نست اوں تے آدم زاد اوں۔ فرقہ پرست اوں نے انسان پرست
اوں۔ ساری کھوہ تے میدا کھوہ چھنے پر زی عاشقِ مراز، حتیٰک پیزاری، اموب
ما پر ہوت گھاٹل انسان اوں سے

کنڈیں چھپنے پر خصلت
گھایس پشتو خوے
ہے ٹینڈن رت پر داؤ کر ان
یہ معشوق روحخ وہ شلا وان

کارِ قدرت

دوہ شوے اکرے سے
تقریر ہندو بلکین۔

(اکھ نظم: چمن)

جان تے زیر کھنڈ کھیاونگ تے اوسم شوق۔ پر جھیس کہتا پھر
تہندگر، ہمیر شکیت، گاڑ بستہ کھیتھ حق نمک گومت۔ ۱۹۸۱ء یورکن گوس
پستہ دربار مؤس طافس یتو شاہیں یئمک کو بستہ وندکین شن رہن جوم تران
رو دوس۔ سرکاری کرایہ مکان مشر اسے، اسکے گوہ ڈاک بنگن تے پتہ رہاڑی
نالہ فلیٹن مشر روزان یئمک اسوا کھاکس ذہنی طور پر ٹھا فریبا آے۔
یہوے تے چھد وجہ زر تین موقن یچھا اسوا ضرور سمان۔ چمن لالس اس
یہ پتاه زر پر مالہ ٹر نتھ گاڑ پیٹھ ہمیر خاد اس میاں کمروری ٹیمیک سے
خیال تھوان اوں۔ تیم اسوا اسونہ ہونجیہ ساری بائی میاں ٹھلوکر ان۔

— خاراب پر روایت تے اکھ سیدو لوری لئے لوث مارے جمیت تے ووٹ ووڑ
اندھ تھیں لالس اوس عملی زندگی مشریا کھنڈ کھے پہن او لوڈ کران۔
نمے پیو اکھ واقعہ یادیں توہ ہر آفسانے یا سو مگریں ہتھ
فی صدمی پندرچھ !

و نہ کال چھ — ٹینگ صائیں چھ کستہ تام نسیر دروس پیٹھ
— بہ، چین لال، عبدال روف قاری تھے موئی لال ولی دڑاے دفتر
اچھو تھیں طرز بجہ بروختھے پہن — نے اوس قیضہ باچھہ کپڑہ ہیون کپڑہ
ہتھ و اڈ سٹی چوک جوں تکھٹا اکس ہشڑا نس پیٹھ — پندر دین اوس
ضروری۔ نے کوڑا ظاہر چھ شوقی سان کوٹھ نسیر تھ کھووم کر سر پیٹھ تھ
دیسم ناپ — کوٹھ بیٹھا کھٹھ، دڑلے اسوس ہشڑا نس پیٹھ و سرکھ
پڑانی منڈھی کعن۔ نہ ترور قدم کڈتھ و فرخہ موئی لال ولی آسے کعن نزہے
پکوسا آنچھو در پہن چایاں۔ پونچھ مائیں تے دوت ٹیش کالہ پیٹھ پیٹھ
و وہ نہ کھھ تھوڑا موہن سنگڑا اوے — وڑ چھے غنیمت تھ ساعت چھ
رُت۔ نے دڑ، شر ہتھ ہش تھ حیرانے گوس۔ نے دوپ یا الائھی یہ
کتے گوو، موہن گپو، کتے قاروں نہ صد خزانے چیس آنھی آمدت۔ نے وونکھ
بروہہ کعن، یکان ”مرتے گوو، بٹھ سنسز دعوت مائیتہ رکریز“ قاری صائیں
چین جی، تہ پے ساری چھ، یڈلو یڈلو کوٹھو، پڑانی منڈھی کعن یکان یوچھ
تیز سیسی تھ وکھ ریٹھیسی۔ پیٹھ تھ و اڈ پڑا منڈی تکھٹا اکس
ڈالیں یتھ لبیں ثروپور آئے آنہ لائیھہ اسے۔ پچھہ خرمیارنا و والک

رُست تے پروں وُز توں، یا نو ورثَل۔ اُسو تِر وَقْتِ نفَرِ نِنَّ تاو۔ ٹیلِ اکھ
 رُوقَط تے دُیت آرڈر۔ چھو لے پُوری شور تے چائے۔ امہِ بیتہ وَائِت
 لُدُجی، گلاب جامن، خیر کیا کیا۔ پُلُس وَقْتِس پِر قاری صالیس کُن زنتر
 فُتوی دوان، تِر ہے قاری صاب! یُحِد موقعہ پیسہ نہ دُیا، پیس نقصان
 واتِ ناؤن چُپھِ ثواب اُسے وَقْتِ، بہتر حصن ابے زون نِرا کھُچھے خدا پِر
 سُندِ تایمِ حاصل تے دیسِ ادر — گاجر کا حلوا — چمن لال
 اوس او لوٹکہر تے گازرِ حلپ، سُھاپسند کران — پیٹ پُچا کُر کھدڑے،
 اُسو ڈایپ پیچھے، سیزی منڈی کُن — پائے دِرِ موئی لال ولی، صائینے —
 پُر بار بی منڈی وائی اُسو والپ وار بی سیزی منڈی — داندِ رس، پائنسہ
 درتے پائچھے تروومِ چندس اکھڑے تے آتِ اوس نُکھنے۔ نے گو و پیتم شاہِ پیچھوئے
 برو نعیمِ شاہِ برو نعیمِ کیا زراؤں چُچھے مشکل تے خرچاؤں سہل۔ چمن،
 قاری اتے ولی ساری لُکھی میتی پیچھے پیچھے وَچنے — اُنھوں دو ران ترووموئی
 لال ولی صابین چندس اکھڑے کمکشم باقی پیچیتی پائے حوالہ — تِر و دُنیم
 یڈ کامیس ان — پونچھِ صاب نے خرچاؤی نِ حض، پارٹی پیچھے،
 ڈائیس کھیتھے چانی پائے یم مے اُدی ستر وانے پیچھے چانی کو کھٹے چندِ منزہ
 شورِ ترور کجا پِر — باڑکھ تراپان وَ نمس آسان آسان گلو
 ناٹرے او ٹکھہ میاںس چندس بیچور مُت چندِ ترور۔ نے نیا ہیکھے بکھڑے نہ
 پائے شرِھ کوہ حرکت کر کھٹے — چمن لال تے قاری تے آسے ہے ن
 امہِ شیطان دُولہ پندھ کھڑی — ضرور۔ ساریوں تے ترو و طاه ٹھاہ

کران اُس میانے سا پُر کنہ میاں وہ ند وڑھ رسمہ باوس پیٹھ۔
قارئی صاحب دڑاو سیر گئے صھل پوچھ باؤس تے یہ، چمن تے ولی، رہا ڈی کن،
لغاون کھھ سیزی ہیکی ہیکی، پنھن پنھن ڈیرن کن۔ جھنادیان ”ستھ
پر کھھ تر نگیے کار — !

پہ اُس سائیار برادری لیھے اسے دفترس مشرت دفترہ بَر
پر پھ وقته زند تھاو۔ یہ تے ڈیہ تر کشہ زند مثالہ چھے پمہ دماغس و قدر
بیل چھیتلان —

پوٹ منظرہ۔

یہ صغیر چہ انگریز نئر بالا دستی نش آزادی حاصل
و ہنچی تکریب ہندس نیجیس مشتراسو کاشٹر لوکھ تے شیر کشیر شیخ محمد عبد اللہ^ر
رہنمایی مشترکو ڈیکھ لڑاکھ پیٹھ اکیراعظمن فند کھھ لیو سف شاہ
ڈک گرفدار کھھ کشہ پیٹھ قیضہ کوڑ، آز ساڑ تریہ ہستہ و ہر کو ڈیکھ
پھر شخصی راجس خلاف علم بغاوت بلند کھھ نند و ہکھو تے سار جولائی
لٹھ سترل جیل سرینگر تے کشہ نئراوس باقی کیشن جاں کیتو کاشٹرو،
لوکو جام شہادت نوش کوڑ مٹت۔ ہین لفظن مشتر و نو یہے کھھ پیٹھ کھنڑ
چمن لال چمن نزد پنک، پر چھنک، پر ٹک تے ٹکر پنک زمانہ اوس ہر زکے
بیداری ہند زمانہ۔ اکتوبر ۱۹۱۶ء مشتر اوس روں اشتراکی بنیو مٹت
تے یہتہ تے اوس ادیس مشتر ہنک تھوڑک معیار بدھن ہیو تمدٹ ۱۹۳۴ء

یُس چمن لالن زا اوری چھد، آپ اردو ترقی پسند مُعنین ہنزرا نجمن و جو دس
 مُشرقاً پر یم چند اوس تیک سر براد تے ادبی دنیا یاں نعم اوس بی نز
 اسے پیشیہ حسک معيار بدلا دوں۔ مگہ ادبی معيار اوسن بروختھے بدلن
 ہیو تھت۔ اگر ہے کا ہے کسر آسیں سو کڑیں دو چم جنگ غلطیمیں لوڑیں
 یُس ۱۹۳۹ء پیچھے ۱۹۴۷ء تام جماری روڈ۔ ٹلر ان ہور جنگ تے دیان
 بکریں خود کشی۔ روکے تقریبیں پاش رکھ کرو رکھ گئیے مارے۔ ۱۹۴۹ء کس
 اکتوبر اس مُشرکو و ماؤزی دنگ سر برادی مُشرچین تے اشتراکی یک دو تر
 چمن لال ترواہ ہے وہ رے اوس۔ امسہ برو ہے نے فری اوس برصغیر
 انگریز و نشہ آزاد سید تھے ہندوستان تے پاکستان مُشر باگر نہ آمد تھے
 ساسہ بُدھی لوکھہ اسو۔ فرقہ پرستی ہند جو یونیکٹ کار سید تھہ ما پسید میتھے
 ۱۹۴۷ء اکتوبر اس مُشرکی کشپر تے (ڈوگر شاہی = ۱۸۴۶ء - ۱۹۴۷ء) نشہ
 آزاد یلہرہ مہاراجہ ہری سنگھ نیتی کہ حکومتک سر براد اوس۔ روہنگول
 کشپر تراؤ کھہ قمیے (بمبی) تے شکو سندر کئے سیچو یورانج کرن سنگھ بنیو و
 سانہ ریاستک گوہ دنیک تے آخری صدر۔ قبلہ محلہ کو گیس نہ چھیلے۔
 تریو مس حصص پیچھے کوہ پاکستان قبضہ تے باقی دھن حصن پیچھے
 چھ جو می صوبیں سان ہندوستان پسند پالا دستی قائم تھوڑے۔ خانہ
 وجہاری ہند زیو کھٹک تے کریو کھٹ سیلہ گو و شر قمع یُس و نہ تے جاہری چھد۔
 اکھے سیاسی بیداری تے وہ لے ہر شہ ہندیں پوت منظر اس مُشر
 آزادیک ترقی پسند نظریہ تے وجود اس۔ ادب آوزندگی سہانکھہ تے بنیو و

إنسانی آزادی مساوات کُ تے انصاف کُ ترجمان۔ محنت کش تے نینی وادیکُ
شاعری ہند عنوان۔ چکیست لوگ یئرہ انماڑ نوہن تید پیمن ہند
خیر مقدم کرنے سے

ہو گئی قوم کے ماتم میں بہت سینہ زنی
اب ہواس رنگ کا سیاس یہ ہے دل یعنی
مادر ہند کی تصویر ہو سینے پہ سینی
سیڑیاں پیسر میں ہوں لگے میں کفنی
ہو یہ صورت سے عیاں عاشق آزادی ہیں
قفل ہے جنکی نربان پر یہ وہ فریادی ہیں
علامہ اقبال گیس انسانی عظمت کیں نعمت خوانن مشرپیش پیش اوس،
شاعری مشرچہ امر تاریخی تید بھی ہندی یقین ہوی طاکار پتہ نہیں اشامہ
میلان سے

قوموں کی روشن سے مجھے ہوتا ہے یہ معلوم
بلے سوڈنہیں روؤں کی یہ گرمی رفتار
اندیشہ ہوا شوئی انکار پہ محبیور
فرسودہ طریقوں سے زمانہ ہوا بیزار
اِنسان کی ہوس نے جنہیں رکھا تھا چھپا کر
کھللتے نظر آتے ہیں بتدریج وہ اسرار
فرشتہ ہند ناوجہ خدا پر سند پیغام نظمہ مشرچہ تمن دنیا ہکی غریب تے محنت کش

وُرناونگ تلقین یعنی لفظنِ مشرکان سے
اٹھو میری دُنیا کے غربیوں کو جگادو
کاخِ امراء کے درو دیوار پلا دو
گرمائِ علاموں کا ہبہ سوت لقین سے
کیمیشک فرمایہ کوشابیں سے لڑادو

علامہ اقبال نے شاعر پرِ مشرچھے اسے جذباتی حرارت پر مجھے پر شعور حجھ
نہ شرکلے وان بسان۔ مُچھو تظریاتی تھے اصولی طور، روسلکہ القلا پر شر
مُتاشیر سپر رکھ پئی شاعر پرِ مشرگوہ ڈپر بھیر، مژو رس — سرمایہ دار
پسندی تعلقات تھنخت کشن ہنزیے بھی ہند بر ملاد کر کر ان۔ اکھ سلس
مشرچھے شکر ستر لظم "حضرات" کافی اہم تکیا نہ پچھے روسلکہ اکتوبر القلا پر
پئی لیکھتے آہش ر مُچھو یعنی اخانت مزور ن تام پئی خند بیت احساس و ایمان و ایوان
ہے اے کہ تھکو کھا گیا سرمایہ داری حیدہ گز

شارخ آہو پر رہی صدیوں تلک تیری برت
دستِ دولت آفرین کو مزدیوں ملتی رہے
اہلِ شروت جیسے دیتے ہوں غربیوں کو زکوات
جو شیع آبادی مُچھو امہ عالم گیر تبدیلی ہند ذکر پیٹھ کر کران ہے
حقیقت کیا بتاؤں اس صدائے روح افزائی
نہماں ہیں جس کے اندر کاوشیں ایروزو فراہی

یہ مشرقِ موبہے صُبْعِ تجلیٰ زار ہونے میں

یہ رُوحِ الیشامِ صرف ہے بیدار ہونے میں

فیضِ احمد فیض، سردارِ عَفْرَی، پیرِ یمِ چند، کرشن چندر، خواجہ احمد عباس،
حضرتِ موبہانی، سعادتِ حسن منشو، محاذ بیتر، ہولو یا قے ہاتھ پدلو شاعروں کیو
نشرِ زکار و کوار پیچھے کنڈو شوہر تھک کنڑیں اندرِ دل میں تو پروری تبدیلیں ہند
خیر مقدم۔ سریدا احمد خان تے مولانا حمالی، نہ کوؤشش تے پیچھے سوہنہ سری اچھرو
لیکھنے لایق۔ — یہ بُوزی تھھ عالمگیر تے ملک گپر سماجی تو سیاسی
منظرنامس پیٹھ اکھڑلے و نظر، پیچھے ستو سخن کا بشرزیاں تو ادین تے
لیری پھر من دیتی یمیک ٹالا کا پرثبوت غلام احمد مہجور (۱۸۸۷ء—۱۹۵۲ء) تو ہندوں
کینس جوان ہم کال عبدالاحد آزاد (۱۹۰۵ء—۱۹۴۸ء) دوہ شوہن پیشہ شاعری
چھپے یہہ منز روایتی لولہ شاعر پر لر لور و قلک رُوح تے دود دگ دریخان
چھپے ہہ چھے انسانہ سندیں ہمہ گپر تو محبت کس آفاقی چنلیں لولہ مستہ
لاے کر ان تے نیچھے ناوان تے یہ (شاعری) چھپے وقتے کیں تقاضن نلہو دکھ
نرخوں صدہن پازیسیہ شروع نہ اٹھ تو زمانخیں ناہموارین رسپر پیچھہ بردن ٹھہ
پیران۔ مہجور چھپے ونان ہے

إِنْسَانَّ جَوَانَ تَرْلِيْشِرَ كُنَّهُ إِنْسَانَّ صَنْدَهُ تَحْوَنَ

إِنْسَانِيَّتَ كُنِّهُ رُؤْزَنُو إِنْسَانَ كَلْمَنَ مَنْزَرَ

نوجوانَسَ وَوْنَنَ پِيَچَهَ كُنِّهُ كِنَ يَاوَى يَاوَى ہے

دلوهار نوجوانو نوبهار کشان پیدا کر
 پھولن گل گتھ کر ان بُلیل تھی سامان پیدا کر
 سه چھپھی رنپه و زفنا کارکر علامتی انداز نو صبیح شریست وان دوان
 ونان ه

گلٹه چرخ گاتش آو گاه تروو لالن
 سنگر مالن پیوو پراگاش
 گلآلہ لوچھہ مشعلہ زالن
 تمه نورہ روشن گزھہ آکاش
 مسول شبکو مس برمیان
 سنگر مالن پیوو پراگاش
 باعکو رسینرل فلریهن گالن
 بُلبلہ غم تراو کڈیکھن واش
 یتیه یور چونے مذہب پالن
 سنگر مالن پیوو پراگاش
 ہر دک طوفان پوشہ تھر مالن
 سونجھہ یسیه دوہ ہسہ اک تلہ یڑ خاش
 سے پھولہ تن لیں دیہ جنمیان
 سنگر مالن پیوو پراگاش

آزاد کتے روزہ ہے یقہ، تکم لوے نادے
شُرُ او سکھہ گاڑھ بجارُک نور شرے لوگتھ نار انسانو
گھر تھر انسانیت ید زام ہابے عار انسانو
تحولیوئے قدر تن پینهن خزان مطہان مشر آونہ
ثرے او سے باگر آونہ کھیوں بنیو کھو شہما ران نو
لیں در فیستائش مردا پ قدما تراوے
اہر نیز نیز نخیز زن پوشہ چمن چھاوے
دو گنیا رچھہ ٹیلہ مطلب پوزا پ نمازن ہند
سو زس تو پیختالیش بیلے نوری لد کھدا لے
بُلیں ہند ساز در دُک ساز پیغام بہار
ہر جرکس واوس نیشے بوزن چھہ بوزن والی
آزاد، ماڈی مشر تشاہ کار نظم چھے "دریا و" یقہ مشر تھی بدلہ و نہ
ہمیشہ جاری روزہ و نہ تندگی ہند فلسفہ، دریا و چہہ تکشہ ذریعہ ہے
نے عادت چھے نہ پوٹ پھیرن
نے نیش گتو برو نہ کنے نیرن
ز جپس گل پان جھم شیرن، نہ بُلیں اوں جھم یہرн
ہ جپس خوش بیچ ڈاین انقلابن زلزلن اندر
یوان جھم زندگی ہند سوز سفرن مشزلن اندر

نَّهْجُّوْسِ بِرِنْدَاه نَهْمَسْتَانَاه يَهْجُّوْسِ اكْهَلُولَه دِلْيَاْنَاه
 كَجَّهَهْ كَرْدَاب، گَاه سِيلَاب، گَاهَهْ تَيزْ طَوْفَانَاه
 ڈَلنِ بِهَشْرِ شَوب سَدْرُك شَان مِيَانْهَن ولِونِ انَدر
 يَوانِ چَحْمَ زَندَگِي هَنْدَ سُورِ سَفَرِن مِنْزَلَن انَدر
 آناَدَهْ كَجَّهَهْ باضَالِطَهْ يَاهْلَهْ كَاشْرِ شَامِرِيه طَبَقَانِي شَعُورِ عَطا كَرْكَهَهْ آهَنْكَهْ
 تَهْأَلُويه لَحَاظْ لَوْزَ مَانَهْ كَهَنْ تَقاَضَنْ زَيَادَهْ بَهَنْ قَرِيبَهْ آنان —
 يَهْهَهْ صَدَهْ هَنْدَهْ سِيسِنْ يَنْشَرِمِس دُهَيْلِس مَشَرِسَهْ سَهْدُهْ تَرْقَى پَسْنَد
 مُعْنَفَنْ هَنْدَهْ سِمُونْ شَرْدَرْع — يَقول دِيَانَاَهَهْ نَادِم (وفات - ۱۹۸۰ء) پَسْنَر
 مِيَشَنْ لَهَماَنَد سَاَگَرْهَنْ وَنَسِنْ پَهْلَهْ مَعْرُوفَهْ اُرْدُو، افَانَهْ لَنَگَار پَرْيَمَهْ نَاهَه
 پَرْ دَلِيَيْ صَاهِيَهْ كَرْلَهْ كَلِيَرْ فَرَنْتَهْ سَهْدَهْ قَاهِيمَهْ لِيَسِنْ پَتَهْ ۱۹۶۹ء مَشَرِكَهْ لَهَيَرْ
 كَانَگَهْ سِينْ مَشَرِتَبَدَهْ پَلْ گَوَوْ مَرَزَاعَارَفْ، پَرْ فَيِسَرْ لَتَبَهْ، غَلامِ اَحمدِ بَجَوَرْ،
 سَوْمَانَهْ هَزَلَشِي تَهْ عَلَامِ خَمَدَ صَادِقْ اَسْرَاءَمَهْ وَنَرَهْ اَمَكَرْ رَدَحْ رَوَانْ، يَسِمَ اَديَيْ
 تَهْ شَاعِرَهْ اَمَرَهْ پَتَهْ عَدَهْ شَوَالِهْ كَرْهَانْ رَوَدَهْ تَهَنَدَهْ نَاهَوْ جَيَهْ اَرجَنْ دِلَوْ
 مَهْبُوَرْ، عَاصِي، روْشَن، سَنْتوش، رَاهِي، فَرَاق، اَخْتَرْمَيِي الدِّين تَهْ بَيرَان
 كَشَورِ بَيْترِ، عبدِ الْستَارِ بَجَوَرْ (وفات: ۱۹۹۲ء) تَهْ بَيَوْنَهْ سَهَيِي رَوَدَهْ اَهَه
 كَارِ وَالَّسِ سَيَّدُهْ شَامِلْ، آخِرِيَادَهْ مَسِ تَامْ كَشِيرِ مَشَرِرَهْ دَهْ كَاشْرِ شَاعِرِهْ تَهْ
 اوَيَسِ پَهْلَهْ سَارِ كَسِيرِهْ كَثَرِ زَيَادَهْ كَاهِيمَهْ قَاهِيمَهْ ۱۹۵۷ء مَشَرِسَهْ سَهْدُهْ جَوَزِفْ
 سَطَالِنِ سَعَمَ گَواَسْ — تَهَنَزَ لَاشَهْ تَامْ آواَسَقَامَهْ هَهَنْهَهْ فَرِيبَ شَكَشَنَهْ هَنْدَ

دور گوو شروع - ساری برم چکو - انقلابکه ڈولک بھس سوہ تبو - شاعر ته
ادیب لکھ پاں پاس تے ما جو لس نو سر دوں دن تکو زون ز، دشیوت چھنے
پو شہ ون - زندگی چھٹکم پری اپورتے وارا کیہے یئی نادمن اکر سا عتے
ووں -

زرس بوس زردار پنے راج رو زیا تھرین لو کلشن سرس تاج رو زیا
اکس شرور تہ هر بیکھ موحتاج رو زیا تے مخور سرایا داران پر چھن چیم
پیچھے بانکہن نوہاران پر چھن چیم
سے چھڑتے پتے پین بوس، لفظی پیکر و تعلاشرو ذریعہ درگہ پاھن
ثرھان شھن -

اندھی پکھو شد راه شپشے ناگ
پکھو شس تھستہ پیومت یزما
پنگرین گوو چھوڑ چھوڑ آئے اندھری
نے چھ بسان رامن ہنڑ بآسن
ہمھ پردس پتھر کھکھ کھھ پاہش
دو شوے دارلوکن اچھ جوارا ! (ناید تے طھوڑن)
و فند میپڑوڑے گمپھی آمتو
مالر چھر ٹھوڑ نرن شرکنیں شرامت (کاٹھ دروازہ پیہہ گرام)
اکھ قدم سونتے سکی میون سے لوچیراڈ پھوول
اکھ قدم چاٹن جوانی میون شرمیتھ کھوڑوں

اوڈ قدم شام سید گو و دیز لوون ششم

زندگی پیش رو سعی تشریح چھڑھوٹ ڈاں قدم (زندگی پیش رو بیع)
راہمی پس دس مشرتی چھڈ فناں طلسات زندگ کرنک چند یہ لوچھر بان
سے قبیر پیچھہ کر لکھ پہ دمہ ہے ہس تسوہ ما کر کھلوزہم
قبیر مشرما جھوڑ دان کائے کر پیھلیہ ہوا (دہمہ پہرا)۔
راحتہ اوپندر گرگھتہ رضیوں مے خالن یئا ہیوہ
پیاز اکھڑ دینجی ون رضاپاہ اندری پیز نوؤم
تو نتے اس تو اوس تھے پانھوڑاں کو تسر رکھ
پالہ تنشیاں چھیو تپر دن ان فیضہس مشر (پیچھہ فلمہ دران)
بلع ترا شر حصن حواہش صورتھاہ
ثرھوہ بیان ٹریس وچیس پیچھہ سرفہ لٹھ
واو گرایاہ ورحدتے ولگتاہ دیتیں
شاخہ پیھو کھتر رسیہ تے پھنڑ بھا کاہ سید (اوشن تے اسون)
تے کوئتے پھنھر سیلان کاٹھے انگ
کسن تے پیکھہ واو ہیوہ گرٹھان چھم
یہ کشڑھ سیاہ گوکھہ پہ کور وویس
تے دامہ چھا چون پہ ناپ آگر (تلخیق)
ایمن کامل تر چھپتھن شعر تحریک مشر، ازر کیس انسانہ سُند اندری دود
وگ، تے راؤن تیول ہیچھہ، اکھڑ کاینا تی تصویر پیش کران۔ تہندیس اصلویں

چھوٹنگ ک تپڑتہ تپیہ ستولیں ٹھوںڈ سوہ باوے چھو۔

ہاتھ ساہے دوستو ہم سخن ہم دسو

کالنہما یاد چھو تو تکشہ دیان ہیو

پوش آسان چھر کھنی — (مرثی)

ڑر تپڑج خاموش راکھہ

ھٹس، ھٹس، ھٹس

کھنھنے براکھہ! — (بے وقت)

شام پر پر روح چھر گز ارن مشر

قبیر پر اٹھ وہ تھاں دواں بارو! — (والپی)

آمہ کھنھ کری نم وانجہ گدھ

کیا سانظرے دیزے تو!

زلفن چاہن ہند گون سایہ

یتھہ صمراوس میانی سایہ

ڈزان چھریاں، یہوں شیخی، ہوں الاؤ گھٹیں

گرس گرس چھپلاں ٹھھٹھے، نظر نظر جھے ڈزان!

چپنہ روئی خاص و عامن زون رج

کس ونیک تاں رجیہ کلے والی خاب

بلیں باشو گھساں من

کاو چھر و قٹک موسیقار!

غلام بُنی فراق، تے چھڈ تو بہلے پا پشاعر و مُشرِکھا اہم شاعر یو جو سُند اگر
پر قسمی کنی کا ہے تے شعری نجمو عہ از تمام شایع چھینہ سُپُد مُست چھڑندی ہندیں
رنگو پر لگو تجربن، امیر کن و میہن تھو حُسْن و عشقی کهن — پدر لہ و نہن
انہارن تے دل تے جگر کوئہ و نہن دوہ کھن تخلیقی زیان فہند جامہ و لمحہ پین اکھ
و کھڑا اسلوب ہو چھ کا شرس شعر سرمایس اکھ رومان پرورد بُر کران ہے

شپش خانس مُشرِکھ تھو چھکھ کن تلان

کائنس پیٹھنے پانے پیٹھ کر رحم
پیٹھریہ جنکھ چھیل کل ہوانوا گم کے
وہ اکھ صدا تے سمندر تھدیا و شہاریں تلام
وابئے حُنکر ہاؤسن بَرَہم کوہ سر
ولئے پیچ کیا کیا چھڑ بوزان میائیں کن

صُبھکہ واو و نہیے کھتھ

شُر تر سا گو مُست چھکھ سر کھاری
ثرے پیٹھ باسی پوچھس آسمانہ و دھمٹ
سَتے گز چھُم گھیے آسمان بasan
بیچھے لیواں چھڈا چھن تل نے یار سُند انہار
چھکے لگان چھے امارن سکے گرھان گلناہر

سانہ تے چمن لال جیس بُر ہم کال پیچہ ستو چھڑ راجا و دانی
منظفر عازم، رشید ناز کی، غلام بُنی خیال، ارجمن دیو مجبو ر، سند لال امیار

دار، پامبز ناکھ در فانی، پرم ناکھ پر بیمی، سرواند کول پر بیمی، حامدی
کشیری، میر غلام رسول نازکی، خاموش کریری تو باقی کیتو شاعر شامل
پکو پندر پندر آنداز ٹا اسلوئہ کاشیرس شعر سرماںیں رنگ بُری۔

غلام بُنی ناظر، تاجی منور، الیوب بیتاب، رادھے ناکھ مرست، مکعن
لال بیکس، عبد الرحمن آزاد، موئی لال ساقی، غلام محمد شاد، فاروق نازکی،
پر بخوی ناکھ کول سائل، محی الدین گوہر، تو نشاط انصاری ہیکو کھچین
لال سہم کال منزی مہ پیہ سندو گنڈر کھادہ امہ پتہ چھو ساند ہم کال جوان پے ناو
ہمہش لایق یعنی مشر شفیع شوق، گلشن مجید، رفیق راز، عزیز حاجی، فیاض
تلہ گامی بیکری، سندھ تخلیقی جوہر و چھوچھہ، بجا طور سارہ شانہ و دوہ گنان چھے۔
خدائے ولی نکھ قلمس شرور شرور آے۔

چون لال جمیں، تو شاعری پندر مولانکوں کرن و زر چھپا اکھ ادی پوئت
منظرس سندھ ریاستی سوتیری غیر لقینی تو ووہ پھر ڈنجھے صورت حال
برونٹھ کتہ تقول لاذم۔ شیر کشیر شیخ عبد اللہ سندھ ۱۹۵۳ء مئتر گرفتار سپن،
بخش غلام صادق، تو میر واسم صندھ برس اقتداریں تو تھریں تو وہی وہار
فروری ۱۹۶۸ء مئتر دیسی شیخ عبد اللہ سندھ نیشنل کانفرنس زندگ رکھنے، سیاسی
اعتماد پچ دگ پیٹھے۔ فاروق عبد اللہ مآل سندھ ۱۹۸۲ء کیت و اصل بھی کڑھنے پتہ
وزیر اعلیٰ یعنی۔ تھل کیچھ کر کھنے کو سر پیٹھے واکھ، تو صندھ بیمہ غلام محمد
شاہ سندھ وزیر اعلیٰ بناوڑیں۔ مسلم یونایٹڈ فرنٹ ہارے تاؤکھه فاروق عبد اللہ
سندھ بیہ اقتلا پڑوں۔ ۱۹۸۹ء پیٹھے مسلح جدوجہد وہ ٹھنڈے گن کلپ فروغ لیں

تے بین ہند گشہر تراویحہ شلن بسیر حچم اکی ہانگھے ہندو آٹھیتو کڑی بین ہند
آٹھا کر نہتے بی پر نگہ سائنس ادبی تے شعری اطہار اس پیچھے پیون انکھ فطری کھما
چھے۔ اُوے تے بین چھو سون راؤن تیول لفظی پسکرو علامتی تمشلا تے تو گھوٹے
نو یو استعارو ذریعہ آمین ٹاکہن نرن پونڈ شمان —

شاعری : مولانا تکون :

”شبیخ شعر“ چھے چمن لال چمن، جیتو گوہ ڈیچ شعر سوہمن
یو ہے تھی پیشہ حیائی منزہ ٹھاڑیز تے جان یا ۱۹۴۲ء میں منزہ چھاپ
کر لیلیہ سہ ورنہ المٹووہ، وہرے اوس۔ امسی شعری جمیونچ گوہ ڈکھہ اندازان
چھے تھو یو کھمٹت :-

”ہرگاہ کاشٹر لیکھن و اس پیشو تخلیقات جھاپیجھ کاہہ سپل آسیہے
کاشٹر زیان آسیہے کاشٹر بن ادپن ہندو قلمو سیتو زیادے مالا مال سپنہ شر
میتتے اگر بیاسی کلپیں اکادمی مالی لحاظ مدد کرہے ہے (ئیمہ خاطر بہہ تہند
شکور چھیں) پستہ ہسکے باپنہ پر کتاب توہ ہسہ یروہن کن ارخته“
ریطا یگر تھس نام تے تمہرے پیتے تے او سس پس پتے بیا کھ
تے ٹو شعر سوہمن، شایع کرنہ پاچھہ، وہ او سس در جواب و ننان ”حضور!
ترتیب چھیں دیوان، پھیں چھاپ ضرور۔ پھیں گوڈ پرس بستان تے کتاب
چھاپنک تھو گندوڑت ساعت دڑاوے نہیوت نام سہیانے میے وقت

ساری سے لئے دکھ دکھ دراوا۔

از چھس یہ تہنگوہ ڈکھو وار سنن یئر ملے مئے بی جھپٹنن تیس
عس شر چھ دلش ہاں تے ہندس سو باؤس منزرا سے نہ مُجم بازی کئے جائے
باؤنی و توقہ سان تر اوس زندگی بی ہتھیں و مُست پیز رتھ چھ بی
ز کاشتھری یا ڈکھ کتاب چھاپھے لیجہ ہاہت تے بی و قری کیتھ کیں معاملس
منزرا کوہوان چھے سو ہنکر تے بیانے سید دکھ نتھی بکاشتھری باز تے ادیک
انتھ رؤسے نقصان۔

چن لال چن جھ، پئنس رفیق کارابشیر اخترس ستو کشمیر یونیورسٹی^{۱۹۷۹ء}
پہندر کاشتھر شعبہ پاچھہ ۱۹۵۲ء مُشر "حوال نامہ" ترقی پی دوان یئھ مُشر
تھو باتے کھو علاوہ مکھن لال بیکس جیس متصل لیکھاں پیتا وہ مُدت
چھ بی:

"مکھن لال بیکس چھ تیو کاشتھر لوشاعر و مُشر یو ۱۹۵۲ء پھٹھ
لیکھن ہیوت، طالب علمی ہند زمان جھاد امی تے چن لال چن کالمجہ پڑھ
یکو پڑھن وہ مُدت تے اکھ دو ران چھاپن تیس ستر دکھن لوح کچھ لوح کچھ بات
کتاب پیکن ناو اوس "لوگر نہ" تے "وزرو زساز"
روز گارچن بیوں بیوں وتن لکھن کنیز دو ریو و امس پڑھ آدن کالمجہ
یا لذت ہند رشتہ۔ یون ناو تے ظاہر جھیہ یکن پیچھہ اس ترقی پسندی پہنچ
چھاپ لیس تین دفعہ ہن اکھ حاوی رجمان اوس۔ زندگی تے ادیک بیا دیک
تے زندگی ہند اٹھیوں برشتہ چھ قایم حالانکہ تکری سیاسی تشوہیں مرکز سوچا

رُوس تِنگو و چیلپ و گر تِ مشرقی تِ مغربی بُرلن تِ رَلے پِ دُو یہ جنگِ عظیم
پیٹہ تِ ٹھیتہ گُر ٹھیتہ او تِ اوتِرے بیسے۔ مُشترک ھوتا تُ دیوار آوسیکہ دو سِ
ہندی پاٹھو وسیتہ۔ وَنْ چھم پِ رِ چین لال چین چھ ۱۹۵۷ء پیٹہ پیٹھ تیج
چھ پاٹھو شاعری کر ڈز چھ بیشِ مشر، ترقی پسندی پسندِ دایر شیر تیران تِ رُ
چھ اکیس رومان پسند شاعر پسندِ حیثیتِ رومان پر ور "شیخو شعر" شعری جمونا کہ
ذریعہ اکھنہرل آنداز تِ اسلوب ہو چکہ ۱۹۴۲ء میں کیت آسے پروٹھا کن پیٹھ
پیٹھ جمال پرست آسٹک پیٹھ کن اعلان کران ہے

یمن چانہن اندر جودو گری زن
دوہ ہے سوپین اندر دامان چڑی نے
وَنے کیا وہ فُیحیے زیپھیش گیم وُن
ثرہس مُشترکاے لچھ مُتھ مٹھو گری نے

پِ چھ چین لال چینہ ارضی عشقیگ نہ واد تپے واپس رنہ وُن اظہار ایں
مشوقہ پسند عشقیکہ والہا نہ، رشتہ نیشہ اکیس ثرہس تِ محروم چھنے روزُن
یتھاں۔ پِ جذبہ چھ عین فطری —

تِ ایچ نہ ہمہ وِ نی تریش آہن، چھ عشقہ متین ہستہ پیٹہ وقہ
لوگ لوں رو دمٹت۔ تکو چھ پیش مجموعہ پسند با پیٹھ نہ بچہ تار چھکش
خواب وُلزِ ریتے خیال ور چھ پر گن کھس تھ تھ بُشتر درشن دارتام و ائمہ تھ
رسویں پسچھے یے واپس پاٹھو امی و صلکیہ بشری جذبہ چھ کن باوکھ کران

۔ میتھے پیو ٹھیکھتے نقاپ ہٹلکھتے ویہ پر کھجھے
یا گتاہ یا چھٹاوب، چاوے جاوے جامیجھے

”شبیھ شعر، شعر سو بیرونِ مشرج پر غزوہ رائے تقریباً سارے نظمیں پیو ٹھیکھ
چمن لاکن رومنگ تصویر حاوی، یعنی شیر چمن لال چمن شاعری تپکران پچھے
ضرور مگر یاسان پچھے زستہ سیکھ صحر اوس مشر آپر رفتہ کا دچھے بھیشتر۔
اہم مشرج پر نظمیں شامل چھٹے تکریجھے پیتھے کنڑے

۱۔ زائدہ تر زند ۱۹۵۵ء

۲۔ کس پیتھے لاگے کس پیٹھو نیپر ۱۹۵۶ء

۳۔ بہار و چائز ذاتھے ہایڈل چھم ۱۹۵۷ء

دہسارا!

سوئے آسہے یہ دنیا اوس نصفی

۴۔ وقت تھے یے ۱۹۵۸ء

۵۔ ٹیکر ساعتہ پھیران پچھے ۱۹۵۹ء

۶۔ پریشان زندگی آسائے ترتیب ۱۹۶۰ء

۷۔ قدرت چھٹے فنکار ۱۹۶۱ء

۸۔ تعویز پرین! ۱۹۶۲ء

۹۔ کشمکش!

۱۰۔ حُسن گوشہ گوشے ۱۹۶۳ء

۰ سیخه یاریل!

۰ اکھ خیال اکھ سوال!

۰ شر!

۱۹۴۱

۷

۰ وُدُو!

۰ پاں تسلیا!

۰ شہید س کرن!

۰ ملاقات!

۱۹۴۲

۸

۰ امامت

۰ وُزیر دار!

۱۹۴۳

۹

۰ راگ رنگ!

پیو تر قو، وہ نظم علاوچے شفہ دا پنداد غزل تر، آمیسہ سعہ بُرزا
 پندرہ نق، پیسہ لیو، غزریج روایت زیر نظر تھوڑے لیکھنے چھے، اپنے شریک تر گھر کھٹے
 تر چمن پن خالیب رومانوی رنگ ہتھے منزی مُنتری سیفہ کنٹک طار نظرِ دوان،
 زندگی کا ہنسہ نازِ مسئول جلوہ ہاوکھ تر مُشرقاً و کھڑکی شویر روزیہ
 سہ گون گون مس تی چشمی ہند کمالاہ
 پیو نہ کس کھی چھس آوارہ کور مرست
 گوو لیتا مکھ زخم لیو دیکنڈ گیں د کور مُم
 دوہ فر دوا اسین نہ اسین ٹیکی سَراب

داریاہ کاریع نے چھپتے تھے مسٹر خیر
 زن چھپ سناں میانہ ٹیکر پینگ مندر
 بیساہ یوقن یقھے ہیوت چاک دیتھے نیڑن شنگر مالو
 نُزرو رائٹ اعلیٰ، شرانکن یہ گنڈن گاہ ووت آسمان
 یقھے پاٹھن وتن اکر ساتھ ساری
 چمن اوس سپتہ مسٹر کڈو کڈو دن ان شعر
 ادھوہ گلوسے وہ لے نالے رٹھے
 وُھ چانز چھپ لچھ پیمانے لگے
 پنیومت چھم بلم ون پوش ٹلکھ کھتھ و سرھ ما پین
 پکیا کرو چھتے کیتھ دامانہ چھم ترے ون پکیا کرو وہ لز
 زندگی چھبے رحم دردار، صبر آزمات پر آشوب اسحکت تر لوبے
 و فرستہ دل نو وڑنیمیک مولے پر مسلل وہ بھٹھا بھٹھ کر رتھ داویں
 لگن چھپ چمن اوس کس تمام بروں مالے پتھ دل ہو رمت ناکام محبتک شر
 چھتس اندری وائے کوران یمیک اظہار تحریک پنہن کیشن لطمیں مسٹر کو رمت چھد
 سہ چھپتے بے بہاد ولشتہ ارڑ شریشہ اکاہ، یہ سہ انسان خاصلکر جانا نہ
 ہ سن غمہ ستو حاصل چھپ سپدان۔ سہ چھپتے بار و دوان۔ سہ چھپ امیک دیہ
 پیشہن اگن مسٹر شر پر اوکھ، کل ہم زندگی ہند غم بناو کھپیش کران۔ تیس
 چھپ پاسِ محبت تر، پاس وفات تے پاسِ حیات تر۔ تکران اگر تھدرو تیر تھو تیار
 سہ چھپ پیٹی عاشو تھنک لے مثال پڑا ری۔ تیس چھپ، حسن پھری پھری شر

آنان بائے صہندرس جویں مشر آسے، ماحول اس مشر آسے یا جذبین تے
خیالن مشر — سہ چھپا مکو پیر اسرار تے ائمھہ رستی وہ روچھتھ نشرت لگان
— ڈاکتھ چھپے یہ نر چین چھپتھ کلیق کس پر تھہ مر جلس پاچھ یہی میسر مشر
پیٹھ کصوہ رکھپکر اور تھہ شاعری کران۔ تھس چھپنے پین، اوند پوکھ خاص کر کھلکھل پڑے
پین زاجا میں، لوگن ہند لسن بیس تے وہ تھن بہمن مُشتمل گر شہان یلکے دلو
یا تر پر سورہ کیہے چھپتھ تھس لاشعورس آؤ راؤ رکھتھ تے وقت پیس پاچھ
شب درا شکس صور تھس مشر حاضر سپدان تے ونان نِاسو گے چون شودت
موکھتک انبار ٹیتھ خوش گر شہی مُشتمل پاراو — ہرد چھپیا سوت۔
رسہ کوں چھپیا اوند کو ڈھیش چھپیا وہ رکھتھ تھس چھپ پر جھک کیہے چین
باسان سہ چھپتھن پیس راؤ میس حنکس سنه ونس غمس ستو شرک
گر کھپ پین غم لو ڈر راؤ رکھتھ تے بوس ژھاٹھ فنا و رکھ نزند روزنک وہ پائے
کران —

چین روما پئے چھپتھ نشرت شناخت بنان۔ سہ چین اسود وری پین
خاص رنگے تے آہنگے پر زپناوں — و چھپتیم نوٹھے
خاڑ یو دمیا نہن ائھن مشر چاڑ ائمھہ کیہے ہتکی نہ پتھ
خاڑ یو دمیا تھس کھس مشر چاڑ ڈیکیہے ہتکی نہ پتھ
خاڑ یو دمیا آنکن سیاں اندکیہے پیو و نہ ڈیوگ
ولیوگ یچھ پیٹھ واپریاہ بر و نھ ستو ائمھر آؤ سماکھ
خاڑ یو دمیا کوچھ مشر کیہے ہتھ پتھ مشر بر رکھ اشر

تَسْ كُورِ جُچَهْ كَسْ تَامْ بِنِكِيسْ سَتِرْ كَهانَدْ رِيوانْ كَرِنْ، جَمِينْ جُچَهْ كَانِي رَاهْ كَهارَنْ،
 رَسْمْ جُچَهْ لَكْنَهْ وِزِرْ جُچَهْ مَهْرَيْهْ مَهْرَازْسْ آنْهْ رِيوانْ بِرْ وَنَجْهَ كُونْ آنْهْ يُعْتَمْ تَمْ تَمْ
 مَنْزَهْ اَكْهَا كَسْ وِجَهْ جَمِينْ تَهْ جَمِينْ جُچَهْ شَرْهَسْ پَاوَانْ سَهْ
 تَسْ اَكْهَرْ زَنْ سَاسْ تَهْ جَمِينْ پِرْ يَهْ باَسَنْ چَاشْ اَجْهَهْ
 تَسْ اَكْرَ چَاشْنَهْ وِلَهْنْ بِلَهْنْ باَسَهْ وِزَيلْ ڈَاهْهَ دِتَهْ
 سُونِجَهْتْ سِيَهْ زَاهْ نَهْ آسِهْهَهْ شَرْبَاكَهْ تِشْهَهْ تِشْهَهْ
 زَاهْ زَنْ چَاشْنَهْ طِيسْ مَنْزَهَنَافِهْ اَنبَارَاهْ كَفْصَطِهْ
 باَسَهْ تَسْ چَاشْنَهْ اَجْهَهْ رَاهْ وَالَّنْ تَهْ زَنْ بَدَلْ پَهْ حَابَ
 باَسَهْ تَسْ نَظَرَنْ اَنَدَرْ چَاشْنَهْ عَجَسِيَهْ عَالَمَاهْ
 دِلْ وَنِهِسْ كَيَاَهْ كَيَاَهْ وِجَهْتَهْ يِيمْ چَاشْ زَخَارِهْ بَدَلْ
 تَسْ اَكْرَيْهْ چَاشْ زَكْنَهْ دَوَرَهْ كَرْتَهَنْ سُونِسُونْ دَسْ
 وَنَتِهْ كُسْ تَقْصِهْ تَسْ كَهَارَهْ جُچَهْ سُهْ مَيْهْ ھِيُوبَشَهْ
 وَهْ فِرْ تَجَهْ اَتِهْ تَسْ چَاشْ زَكْنَهْ باَسَيْهْ تَهْ كَيَاَمِشِهْ شِيشِهْ مَنْزَهْ
 يِودَهْ سَهْ باَسَيْهْ سِيرَهْ آكَهَشْ كَثَرَتْ باَسَنْ جَانَ گَوَوْ
 يِودَهْ تَهْ باَسَيْهْ پَاشْ زَنْ آمِتْ جُچَهْ شِيشِهْ نَاگَرَهْ
 جَانَ گَوَوْ يِودَهْ تَهْ تَهْ باَسَيْهْ يِوُسْقَنْ اَهْسَارَ تَسْ
 جَانَ گَوَوْ ہَرَگَاهْ فَنَكَهْ وَهْ فِرْ تَجَهْ نَهْ زَنْ ہَوْسِےْ کُنِیْکْ
 جَانَ گَوَوْ يِودَهْ تَهْ تَهْ باَسَيْهْ زَوَنْ مَنْزَهَهْ اَسَماَهْ تَهْ
 لِيْسْ جُچَهْ تَارَكَهْ وَنَهْ رِتَهْ آسَانْ زَنْ لَسَاهْ مَنْگَانْ

یک قلم زن آئندہ بامی آسمانی سعیب گرھان
 پر زناوکھ پرون کیا ہتا مخترو پچکھ پھری پھری و پچکھ
 مشرپس دکھ ناد وہنس از ته چھن شنے چمن
 یی ونان زن تارکھاہ اتے میانہ انہاریں و پچکھ
 میون) محبت کامیاب!

(شر: مارچ ۱۹۴۱ء)

چمن چھپنیں لو لے ہر تریں رہتے و تریں پھیرتے پھیر دوان پینہ
 لوک نار در ہوں تھاوان تے ونان سے

چھڑن بیٹھے آن تھے ہارڈ فلپتھم دوہ
 بُجھی گوون سو شیخ پکھ تے چھنے شتر
 سری کھزو رگو موت، رؤون تر تباہ
 پنچ کنہ دوہ یوان یتھ کھوت تے ہستہ لوس
 شفق بیقل چھپتے بُجھڑا لکھ زالان
 چھٹے کنہ رنگ اوں بے دار غ ملرہن
 وھن پانے یواں گھرے جار سو چھتہ
 سو گوہ ڈنچ زان گوہ ڈنیک رنگ الفت
 اگرستہ آسہا کاٹھے شہر پاراہ
 پاری اسو چھے یئے، ٹھٹھو دوپاسے

پر لاغہ تاج محلن ہند تماشا

سچھا ہیو رکھا پر ما بستہ طپڈی کوہ نہ نیز
لکھتھ تھونا وہیں روہ پر اچھروے رتھ
بکس پنیھنیز کرس بچھ لالک کیا گوم

(کس بچھ لالک کس پنیھنیز ہ دمیر ۱۹۵۴)

زن چھ پر جھ طرف گرھاں آلو یہ کیا ہ

ہاے فصلس آے زن ہالو یہ کیا ہ

گوو سکے کم یالو روہ خے نالو یہ کیا ہ

سر پیہ دلک ٹیلہ راوی تیلہ سپداں آشر

آسمالس وچھنے باسان پھو پچھر

روومٹ ہیو ون دواں زن چھس مثر

وچھ چین کھتھ چھکھ سنان کیا ہ چھکھ ونان

امہ کھون پھیران ٹیلہ پھیران ہوان

کھندر پچھنے شرور تسر ساتن بہان

— (یئر ساتن پھیران چھ)

یوہ ہوے کوڑون تے سئون غم میلہ رمن رمن سنیوس تے گوس کاڑھ

(تبردق یا نوسیزی TUBERCULOSIS) تے ووت ٹنگمرگ سینی ٹوریم علاج کرنا ورنہ

تنے دوہن اس دوگری زبانی نہ نیز ممتاز شاعر شریعتی پیدا سپدیوتی امی

دادمہ علاج برایا چھ تھ درج۔ تھ تھ چھ کہتہ پھر امیک ذکر زبانی زبانی کو رمت

تپ چین جین تر مگر تے چھنے ثقہ وری ترمدیت یاد، وہوں گوو تمہ و قتہ کس
اکھ کڈریس دا دس منڑا سہے چین ۱۹۷۶ء کنہ و قنس بیمار سپردیتھ
ٹیکس کر رفودمٹ نکیا زئہ چھہ ارا پیل ۱۹۷۱ء پیچھہ ریاستی اکادمی ہستد
ملانزم پستان۔

چین جیس خراج عقیدت ادا کران چھکا شری زبان ہند معرفت
شاعر محقق تلقاد، موئی لال ساقی لیکھاں:-

”چین جیس عتو اوس بیسے زنگہ تر واٹھ۔ تند مول اوس بذاتی
موہنورگیس نے آبایی گام چھی یو دوے پتیریڈی بیار سر پنگرے تامدیت
چھس۔ سہ (چین جین مول) اوس کھ سر پنگر منگتے دیتمدیت۔ چین جیس
اوس او تر تام پتیرت پتیری بائے، موہنورے بیان۔ سہ اوس گاہے گاہے
موہنور کھسان ترہ تیں چھس روزان۔ کھاندرن، ووہڑھون پیچھہ تندو
بائے، گپڑا کر ترہ موہنور کھسان۔ لہذا اس آسہ ایتھائی زان موہنورے
کا مشر۔ چین جین بائے، مول مونج ترہ بیسے ترہ تانہ کھہ پہ۔۔۔۔۔۔
اکہ وری پی کھوت چین جی گام۔ وری اوس ۱۹۷۴ء یا پندر فرزاہ مگر امر
لٹڑ رودنہ موہنور پلکہ رڈر پسٹریس بالیس پیس نا تھس لش سو گامہ۔
موہنور بیون پیچھے کلو میر ڈاہ ڈاہ۔ سہ اوس دوہ ہس موہنور وسان ترہ
شامن موہنور گام کھسان۔ اوت تام اوس نہ سہ لونکری کران مگر پرمن
اوہن شاید سو کلو و مٹت۔ اکہ دوہ ہس کھوت سہ موہنور ترہ شامن دیکھی یو
دھہ، لو سٹہ پتہ بہن ہرد کاس منڈ بر جنا کھ (چین جین پیٹر ٹوے کا ترہ

بہر دو بُر ہارتام کتھہ کران تَس سِتَو۔ نیرن وِز کورس باند باند پگاہ
سوہنور کھستے باپھ۔ پگاہ کھوت نہ موہنور۔ پیٹھے پاٹھو گے دوہ شوہ میر
صہیلہ کھوتے نہ۔ اسیو گے پیٹاہ کلہ نہ سوہ گوم۔ آتیہ دوچھہ جمیتہ درنہ تہ
وکھرنہ پیومٹ۔ اسے ٹیلہ پڑھس نڑے کیا دلپس گئی۔ تھروؤن۔“

”توہہر نہ آسہا پہ جربیاہ پوکھت زاکھ خوبصورت کور آیم
بیجھ۔ تَس اسیو نہ سندی دوکنن تہ نفیس پوچھاک او سُس لاگھ۔ سوہ
آپیہ نے لکھہ تہ دوپنیم۔ ہاشرس گندھھی گردھنائے۔ نے وولن“ ہے
چھسٹے می پیٹھ۔ سوہ وڑھم توہر۔ اپنی کیا زھپکھ و نان۔ وارے کارے پیٹھ جھے۔
فے گیہ گلہر لہو تہ سوہ وڑھم۔ کھوڑمہ، گرched پران ناکھ جھے وائس پیٹھ
پرلان۔ سوہ ماوڑہ ہے بیہ تکیہ ملکہ پتہ او گریں ہکر ہکر کران ٹھکوول تہ
کوہر ہمن نے اچھہ طڑے وارس مشر غائب۔ بہر ووتس ٹھو وارس سیدیور تہ
تنہ وو تم بیمار۔ امہ بیتہ گو و حین جی واریاہ بیمار۔ گو و ٹنگر سینی او گریں
مشر داخل بیتہ پیدما سعید یو تہ تَس سِتَو اس صحت مند گرثھھی آو تہ
گوڈنیا کس لوہ لستگر مشر شامل۔ یونیورسٹی مشر لوگ کلرک ٹنگر پہر ہیوں
نہ۔ اخڑلوگ بکھی حسائیں اکادمی مشر تہ اتی گور طایر تہ کاشرس ایدی ٹیر سند
حیشیتہ، بیجھ منصبس پیٹھ کامل صائبہ رطای گرثھھی پتہ کاشرس پر ازک
ایڈی ٹیر تہ بیٹھے یو وہیم

جگر کوڑ و فن دگ ٹھھوہ پہ کر کھہ اندر می اللہ ناوان جھپھین زندگی

لہ کاشر دو ماہی شیراز۔ جلد ۳۔ ترتیب: بشیر اخڑنیہ، کندر پ، موقی لال ساقی: ص ۱۹۔ ۱۱۔

ہند اُنھِ رُوستے امار ہتھ زوان تے آش نیکھ ناوان تھے بے ترتیب تو بور
زندگی مشرکھ معنے موں رنگ پید کرنے باپتھ کرخونے اسے تے سوچناوان
یہ رائجھ تیرنے

لیں رسم اکر ساتے گلو قایم سہ گوسپلہ اصول یوہ سکھا دیا پڑے
وژھ تھے سارے تو نون وون .. سہ چھڑینے وان دوان سہ

یوہ سپچھے یتھ پچھے سڑکھ ٹیکھ پیچھو پیچس دعہ بہش لپکان
زاہ تے اکھ گوون نظر اسے ون بھتھ تے گلکنک جلال
پر بھتھ وزن اکھ سریا آس تالہ پیچھے زالاس الاد
کاٹھے پیاہ آسٹن تے اکھ شہجوار تھوپنے گزھ سبیل
اُسک تے امیر شہجوار مشرک پکھو تے ہیچھہ ہو دور نئی
سون تیکر پیٹے آو کاٹھے اشو بیس تے اُس ساتھاہ روں
(وژھ دائر)

سہ چھکنے کو رکھیقی وڈو کر گھٹھ، استعارہ علامت تے لفظی پیکر
گھر کھ پائس تے سورے مشرداوان تے اسے سوچنے تے داد دینے خاطر مجبور
کران تھو مسند لفظ گرت چھ نہل مگر وہ پریک چھنے کاٹھے

ترباس دوان سہ

گھنے نار چھس ندن اھتوستہ کو حپراں
گھنے پانہ شہجوار چھس پاگ رداوان

گے شو پیھر من بے کھاران گل کٹ
گے گل تے گلزار پئنے نی بیناواں
چمن کیا خبر چھے یہ واتاں کوت کوت
پنھ پھر لستہ پھمپ جھس لکاں سال نیران
رٹاں تال پیٹھ جاے جھس کالس سہ مشر
گرا جھس بُن کانسہ دلخہ میو طھ نیران
(وڈو)

مشری بناوم شپش روے بالا دراہ اکھ ساسے پور
گپڑ بچے لجے و گستہ کرنے، اکھ پھٹن آسیاں بیٹھو
دوار و قلکس گیب روحاتہ مودلی پیٹھ گیڈوں
دوں کنے گوو سپنے ٹیلے اسے اکھ ایں بون نام دیٹھو
از بیچتے تھے پڑاں کھپھ سر کرنے لو انماں دڑاں
یتھ وچھس مشر ساسے ٹبدی انکارتے آنکار اسی
پئے نے چھنے پاں کیا کو تاہ پوکس کیتکے ڈیکس
ہیرو سوں تل پدرہن تل زنستہ پھمپہ دستار اسی
(ملاقات)

گوہر زن گوہر شپش روے کاڈر گر وچھ
گوہر ن سنگ مرسر دوہن زن تھنے پوہ

ملائیم اُذس تن دِرِن ز نتے موہر
اپھن دون گشش زن سنگمالے سچو

نند پر جھن اُمس یجھ تھکھ نالی تھوہر
چھ بسان وئی شونگ تپ وہ تھڑپی گین
یتھ کرن پر کرن سے دل برمیاں زن
اُمس یجھ تھکھ لکن تھکھ کانہ نہ زاگین

(اکھ خیال اکھ سوال)

یتھ کتھ گن چھ برو نھڑ اشار پر کرن آمٹ نز ۱۹۵۸ء یس ستو ہوتی
کاشرس شعری ادیس مشرت سیاسی آدرشن ہند سماجی مقصد یتک
تے القابک شش روکن تے برمیھن۔ اکھر دی علماں لوگ ۱۹۶۱-۶۲ء
کر ہند۔ چین سرحدی لڑاپ ستحی ہن و توش، الوت ز دینا ناکھ نادمن
ہوی اک وقتے پاپہ بڈو مارکسی تے اشتراکی شاعر ان کر منزل الپوکس تھکھ چینی
جاکس اور تھکھ یس تے چینی کس ثقافتی دو رس دوران نذر کرنے اوس
آمٹ، چین چین اوس ایکہ تے نادمنی اشتراکی، برو نھڑ کنہ حدس تام پن
پان آزاد کو رمٹت۔ تنهایی، واراگ، مایوسی، سماجی کیو سیاسی انتشار
چپس جیسا نان تھپھ و نان سه
لہ سیتھن لہ مشرکس روزان
یتھ تھکھ کرھ ہمایا آسُن

آلو دمہ رہا — آورا وہم
 کاہے زلو جھٹتے تیھے سریہہ زلیو — سچھ بنسے
 معہ نہ پھلے نے زان کتے پھلے کامنے
 کتھ جھٹنے منے، ووتھ جھٹنے منزے پے
 (گنجہ گے پتو)

یہ وچھ مانیں میانی کتھ تڑپھ وکھ
 ہم پر جھکس حصص پیسے زانہ قدرت

حکم پیسے ووہ دنہ جھنم روزان ڈینڈہن پدھ
 پھر دعوا پہم آنگن دوہ سن ہندو
 ترو تیسے پیٹھ پھٹھ پسے اختیا اپیچ
 نے ما بجھ نظر کاہے والو وچھتو
 نے جھٹنے پانس اھن یاس پین پان
 چھکس تاں میانہ گر زان ڈیر تراوہ کھ
 نے ما گوو کوچہ پھیر کاہے گاش ہاؤو۔!
 (منے ما بجھ نظر)

پاہنگ تے پا اسلوب جھٹے شعوری کوششہ ہند نیجہ پیمر منزی جن
 جیسو ساری ہم کال بزرگ تے ہم عمر شاعر گذران اسو لہ
 لطفیں با پھٹو پھو شیر انہا گذشتہ فروردی ۱۹۶۸: ترتیب ایں کاٹیں مطبوع کپل اکادمی پرنٹر

زینچ پر گئے شروع کیتیہ تکنیکی ترقی و ارتکتہ کوت۔ آدمیہ سندی
پیدا پیسیہ زونز پیٹھ تیر۔ حیرت انگیز تہ محض اتی ترقی چھے بے مثال تر فخر یہ
سان جاری سے انسانی قدر ان ہند مامے مجتبیک، تو شیخ ہد پیڑھہ ہند مرکز
ہیئت ڈلن۔ ٹینگ صائیں و ننہ چھہ پر پوچھانی منظر نامہ "اکہ دوز خکہ
عذاب پر تر قبر خدا کہ عذاب کھوہ تر کیست کم" ۱۹۷۸ء پتہ کوڑ ریاستی لکھیں اکادمی
شاعر شہزادک: جلد ۲۰ ۱۹۸۲ء بشماء پر: ۵۵: دو یہ خاص نظم نسبتہ شائع،
یکھ منز سارے نے نمائندہ ہم کال نظم کو شاعر نہ نظم شامل چھے۔ خمدیوسف
ٹینگ چھہ آمہ نبڑیہ "گوہ دکتھ" منز جدید کاشن نظم ہنر سماں ہوان چین لال
چین ہن نظم نہند جائز ہوان وناں:—

یقہ مجموع منز بیہ نظم ہین لال چین یتھیں شر چھے تین منز چھے سند
ہک (۱۹۵۵)، انداز تھہ حدس تمام کھلیومت تر پیشیومت زی یہ چھہ اکھد بیط
آمیز زور بیانک نمؤہ سید مدت۔ وہ لوتوس چھہ وہ نظم نتیجہ
کٹنک چسکے مشائیں ہے

من در ڈیہن چھپا پا الوند

شہید ناؤس گندان چھہ تاجر

امیر ہوسو چھہ کاد کوڈ مدت — بچو رام ٹنیں بس تل

شریف پہر ہن چھہ ثور شرامت

غريب خلوس چھہ بول لجمیش

خدایا اکھر روٹ

خدا پا اکھر روت
(خدا پا اکھر روت)

میون خیال چپہ پر آندار چپہ پچھر تے ماسر، آمرہ کھو تے زیر، شاعرانہ، تے
علامتی اظہار چھین امیر پست لیچھمن نظمن منزرا دیر پر و بھٹ تے نوان
نیرن ہیو تمت، یس عصری کربا آگھی تر انشا رک ائٹے تے چھ تے یقہ منزرا
لش ستو دینا ناٹھنا دم، رحمان راہی، مرزاعارف، غلام بھی فراق، ایں کامل،
غلام بھی خیال، مظفر عازم، موتی لال ساقی، غلام رسول سنوشا، سید
رسول پونیر، شفیع شوق، حبی الدین گوہر، عبدالرحمان آزاد، غلام بھی ناطر،
موتی نال ناز، مرغوب بانہماں، مشعل سلطان بیوری، واسد بیوری، فاروق
نازگی، شمسیونا ناٹھ بھٹ چشم، غلام محمد غلکن، ارجمن دیوبھیور، عبد الاستار بیور،
موہن لال آش، مکھن لال نبو، او مکاناتھ شبتم، منشور بانہماں، سلطان
الحق شہیدی، ناجی مسونر، محمد ایوب بیتاب، ایس راضی، غلام بھی آش،
ایوب صابر تے وہ ذکشن مجید، رفیق راز، بیتر ساری پن پن اندازہ
بیان ہنھٹھ شرپک چھ تے تھلپنی سفر جاری چھ تھاؤ کھڑے

یم چھنیتھے ونگان

دیان یتے انسان صورتہ یدر روح آسن

تھے چھ پسخته

یتھ شہر س چھ کیا ہتا مسیدن لہ

لہ کیا ہتا ملیش چھ ونان سیدن نہ - (پونیر)

تے میاں خواب روزن دوہ ہے ترھن ان
(کیا ہاتام چھ سپُن)

میاں لئر تر ہندو پیمانے چھ تھے
میلہ پہ کلو لغین گلوسے تراو تھے
بنگے نشان او سس!

تہن آپکی جامہ چھر ہندہ ہندہ دلان
میون آوارہ شپل سوہ باو چھ سڑکہ پیٹھ
نہنھ نوئے درست!
رہشم پلوں منزبَن مانس چھ
پنئی جیش ہند وردان تھاران
تے توے روز میاں ووتے پدھن
آدمی خوچ پ بوے یوان
(آدم)

ضییر کر کلو اس گو ٹلہو مرک تھو
شرافیچ نداس راس کامش
ایمانگ سکاش تھو و کھو گرفت اری ہنتر مونہ ہریں
منصفی ہند تاپھ تھو و کھو بردی لائجھه
شرماکہ جلوسِن ٹرکل لوکن خفے ہٹ

وَالْسَّنْ هُنْدُ مُشْرِنْ يُوكْهُ مُوهْ چِيْهُ مُشْرِنْ تَهْ لَهْ

تَهْ وَهْ فَنْ

بَنْدَ كَمْرَنْ شَنْ قَرَارْ دَادْ يَاسْ كَمْرَنْ

بِسِيْهُ نَهْ زَخْمَنْ آنَكْ

سَرْلَيْنَ هُنْزِرْ بَرْ لَوْهَهْ كَنْ هَتْرِيْشِهْ هُنْدَ طَلَبْ كَالْهَهْ
(گرگر بیسیه)

پَيْهَرَنْ تَلْ مَتَهْنَهْ آمَشْ دَهْ چِيْرَنْ

اَنْهَرْ دَشْ يَامَنْ تَهْرِكَرْ دَلْ چِيْهُ كَجَهْ آهَهْ

رَتْهُهْ شَرْوَنْكْ كَوْمَتْ سَرْرِيْزِيْرَالَّاَسْ دَنْ

تَارْ چَوْنَ چِيْهُ مَيْوَنْ آَزْلَ

تَهْ آَزْلَهْ بَوْهِصِسْ چِيْهُ آَزْ بَيْهْ تَرِيشْ كَمْشْ

(آَزْلَهْ بَوْهِصِسْ)

اَوْبِرْ لَوْنَكْ كَحَسْتَونْ

سَنْ بَرْ وَنَهْ كَنْهْ آَبْ دَلْ كَتْهْ كَسْ كَنْدَانْ

وَالْسَّهْ هُنْدَ تَهْوَهْ كَهْمَتْ اوْيِزَانْ نَظَرْ بَهْهَهْ

يُهْهُهْ كَرْسْ شَنْ شَاهْ هَوَاَسْ كَهْوَرَانْ تَهْهَهْ

وَهْهُهْ بَيْهِهْ بَوْهِزْ دَمَتْ سَهْهُرْ تَالَوْهِهْ

راَجَهْهُهْ كَسْ كَرْكَسْ!

لَهْ مَوْهْ چِهْ مُؤْرِيْقَهْ چِهْ دَنَانْ شَنْ مَوْهْ چِيْهُ مُشْرِنْ تَهْ.

کچھ چھتر

کیا خیر کم سات پر کیا بنت، (کیاہ بئنے ۴)

اکھاہم کھڑپو تس نر جین لال چین چھ پئنہ مؤلہ رومانی سوہ باو
 کخ موتون عَن مطابق علامتی پسکر ان، لفظن تے حاول ان ہندی لوئ لوئ
 مرکبات گران گران پر کھٹھ مُشراوان نِ لفظن ہند کم کھو تے کم وَ رتاو یعنی
 ایجا تے چھ شاعری سدا عجب از تر — سونتہ شہجوار، شپشہ خاتا
 موہ کھنڈتے پھلو، شپنہ کل، کتھ و کھن تاپہ شہل، تیز اب از نظر، چوئنہ نب، دھولد
 چشم، انہرش باصن تھر، رتہ تراں کی سریہ، نار چوں، ضمیر کر کل، مُشراقع ند،
 منصفی ہند تاپھ، شراکہ جلوس، سرا بن ہنس پرلو، جھر ہند وَ ردان، آوارہ
 ترپل سوہ باو، امیر ہوس، شریف پہر زیست رہو کی تلال چھ بے جاو فاصحتی باوڑ
 ستو شرھیم دھتہ از شھر گزھان گلہم تا شرشن اوان۔ مشالے ه

راکھ شامس اوس مالا مال نب تار کھڑو پاری

یس اکھاہ آ او رتھ وون، از چھ تار کھ، از چھ صاف

تو شر ون روشن ہواں اوس واو پھیاں او پر یوراہ

(سونتہ دوہ)

کیا خبر میاں رائے مایلہ میلہ چین جین سوہے لیو کھمت کلام کیسی ہن
 تحقیق گر کھڑپے۔ ریاستی کلپن اکادمی تے پاپے اسانی تے ثقافتی ادارن

له جدید کاٹر شاعری: ڈاکٹر حامدی کشیری: کاشٹر ڈیارٹٹ: کشیر یونیورسٹی

پُزئِرس ماری ٹندرس شاعر سند کلام ترتیب دیا و تھے شایع کردن تکیا زیرِ تحریر
پسندی اصلی و اثرت چھپی اُسی۔ فلمکال گوڈ ہنسنی زلیو یوئیتے ہے

سوئتے شیخم موکھستے و ہر چھپ لونستے کار
میانے وطنیع کمھے چھے زن و وہ لسوہ بہار
ڈل دہس پیچھے گندہ شہ درا مشہر ہرنہ شھاں
چھے والو پیچھے آئی خوشبو کیا کمال
زندگی پیچھے پڑھہ یعنی سپلان بمال
چھلیے کب پیچھے تابہ نثر نور اُوی لال
وچھے یعنی اندر پیکھو بسان پرو رودگار
میانے وطنیع کمھے چھے زن و وہ لسوہ بہار

(میانے وطنیع کمھے)

انتساب:

چمن لال جمین، نہ آسن، تہنسنی حیاتی مثرا، شبھم شعر چوتھوئہ
غزلو سان، یحیہ کاششیں، شہزادیں، سالنامہ سون ادبیں بیتھن شتر تھیں
غزلہ وہیہ مررتہ نظمہ شیخ طوسر حصیہ شر، بیو مثرا نظمہ سداہ مررتہ غزلہ ناڑاڑ
کر کھیتین حاضر چھے۔ پران وائل تہ باذوق حضرات ہیکن یئر کمھے ہندر
کھیکھ پاھو انداز کر کھد ز جمین جی کمھے کمھے پاو پاو فنکاری تھیں بیتھن
ہیس کھسان کھسان لفظ و رتاویح، شبے سازی تہ علامتی پیسکر گرچن
پوختہ گی تہ پراوان۔ وُچھوے تہ رؤمان جھپہ اکہ اہم تہ اڑھن خیالی جڑک

رنگ سر پر چھپ شاعر سندرس تصویرس احاطہ کر کھٹھ آسان۔ چمن چھپ گئی کئی
و شپھنے آمد نیشنہ دامت بچا و کھڑھ ہیو کھٹ۔ لیں اگر سے تی لوٹ پاندا ہے
سے ہیکر تھکھ کھڑھ پن اکھ و کھڑ آہنگ تے اسلوب پراو کھٹ۔ قدرت چھنے
فتکار اوڈو، بہار، میانہ و طینہ کھٹھ، چھے امیکٹ ٹاکاڑ شیوت۔ جنسی عملہ پیٹھ
چھے دینا تھ نادہنیو نظم "ناید تے ٹھیٹھ ون" تے رحمان رائیخ تحقیق، یڈزیر
علامتی تخلقہ مگر جیں جیزیر مونو خضر نظم "سر شیوہ" تے چھے اکھ کامیاب تے رثر
کو شش تھ مشر جنسی انبساط جان پاٹھو عکساو تے چھہ آہٹ۔ تھ چھپنے
سوہ باوکن پن اکھ خاص آہنگ لیں روایتی کیوہ کال آہنگ سی تو
رل وون اسیحت تے، واریا ہس حدس تام بیوں تے بدؤن چھہ۔ یلم مقانی
رنگ رٹھکھ چھے ہنزہ شاعری نبیاد ماری مندیت پراوان۔ باسان چھ
کس تام نازلہ پتھ دل ہارکھ چھے ہندوں شعر تجربن ہند تپڑتہ تیہہ
نبیادے ہران۔ اکھ سلیس مشر چھے ہنزہ نظم "سر" ساروے کھوہ تے
سرس۔ یہ چھے کوہ رُس اکھ موضو عس پیٹھ کاشہ شاعری مشر چھے کامیاب
تے چھت نظم۔ سائیں تے زندگی ہندس مولہ مزارس سمجھنے نکھ۔ یہ
سوہ کھمن" میے مالجھ نظر" تے "رکھ چھتہ میلان" "ورھد دار" کیا ہتام
چھپ سپن، تے لوہ کجہ ترے نظم چھے ہمکال انتشارس کامیابی سان
آہنگ ہاوان تے واراگ نر دا نانہ مشر و فند کوئ و نہ دلہ تے زلودوان۔
پایا نظم تے غزلہ لیکھنس پیٹھ تے اس تھ پوری پور دسگاہ حاصل۔
سے ٹیکہ تے وہ ذغزل لیکھہ ہے نبر لیکھہ ہے۔

نشریوکھن سپھا کم — جو روڈ تقریبِ زندگی ہے اور یہ شپرازگ تھے
 سونا ادب سالنامگ ایڈ پیٹر۔ سر نامہ تو گھوکھہ روڈ تمن ہندے باپتھے
 لیکھاں۔ تلبس! — آمرہ ہر یادگاریں تنس اکادمی پھر ملازمت
 کھران، رنگلے رنگلے اور سیر روڈ، تھوڑا تھاں اور کون واقعہ۔ ادبی تخلیقی
 کامہ باپتھے یوہ سیکسوی آسو گرٹھ گرگرس لمان لمان تھے اسر سوہ تھے
 راوان تھے اوس نے تمہر لشہ پھو۔ وہ لوتوس اوس تخلیقی کی واقعیتی
 نشریکھنک سوہ باوکھے۔ ہمیشہ ہندہ ریثا یہ گرٹھنے پتہ شپرازگ ایڈ پیٹر
 بینیوس، تھوڑو میانس نادس لوں سان کن تک کرم پئنے میاں میاں میاں
 شپرازگس ایڈ پیٹر ہندہ حیثیت محدث کاشش س شپرازگس میاں میاں والیستگی
 چھپن جی نہ معنے برتہ نشری نہوئے رنگ اونکی تھے انتقام بس ستو شاہی
 ز، افھنچھے پئنے ادبی، سماجی تے سیاسی اہمیت حاصل، سوہ ہندہ سے
 شعری تخلیقی سفرس مشریق پھیپھی پانہ تے وونہ تاہے
 پتھے پاٹھن وَنَنْ أَكْرَسْ أَسْأَرْ بِي
 چمن اوس سپتہ نشر کڈی کڈی نان شعر

سید رسول پونپر

بہار و چاندِ خاتھے ہایدل زن

جو چہ کوتاہ سخ بنان چھینٹ دار مُشرِف نز
 پر زن و ولنس نیکو یعنی شپنگ او بیرن
 جو چہ کاشڑاہ تھٹھے چلے خوردو، تلان گیور
 شرے کیا پیوں یوت حاجت کیا شر تھا ران
 نے چھم لے لے ترق پر مُشرِکتے کالپ
 وہ زوف نے پھیرہ ہے۔ تم تار کھے راوی
 وہ سریے نیریے، نیریہ نوں لوں آیو
 شر کوتاہ سخ بنان چھینٹ دار مُشرِف نز
 ہمیں پھر میش موڑیومت دامتناہ اکھ
 وَچھے کا نہن، پسیمُشر چھے کھے جوانی
 تھری اکھڑے جیس بچارس تر کاشڑاہ
 ڈیکس پیچھے جھس گئین ہند اکھ سمندر
 رُنیمُشر گانڈ تر کامُشر زمپس
 رُشہر کا ہے تراویہ دلو تر پھٹہ ہے

”پیش سائنس چھ زیادے شپن پیومت“
 پیارو یحیہ آنگنس شری آسم دوران
 بہس اُسو دار پیچھہ اد خوش کراں اوکس
 وپانِ انسان جامن چاک دمہا
 ژھولس انبار کھتو متر، ڈیول گوہت رو
 ٹینی کھور کوڑ چھپنو ہند ریس ڈھنام
 ٹینڈن زردی، شہس زن گاش آمدت
 یہ کانگرے نے، جرات کری ہے پشیر کنی
 تے کھٹھ جگرس اندر ویپے ہے تشریعت
 یونیسکو چھس دیان گرٹھہا سھٹھا درد
 طبیعت میون بدلے بد لسے موت
 نظارن مشرس نن گلزار چھاؤنی
 کوہ ہن نالن ون مرگن جوہن مشر
 پین پان را فراوں، زن چوہت مس
 چھلیس لیس رنگ زماں سے بہ ملہا
 بڑھا زونہ گاشس نون نظر اہ
 ڈس بے داغ ملرن بوش آسان
 سوہ ہل لر تراو چشم مشر کرم جاے

په کھسپه شوقه ہیور کوئر وتن مئز
 طبیعت میون بدئے بدی موت
 پنڑی رونق جوچہ یونین ہند آناں مال
 زمینکو تاہ سبز بیو نیول آسمان
 گلیتھ آساں وتن ہند شپن گومت
 نظارن شوب تیلے ٹیلے وپر رنگ دن
 پھولالاں یامسن گھوڑی نیتا پوش نیران
 نوان جانوار وپھ بیں بیں ٹرلاں دُور
 چھلے پھوچھر پھواں آمرستو پھرس
 اوے کاہنہ جامہ وارک رخ لگاوٹھ
 وچھاں اتھ کن ٹرلاں چھس ٹرور وارنے
 رتھکما واو گھر نیہ سارڈی کله پیچھو
 پکھن وپھ ناوہے کاہنہ ہار گڑھہے
 دیہے ڈالاہ پر تھوہس پیالہ بڑی ٹریو
 آئیہے خراہ گھن ہنتر بگسلن ہنتر
 ڈلن ہندر لولہ دیسہا دن بہارن
 ٹرٹھ تھر رونٹھی کجہر تھر سٹھو کرہا

شفق پر بُر لال نشا طس روے ووہ شلان
کران کیتھ خوش پکن شتے وور بُھٹھو بُھٹھو
لطف جوڑیاہ گئی ژف ڈل چھی چھاوان
اویر بیتھ کن ڈلتھ تھکن شرندر کھوت
بہارو چائی ذاتھے ہا بدل زن —!
اچھن کاہے آہرش زن سور سے لائگتھے
وٹھن ووہ زبار وچھ وچھ چال شیران
کوٹھس پٹھ سر تھو تھے کیا ہتام سوچان
ڈزن شمہک جھ پارے پونپرون ہنسر
بہارو چائی ذاتھے ہا بدل زن

(۱۰) جنوری ۱۹۵۲ء)

بہار

ٿرٰئے وُچھے وُچھے یو اس میاں از انسان نپر تھے
 ملائیم ولیتھ جامائے تن چائے شپر تھے
 بہارو اتلاؤ نتے کتے آکھ پھر تھے
 سری گھوت ته برو نھی پهن آز ٿرٰئے وُچھے
 آمن ہن تھے اچسن مشر پنچ چال وُچھے
 تشر چھس هُلیمٹ مشر چون وُچھے
 پنڈی زوئن زن آز چھ لوکی پار آمدت
 دلیس رچھنے باچھے شے دلدار آمدت
 بھس پیھڑھ توئے چھس یہ وفہ زخار آمدت
 بُرکھے چھی ٿرٰئے رو خار آسویز جوانی
 بُمُن تراے بَدَلے یہ بَدَلے کہانی
 یو تامستھ چھر اُسی چھی دواں زندگانی
 اُڈی پیغمبر تراوان چھر نمن حور کا نثرها
 دواں گراپه اُسرائ کنے دُور کا نثرها
 بُرکھے سعید مسے اچھے زن چھے بِرلپور کا نثرها

بُیچا چون صُحْمَا— تیہقا چون شاماه
 مئے نافِکرِ توئر زاٹھے یہ چوں انتظاماہ
 ژرے و تھیچھے چھپھشمن کھسان زن تھاراہ
 گرٹھاں سارے ہے زن چھپھ بدلے نظاراہ
 دُوچھاں بالے یارس چھپ زن بالے یاراہ
 چھپر زنگ چاڑ تھکر زن مئے سوہ پانٹو ڈیٹھم
 ولہن ستر ایکم پھٹیکس ستر بھٹھم
 نئے کیا ہتام و فنس آتی اوہ رؤٹھم
 شرپھکھ شرے توکستور دلوانٹ کڑی تھکھ
 پکھن واش کلڈنکو ژرے ساماٹه گڑی تھکھ
 چھپھ تیلہ تم برال رفعوہ ژرے یلہ جاہ پرکھ
 کلہن درایہ بامن چھلے پوشہ تھرے نے
 دیپاے چھپھ روزن کرعن لولہ دریتے
 و ڈھنخ شری چھپھ ہیمورگن و چھان بیکر نزرنے
 گھوں والی زن دیت پ مضراب تارن
 لئی ژھالہ پھوڑن و سُن آیشا ران
 کلکل پاد کڑ زن و میں باڑی سکاران
 یہٹھن یوش کھوتھتھ تھرین پوش درامتھ
 کلان ژھا پی گئی شری چھپھ نہ وائی درامتھ

مئے زن دُجھنے پائس مئرمیاں دی آمُت
 کھین مئر چھر بئیے گلپر کمیر شانے آمُت
 خداویں مئنگتھے زن چھر آستانے آمُت
 دوان تہار بلوک بلوک چھر ندرانے آمُت
 چھپ بیقل بومبر کتھے سنا جایا ٿهاراں
 یئمپر زل چھر مَسَس کڑھ جو ڏ پاراں
 شھو ڪھٹ کار بون کُن شرمندار ٻاراں
 چمن بھول بھارا نظارا چھ آمُت
 سکر ماله سُمیر کیت چھ سیما ب آمُت
 حیاتنگ طرفدار یارا چھ آمُت

۱۸ مارچ ۱۹۵۶ء

”شبہ شعر“ چمن لال چمن: ص: ۳۷-۳۸

ئىكەرسا تەپھىرىان چۈھ

(دوفان بىخىن مېشىز)

هەر دەھىپۇر شە تەھرى باسان چۈھ يىبار
 كەمەلۇ ھەيۈزىن لەگان اندىرى ھەوا نار
 ڈەس زەن نېچە پەواس سىئىسىن ھەراں بار
 بىن نىمەچەر لەگان كىياھ تام سىدان
 ھەرىن ھەيۈزىن بەقىس چىشىن چۈھ پەھىران
 اچەر والىن پېن پان گۆپ چۈھ باسان
 يەپەھىرن كىياستا آسان، غىبەر كىياھ
 لېتھەتە تو تە زەن راوان خىبر كىياھ
 ئەيمىھىر ھەيۈزىن زۇس باسان خىبر كىياھ
 ڈەس مېشىز زەن پىزى اش وەن باسان
 چۈھ إنسان زەن نېشۇنگىت زاھىس تىآسان
 شەندر تامىتھە اچەلەنەن غاب سىدان
 زەن گىزھان ادۇساوئەنە ھېپە ئەرىنۈر نىڭ
 مېشىكلە باسان چۈھ زەمن پەھىر ئانىڭ
 رىنگ ئاسىتھە پوشە پىزىگ باسان، بىزىنگ

وُزِ چھِ آس پوش ہتھ زن پوشہ تھر
 وُزِ خبر کیا گوس وُز سپتے شر
 سوچے کیا انسان پتتے دلخہ شاند شر
 آشِ کمر آئیے مگر خالی چھِ خُم
 یا وُنی عاشق رُوس دُجھر پچھے سُم
 ہاے یاسان زن نیس گامِ شر پچھے رُم
 نِندگی تامَّتھے چھِ پتتے محبرِم بَنَان
 بوزِ زن مؤلے چھِ زن یُپ کڈھِ کڈھِ لوان
 واوِلکھی قن نیزِ زن سپس سنان
 تھر کڈھِ نیران دل بیمار زن
 روِ مُت آسان چھِ آدن یار زن
 کاہِ سپتگیند ہار تھے چھِ آمُت زار زن
 زن چھِ پرِ تھے طرفِ گُنھاں آلو یہ کیاہ
 ہاے فصلس آے زن ہالو یہ کیاہ
 گو سگے کم پھری رعہ خُے نالو یہ کیاہ
 کوت قدم انسان مُلکہ یلیہ یکو شُر کھور
 زن پھیکیں باس ہُران آسان بور
 زن مَشِھو مَنْزِ جادوی کڑی کڑی نپکھ زور

سریہہ دلکھ میلہ راوی تیلہ سیدان اثر
آسمانس و چھنے باسان پوچھے
روپمٹ ہیوؤن دواں نرن چھس مشر
و چھید چمن کتھ چھکھ سنان کیا چھکھ و نان
امہ کھعہ تن پھیران چھ میلہ پھیرن ہموان
کتھ دریچ چھنے شرور تیر ساتن بہان

سالِ میں ۱۹۵۸ء

قدرت چھے فنکار

چھ از ماوان فن کاٹیاہ پر فنکار
و چھاں چھکھ نازِ او برس کیا دین نار
گودوچیس شفق پر زیوسی لوس
ائی کھاڑیں نبیس نرناہ گٹھ بھار
تھرے ڈولن، اتھاہ بامن پھٹھے دراے
بئے خبر و دوب اثر سونس چھ شہیار
ن لیٹھ شہر تھوون داغاہ گلاس
شلالی چھس نہ باس سخ گنگاگار

چین مپلاه مگر تئن نیب سمجھوون
 دیتئن اتھو پیچھہ زندگ دا رکھ و فہرل نار
 بناؤون گل و چھان بیسیل ٹرسیھ آے
 دیتئن فرشاھ ٹرکھ نھمل یہ سبزاء
 چوچھہ ململ واو ڈلپیشکھ کیا و چھاں زن
 مگر و چھتھے فکر ہائنسس لگیا تار
 چوچھہ قدرت کاری گر کامل وسیع دل
 نے ما نیم کتھہ نی امسہ ہیور کاٹھے نے سردار
 چھتھے پاٹھیعن ونن اکھے ساتھ ساری
 چمن اوں پسٹھن منڑ کڈی کڈی و نان شعر

بر جون ۱۹۵۹ء

شُرَا

خاَرِ یوَد میاَنْنِ اَخْتَنْ مَشْرِ چاَنْ اَنْهَ کِیْہَہ هِیْکَرْ نَہْ پَیْھَہ
 خاَرِ یوَد میاَنْ کُھْسْ مَشْرِ چاَنْ دَیْدِیْ کِیْہَہ هِیْکَرْ نَہْ پَیْھَہ
 خاَرِ یوَد کِیْہَہ آنْگَنْ میاَنْ اَنْدِر کِیْہَہ پَیْوَنْ وَلَوَگْ
 وَلَوَگْ کِیْہَہ پَیْھَہ وَارِیاَہ بَرَوْنَہ سَتِر اَنْمَر اَسْمَکَه
 خاَرِ یوَد کِیْہَہ کِوْجَهْ مُنْزِر کِیْہَہ بَیْعَنْ نَہْ نَپَرِتْهْ مَشْرِ بَرَاطَه
 وَوَهْ نَذْرَجَهْ اَكَهْ کَتَهْ سَوَهْ سَوَچَانْ چَبْ بَلُوْدَا سَمَانْ
 مَسْ مُشَرَّرَهْ يَالْدَوْلَجَهْ وَلَجَهْ سَاتَهْ گُورَسْ نَشْ بَیْنَهْ
 مَائِجْ وَنَہْ وَیِ مَاسِهْ تَلَےْ بَلَجَهْ بَلَجَهْ بَلَجَهْ بَلَجَهْ
 نَانْ اَكَهْ مَیَوَهْ طَاهَ کَرِتَهْ ڈَلَکَسْ کَرِی اَهَیِ پَنْتَرْ
 بَیْنَتَهْ عَلَدْ نِیْرَلَرْ تَرَگَرَهْ چاَنْ ڈَلَکَسْ عَلَدْ زَنْدَگِیْ
 کِیْہَہ شَرْمَنْ چَهَانْ ہَشْ تَرَآسَکَهْ بَجَهْ گُومَتْ آسِی وَهَزْلِ
 مَسْ پَرِلِیْشَانْ پَیْھَهْ تَرَهْ بَرَوْنَہ آسِی شَرَتْ اَمَرِ سَاتَنْ کَرَانْ
 يَالْرَوْزَنْ چَانْ بَیْمَهْ اَجَمَهْ ثَرَهَاَیِ چَانْنِ زُلْفَنْتَهْ
 نَارِ ہَیْوَنِیْرِیْ وَلَجَهْ سَلَجَهْ بَارِ ہَیْوَسِیدِیْ جَمَعْ
 زَرَوَنْ لَکَاشَسْ مَشْرِنِیْغَانْ ہَنْ ہَنْدِ سَمِنْدِر اَكَهْ بَنْکَهْ
 مَیَوَنْ نَاؤِرَےْ یَوَتْ اَمَرِ سَاتَنْ شَرَتْ یَوَدِ سِیدِیْ کَنْنِ گَلَهْ
 تَلَهْ یَکَوْنَهْ کَنْنِ گَلَهْ مَصْنَعِیْ اَسَنْ تَرَزِ سَپَدَنْ بَیْتَهْ کَنْجَمَهْ گَلَقَنْ تَرَبَاغَسْ بَجَیَهْ زُلْفَنْ یَا بَاغَهْ وَنَنْ
 صَحِیْ (سَرِ پَپْ)

یا خیالن مُشْرِخِ جیالاہ — پیونت آئن تی سہی!

میون غبت کامیاب!

یافز دارس کرؤں کھارن والوں آسن رنگ کران
 چوئن پیٹہ تیم پوشہ تھر آسن گرمان
 آسر ور پیٹھ، شور شر وردیکہ آسن گر کھد دوان
 مائنز ڈلہیز بانٹ کھٹھ آسن گتھ بیتاب ہوئی
 یافز شامس پیٹے اُت وائھہ ٹھر نے نش پیٹے مائنز راٹھ
 متله پیدہن کرنے ٹھر رنگ، پیٹھ کنٹھ کھوئن کٹھ لے ٹھر نے چھٹھ
 ماٹھ کھوئن، نوزُک کھوئن بدیلے کھوئن
 یافز بیٹے چانین کھن پیٹھ چانی وله آسن زوان
 یافز متفقے مائنز اکھٹے نے مائنز تیم آسن آسان
 ہوئے کنٹھ پیٹے بوش کھسے غزلن تو ور ٹیلہ نوٹ تے ساز
 ساز بوزان زن ٹھر آسکھ پری خان مُشْرِخِ پیان
 باٹھ آئن بیٹھ نے، ساز آئن بیٹھ نے
 دپھے ٹھر نے یو دکا ٹھے میون اکھ شرپے پیٹی امہ ساتیا د
 میون غبت کامیاب!

یافز ٹھمن واتر ہمچھے ٹینے وول جایی سَپِرِ ٹھوٹ
 گھہنے لاگان آسٹے، ہمیر جامہ شیراں آسٹے

عطرستین جاے ساپرے سپدستتیں عطروان
 یاں اکش نش شئے آنپنے لکشمی آسکھ شر افز
 دو تر پوٹھہ گند پتیں ستین تھے سپد کھٹھوڑستہ
 میون سوچن سپد سوچن میانہ کھٹھ زن باسر خواب
 کیا خیر تر ساتھ کتھے کنو کیا کران
 نزد ریودوے آسہ ووہ کھٹھ پائے پہ تھوڑ گٹھ بے قرار
 آسہ مندینہن تاپھہ هرگاہ ہارے سے مشتر ٹھوہہ بیان
 تکر باسم، تکر کنڈی نیرن اچھروالن تر زن
 پان بیٹھے الگ ساتھ باسم دادی لد ہیو سخ بھار
 یقہنے کا ہبھے حرفی نے دریتھے زندگی پھر دو جہ پیٹھ
 سوچی زن پیٹھ ہجھتھ پیٹھ کعن کر پڑتھین ما مشکھ
 چافز درپے پیٹھ نے اپنہ
 پیکر ورین کالن سیتین زادہ مشاہ پیشتن اندر
 یکھڑتے سیتین ارسین و چھمٹت پیھیران اور یور
 ووہ نہ و چھم کنٹھلیہ بے رید کر اسناہ کئے
 کیا نہ تھس ما آسہ سپتھ کنو زادہ سکھ پھر زندگی
 لیس پیکھر تی سہ و ز آسکھ پہ بوزان مؤذن ہیو
 کیا نہ پیٹھ ما میانہ کھٹھ بوپے کر ٹھہ ہیکہ کا ہبھے دویم

خاں بایتہ گو جان، ملکہن اُخھو اندر کیہہ آسہ رُت
 اکھہ اکس نکھہ یام آنہ نو پیٹکو لگن ٹیلہ ستو ستو
 چانہ ولہ سے پیٹکو متتہ تِس آسے نے وُزمل بین
 کیا زستہ ستو آسن تِس تِواراہ یار بائے!
 آنہ آنہ نو برو نکھہ کُن تکہ مُنڑی وچھن چھو اکھہ اکس
 تِس اگر زن ساس تے پچھہ پری یہ باسن چانہ اچھہ
 تِس اگر چانہن وکھن پیٹھہ باسہ ورمی ڈاپھه دلخہ
 سوچمُت پسہ زاہہ تِ آسہ ہی تکھر تباش کھہ ترھہ تِس
 زانہ زن چائیں ٹپس مُنڑ نافِ ایاراہ گھٹھہ
 باسہ تِس چانہن اُچھر والن تِ زن بدے حساب
 باسہ تِس نظرن اندر چانہن عجیبے عالماء
 دل ونہس کیاہ وچھھیم چائیز روہ خاپے بدَل
 تِس اگریم چائیز کتہ دوڑے اگرھن شُنُشُنی دلَس
 ونستکُس تقصیر تِس کھار وچھہ سُتہ میش ہمبو بشر
 وہ ن چھی اتِس چائیز کھہ باسی ثرے کیا امہ پیشہ مُنڑی
 یودُسہ باسی سر پڑے ثرے بائیں جان گوو
 یودُرے باسی پانہ زن آمُت ثرے نش چھے ناگمراے
 جان گوو یودوے ثرے باسی یو سفن انہار تِس

جان گزو ہر گاہ و نکھ و ده ز چمنہ زن ہو سے کنیک
 جان گزو یو ڈپان باسی زون مشر آسمان نے
 لیس چھ تار کھ و خھ ریخ آسان زن تلاہ منگان
 یک ٹلم زن اُن باسی آسمائس سُمیک گرھان
 پر زن ناو کھ پرون کیا ہتھ مسخ و چکھ پھری پھری و چکھ
 مشر پیس دکھناد، و نہس از ت چھنہ مشیر نے چمن
 بی دنان زن تار کھاہ اتے میاڑ انہار گ و چکھ
 سیون محیت کامیاب!

(۱۲) ارمادچ ۱۹۷۳ء)

شبیخ شعر: چمن لال چین: مطبوعہ ۱۹۷۳ء

ص: ۱۸ - ۱۹ -

مُدْرَدِا

قلم کالداه ههچه بیان چپس ئیتی اس
 ئیمی دارکنر چپس دچان آسمان اس
 هبوان سام اندى پکھو چپس وار پاپس
 نظر دور ناوان بېتھیور بیعن زمان اس
 گراه چپس فقیرن اندرا اکھ فقیر راه
 گراه پرس لائغەتھ آزان شىپش خان
 گراه چونى لاگان چپس نۇرنە سەھىپى
 بېتھ داستان چپس گۈوان داستان
 وئن والى چىم كىيەتە قىان "بىپاڭل"
 يېنبا زانەسە آندىيا زانەسە شىرىش پىرىپىدا
 "گراه چەھىپ ماس اندرا باخ چەداوان"
 "گراه پى كەدان دانى سىيڭە شاكە وەپىدا"
 و تېچىتھ بونىر بىرگەن چەھىگامىتى وەزۇلى بېتھىر
 بې سوچاں يېن آسى سونتۇك بې پەھىران
 گراه چپس ديان تىلىرى دىز كام انجام
 بې سوچاں كېتى رۇخەستىس پېٹھ چەر شىران

بہ چیس زوئنگا ہے وچیس ستھ روزان
 سعہ تھہ اونگیہ نوزگ چھم متس نے پھروان
 چھیس پیٹھ پتھے چھم تپندی زلف واتان
 ولنے کیا ٹرستن پانڈکیا آسہ سوچاں
 وچھاں چھیس اُتی بیسیہ ہنا ہیور کھاں چھیس
 وچھاں عرش پیٹھ کی بہ سمار ساری
 زمینگ یوان لوں چھم بون و سال چھیس
 یہ ڈلشته چھ تارکھ کراں آہ فرائی
 چھیسن سال بومبرہ آنن ناد لائیھه
 کراں جوڑ متس بہ یمیر بن چھیس
 میزانے پھ آمٹ عجیب شاعری ہند
 کراں نالی مٹی سوپنہ چن مولن چھیس
 دنل پکنہ فیز چھیس وچھاں والٹھو کن
 نے باسان ہر دن پچھے سامانہ اونھٹ
 بہ چھیس ٹرانھو دلیسے کلایوتہ چھاواں
 مُشیخہ چھم گرہان میٹر چھ داماٹہ ٹھیو نہت!
 وچھاں یا ز چھیس سری بہ کمنور گومٹ
 کھاں یار لاگنھہ ہے چھیس توئی ناپس

چھم تو رہ باواں بہ چھس بیو رہ باواں
 دُچھاں اکھے اکس دوہری دوہس رائٹر اس
 بہارس کنھہ دل کڈھم یا لے کل ہش
 بہ چھس شپنہ سے مشرانان و پیر بامن
 نیس نظرستین اوپر چھس یہ ڈالان
 زمیس ہہاں بوش زن ناگ جامن
 بہ چھس وزلن سوہ رہ لاگان چشم
 نظر ناہ نپر تھے چھے شہیار چھاوان
 و تھھھے مس پریشان کاٹھہ ہار جستی
 بہ چھس پھلول گڑھان لس تیس تو رو رہ آمان
 سو چھم تو رہ چشم ہند لو پیالہ وے زن
 نے امرہ پنہی میخانے چاو ناوان
 کران نیز دب دب چھے سپنگ وزان لے
 بہ چھس بیو رہ نزلاہ تلاں بوز ناواں
 بہارس و تھھھے چھم یہ یک دم مئے باسان
 سنگر مالہ سہم کیت چھے سماں آمدت
 چھے دب شفنس پلو نے ستی گاٹر
 توے دلو چھہ نہ تھے نون یہ ازیور آمدت

مُشکِ پوشنیہ ہنر براں چھس پہلمس
 آئی ستر ٹوپ چھس لچھس مشکہ ناوان
 دواں سگ پر اش وانہ چھس پوشہ بُرگن
 پہواں یؤد چھ پر چھس مگر پوشہ نادان
 بہتھہ ڈل ڈھس پیٹھ وچھان چھس نظاراہ
 ملسر برونہہ کنتھہ چھس تلاں پانہ آبیں
 اُفریں بہتھہ تل پاتاکُ اناں پے
 اُفریں بہتھہ زدن گڑھان سندر خوابیں
 اوہ بُر چھس بیان پریوال حیم و پھاں چھس
 کھراں لولہ باران چھس یتھہ نہیں
 بنان مسہ کھتھہ رنگدار چھس روڈ قطرن
 رطان جاے چھس پیٹھ ڈلکس ماہ جینس
 نوان ہر دنے ٹھھالے چھس بالے دامنی
 پتھر چال وچھ وچھ بہ توشاں پانس
 گڑھان پانہ قدرت پریشان پیٹھ نتاہ
 اناں ڈالہ اکہ چھس شرہ آسمانس
 نزوں مال کاٹھہ چھس پھوناہیں آنان چھس
 تھوان جاے تیں پنیہ کو چھٹہ منز بنا اویھہ

آجھر واله وے ستو تس مندر تلکی تلکی
 آخمن کپھ تھوان چھس ضیافش سجاو و تھ
 بہ چھس شیخ پھ خبر ہئہ تھ گڑھان لوہ والہن
 گراہ واو لاگھ تھ گراہ کاو لاگھ تھ
 یہ گاہے گڑھاں پائے مہراز پتھر پتھر
 آنان نزوں چھس او بر حی ناول اگھ تھ
 گراں ہمیر لامان نیس سیر شپشو
 گھے یان او برس اندر راو راوان
 گھے مرگ کنہ چھس کراں شانگ زوالاہ
 گھے چھس نیو منزی بین پان پھروان
 نلٹھ کٹھواں چھس گر کھو ہش زان
 دوان دل چھس دلبری پنزر جوانی
 دوہ دس دل گڑھاں سپنہ علمن کھسان زان
 سو گلکو گلکو گڑھاں میانہ امہ مہربانی
 بہ چھس سیر پتھ سیر دیوار کھاران
 بنان نقشی گور پنہ ننہ محلہ خان
 سجاو و تھ تھواں کھو کراں زنگ تے روشن
 الی پر فھو آنان چھس تے کھسراے کھان

پُر چُپس گاہ بَنا وَان پِنْتے نِظاماہ
 نُوی سرپر تارکه گراں چُپس پُر پانے
 پُر چُپس پانے قُولون بِعْضے بَنا وَان
 حِصص پِر تھہ اکس چُپس دِوان لَچھے خزانے
 گُجھے نار چُپس زَن اَخْتُو سِتْرِ جِيران
 گُجھے پانے شہوار چُپس بَانگِ اواں
 گُجھے شور پِقْرِین پُر کھاران لَکھو لَکھو
 گُجھے گلُ تِر گلُ خزار پِنْتی بَنا وَان
 چمن کیا نِسِرِ چھے بُر وَاتان کوت کوت
 پِنْتھ پھر لستہ پھمب چُپس لِکاں سال نِیران
 رِٹاں جائے چُپس تالِر پِنْجھ کالِر سُکمِہ مُشتر
 گراہ چُپس بُمِن کالِر دِنھ میوٹھ نِیران

۱۹۴۱ء۔ اکتوبر

وُزْرَاءِ دَارَ

وُجْهٍ پِر قدرتِ تمام سائیں پاٹھی پرالیں پیچہ طرزِ روان
 سیر پر کھسے ہمیں طرفہ دو ہریش اوس سیمہ کنی پر تھے فرین
 تاریکن میلان حکم آکا شش کھنک شامہ پتھر
 ٹنڈر مس تینی آے کعنی کعنی واری سستی اور لاولون
 زونہ پندر جھنس کا ہے کتھے ورنہ کس بچھس پچھر لپکان
 یس رسم اکر ساتھ گلو قایم ہے گو سید یا منول
 یوں کھا دربار پر وُزْرَاءِ تھے ساریوںے قولون وون
 گاش یئہ ڈیوٹیم یہ یئنہ یتھے عالمَس سپدیں شرپ
 کھو رئے یئنہ ڈکھر اور پچھرس وچھے نے تھے پر تھکھا ہوئے
 سُب نبَس رنگ ازیلیں نیلوں اوس سُبے بھٹھ سوے شکل
 ازتِ اوپریں راضی رہتے کالس تھے ہر دس منزِ کھران
 ازتِ نیران وچھے تھے کنی کلدہ مکر یتمہر گاٹھہ کنی
 ازتِ جھنس زانہ کتھے ورنہ وون دہری وہری کتھہ دران
 ازتِ وچھے بڑھلاۓ لالگھہ کتھے باوان اختیار

وچھیں کھٹھے بیجھے مشرب چھپس لوح کار پیٹھے روزاں بہان
 زانہ تے وچھت چھپنے نوہ امی کا نہ صبح سے شام سے
 کوچھ کریب یوڈ آوازے کا نہ تے اسے وگواہ ہیوں تے
 ڈاچھے ترووس، پوچھدھ اگر کا نہ سہ آوتیسے ویز بیجھے چھولس
 از نے باسان اکھر چھے ہتھے پیچ دائر زن الجھش غلط
 پڑائیں یا کھن لوٹ کھڑکھے ہائکل چھے ماشویان یرس،
 چھکھکہ ہئر شانے چھے آس بدلہ کمرس زو اڑان
 دلوں پر تالو میٹھے باسان بوجن پہن وو تھمت ہتھن
 کاری گرم اسی تم چھپنے کا نہ سہ تے نون کس شیر اکھر
 پیچ پھرنے وون مشکو نلے لوگ کھیش اکھا بگوو
 شانہ ووہ آلام کر نم ری روچڑھ وند پوچھد دوہے
 سڑکہ گریھ آسیں ہوہ پھرستہ شپن تلیں س اگنم
 گوش دڑوو، پریچھہ کانسی میانی و قتہ از بیزم خداۓ
 یس اکھاد اتے لس جمع گوو ساروے تلاہ دیس
 می ونان کوہس تام کھٹھ نہنگلیتھ گیس رو دس نیسر
 پیچھے پیٹھ اکھپ گوں ڈیول گھٹھ آیہ سہلائی تالہ ووں
 یس پر کھٹھ میاکن بوزر دیہ پاکل گومت، نادان، چور
 از نے چھم آنے گلے پکن زن خوش کران، گاشی کھران
 یس پیچلی ژونگ کھٹھ کوٹس چھ اکھ چھپنے کا نہ علاج

بیچه شرکھ اکھ سکا ش کو شھ تیز ن چھ سیچہ اکھ کم گر شھان
 ون اکھاہ امہ طرفہ لوں ٹھونکر لوگس آڑ مور گو،
 ساس پھر آیوم دیمہ اکھ کئی بُرخہ، آہی کران
 واریاہ ٹھونکر کھنس بچے ہن پکن اُن ساریان
 یوز مہ پاویک راتے مو غلکس آو کھہ کھہ مشیر مقام
 بلیس کش واریاہ پر لال اکھس کیتھہ ہو کھہ محظاے
 ناو کو رہت، پر سیچہ اکس چیزس دلوانا کار رہت
 آز امال پوز دل فے زن کیا ہتام بدے شیچہ ونان
 را کھیس اوس وگنہ ہوٹ لازم یہ چھنٹا پوش اثر
 بیچھے وون ہوں را کھ آسیا از تر ہوں یہم کھو اصول
 تان سینٹ کھہ ٹھوو آز ہو رکن تکھه رو و باو
 کا نہہ نلو کھش ہیو دیو اکھ تار دلو روح سید راضی
 تھو پھر بیچھہ فولو، یہ لیہ پند کھہ ضرورت کس ڈھپان
 پن کرس شھوٹ نیاد الودنکھونہ سہن نیر کیا
 لیس طرف آس کن جھد اکھ و نکن ہوے پر بھسات اوس
 تکھه صفت کیا بیچہ نہ نظرن ملکی لمن پانس کننھ
 تلکو شرف کس اوس اکتا یا کیا نہ چھنٹ بھٹے مسگر
 بیچھہ کننھ زن تیز تائیں مشیر جیہ کس کم رنگ چھستان
 ہو بھو اکھ تی گومت تصویر چھنٹے بنے یوان

ياتخون دیپه ياكىرس كاڭىز چارې نىتە بوزر مىياڭىز كەن
 تىلىتە شەنە پىوئىتەه تە ضرباھ كۈنىپە پىچە كۈلس دىس
 دىيو آمى سەتىنەر اكەن كامعەتە كۇرىپەتتىت بۇزى بۇزى
 شەھور تە مانىتە تەخۇو اتەن شېشىس اندر كاغىز ورۇق
 دەۋونن اڭىز جان فەتكارى تەلى دەۋ آسىز جان
 يەس يەچەن ئىتەر بىخ سەركەن بىچەن بىچەن بىچەن دەۋەشىلەك
 زانىز تە اڭىز گۈنلۈزۈر اسۇن بۇچە تە تىكىنگ جىلال
 پىرچەن دەپن اڭىز سەرىپ آسال تالىلە پىچە زالال آلاو
 كاڭىز پىاھ آسۇن تە اڭىز شەھىار تەخونىڭ گۈزىدە سېلىم
 آسىز تە آمىز شەھىار مەنلىكىپە ھۆتە پىچە بىچە ھۆ دەۋىشىز
 سۇن تىكىر بىتە آو كاڭىز شۇبەس تە آسىز ساقها رۇن

۱۹۴۳ءے جۇنورى

لە "سېلىم" جۇپە مۇنىث وزناوئەنلىوان، ئىچىر كىنر "تەخونىڭ گۈزىدە سېلىم"
 بىجاپە "تەخونىڭ گۈزىدە سېلىم" آسۇن گۈزىدە -

بے سوچ کھمن

اُف بِرِ مشقالِ کھوت وَوْلُن نب
 رُوفِ پھیور پیو و تِ دُراو سہلاپ
 یونس نُڑاہ، وَرَھر سوچ تا پھر گاٹھر
 مِ کُس شیو تھے چھ کیا پے کیا نہ
 مِ پیٹھ و تِ دِ پ کھقے بے مدنے
 پے چھس تِ کتِ لس پے چھس تِ کیا چھس
 یہ میون شاہ ہیون چھے پر بے کھیش
 ژھوکان چھے زلو ہری ہوہ کھے کراں گتر
 پے سینہ دُب دُب کیک سنا چھد
 اگر نے دل آسیہ تے کیا اوں
 دپان نے ہوی سینہ ژھوکھے آسان
 پُزد تِ دکھے اپنے تِ کوتاہ
 ہوا رنگن مُشر پے سیر سپدیں
 کھقہ بے کراں زور کاٹھے پے راویں
 خبر پے کشڑھ ناوِ مُشر پے بیو ٹھس
 سر پے کھسو تن تِ کُس سو اگت

پرسہ شری تن تو مرم بے حرکتھ
 پ کیا نے گوہت پ گیا ز ڈیول ہیو
 پ لوکے لوکے ب زدن کنے نزون
 اگر نز تھا اکھتے زالیہ پھور
 نے آسیہے پر شری تو کورہت
 اگر نے تاگہے ہے یہ دار مشری ف
 اندر کھوپیونت گاش و پیچے
 نے تھا ہند ہیو و طیر گوہت
 نہ جائے مقرر نہ تراے مقرر
 ہہ رفود قطرس جتوں شولیو
 یہ گاشیہ رکھ درایہ تاکھو و دوکل
 اگر شیرھے آسیہے نے پر نہ لون
 پ آسیا نامہ لوہر درا مدت
 پ نقشہ کیت بایا کیت ننس جپس

او سر مشقالہ کھوت و دل نب
 رفود پھیوہ پیو تہ دڑا و شہلا ب
 یوس نڑاہ و شدھ سو تاکھہ گا مثر

سون ادب: ۱۹۴۶: ایڈیٹر محمد امین کامل: بے سو کھمن۔

چن لال چن: ۳۸۴م: مطبوعہ کپری اکادمی سرنیکر۔

میانہ حرصک کتہ ملّس آسمان

پندرگ دفتر سید پروفان
 شئر پاھن و دھن و دھن نیران
 تسلیے شائیگس شھو راوان
 اسن لونگ بڈنگ عنوان
 حب آسن آز مند چھاوان
 کس ونہ کس چھن کھن شراپان
 اسان چھن کھن چھن حیوان
 گلی شرایتی تاں ملی آسان
 وئی پئی نیتی وئی راو راوان
 یئھ ماحولس ای شویان
 لوں چھن و دھن زاریتی شان
 پئی نے چھنی زن کاہنے باسان
 یئتی زن چھنی کاہنے تیتھ سکھان
 لچھر پھر مُشکن پھوتی باسان
 اپنیس طالع کیا ونہ وان
 راچھی چھن کاہنے کھوڑن کس
 پھر تھے میانس شہرس بھتھ
 و دیاد دیخ کھتھ الزام
 سہنریس میانس درامتو ناو
 پادریہ چھم نالس ٹھپھ
 مومنت چھس کنہ چھس مدھوش
 گن زون کیا کر طوفانیس
 پیشھر روس آدم بیروی ناو
 کھتھ کیتھ میانہن چشمیں گاش
 شکریں سیتین نفترت پیٹھ
 سیتین لوکن حصہ کیاہ
 سر پوجا گورنھ ونہیں زو
 اکھ لیٹھ اسپنہ ہونجہ اظہار

تور پیچ کھقہ آس تو بس تام
 سیاں شرافت وو لئے نال
 دُرملہ پائس دمہہ ہس آٹھو
 یقہ ہوہس ما کاٹھہ وو ہوان
 درتاوے چھپنے رو خلؤص
 افسویچ پر بھت قدرس بعہے
 موہت کیا کر پوشن کڑاو
 بانس ہنرس گومت کن
 پیر ٹھیون کیا کرو چھن کو سنز

•

سون ادب : ۱۹۶۶ : ایڈیٹر: محمد مین کامل :
 ص: ۵۰-۳۹- مطبوعہ کلپر اکادمی -

مے ماجھ متر نظر

نظر تلہ ہانگ نبِ زفول کری ہے

وُجَارَن لالہ پھولہ ہئن بارغ نو ہن
 یو سے لڑاکی شہ ہا گھر لول ٹرلہم
 ووہ میدن ہنتر بھلے کری ہے حکومت
 نظارَن میا نہ منتا آس ہئن رنگ
 مے ماجھ نظر کا نہ سوار وچھتو
 ڈلیں نکھلے نال آمُت پوشہ مُستے
 تیرن ووہش زَن طبیعت میون گومت
 منک ہندُرُن اچھوکن لون جو چھ درامت
 پین یاسان پر گد میں تخلیت آمُت
 یہ کھٹ کر پیڑھے ورنہ چھم گاش حشمن
 لوکھٹ آسمان میونے اوں شوبان
 یہ یازر وچھتے چھنسے یازر ہیوؤن وہ فز
 ڈکھنے چھنسے کالسے پر زن ناوال وقہبَرناو

ڈری تھر گوو ٹلک کتھن سرنا و تھاون
 پر کاشیاہ بھو کری تھہ اثر میلسن منز
 پہ ویھ مانیس میان کتھہ تھر طھہ و تھه
 ہہ پر جھوکس حصص میسے زانہ قدرت
 زمینس پیھھہ اگر گز پہوئے زمہ جاے
 حکم پیسے وہ دنہ چھم روزن ٹیکن پڑھ
 پیھتر داوا پیتم انگن دوہن ہند
 ٹوڑت سے پیھھہ پیچھے پیسے احتیار پیچ
 سسے ننگالاں چوکس منز وہ دنہ چھس
 آسن کھنگاں زلال میون اوند پوکھ
 کتابن پیش پرانس ہیچ گومت
 افنس کہتھ بائی گر سے اکھ تما شاہ
 چھ نرپرے ہیچ مگر شراںگس سچھ کوس
 لڑاپشہ روں تیر رو مری تھز فیہ پیھس
 بنے مالک کارخاناہ پان میونے
 مرن زیون ٹلک کتھاہ دو شوے برادر
 اتھے تملہ پاٹہ منگس پیھھہ پریھ پیھد
 زبوئے زن چھمنے کیچھ پیھھہ حجم تھمال و تھ

ئے اوس دعائیز ہے تھر پوش نیرن
 ئیتی پوڈ میون پیسے شتر نیر امرہ تھے
 نے سا بھر نظر کا نہ سے وار چھینٹ
 نے چھنے پانس آتھن بسان بین پان
 چھکس تاں میانگر زن ڈبیر تراوٹھے
 نے ماگوو کوجیہ چھیر کا نہ سے گاش ہاؤ

•

شیرازی: فروری ۱۹۶۴ء شمارہ: ایڈیٹر: اپنی کامل:

نے ما جھن نظر: چن لال چن: ص ۲۶ - ۱۲۳

کیا ہبنتہ؟

نے چھنے بسان پے وُقہ کیا دَر
 رُو د اڑھیں آسیں یامستے
 یقہ لپش چھنے وہ نسو بُونھیم باھہ
 وُقہس چھلپشِ پن
 تُرنے چھے پئنے کھس مُنڑھیہ ٹھہ کپڑ
 وُچھوٹتے پے لُرے چھے آوسیٹر
 کھنے پچ میٹر اس وہی قہ
 دار دروانے اڈیکی انگ
 (پے چھس بے یس جلک کر قہ چھ)
 کانہ اکھ چھپیس نے ورنہ ہے
 نزیقہ لپش کیا یعنی
 بے ہکہ ہمہ وُقہ وول سارِ قہ ٹھیوں

اُور پُر لوناگ کھسوتن تئے
 نئے برو نجھڑ کئے آبہ ڈل گتکس گندان
 والئے ہند تھوکھ مٹ اویزاں نظر پڑھ
 یعنی میر س منز شاہ ہموان کھواران تھوڑ
 و تھوکھیں لوڑو ٹھٹھ سپھرتا لو تھاں
 راچھ کس کرکس ؟
 کہن تو حصہ
 کیا خیر کم سا تے کیا بنس ؟

شیرائیہ: جلد ۱۸: شمارہ ۵، الٹیسٹر ڈچمن، کیا بنس ؟

- ۲۴۲ - ۲۴۳ ص

رَكْه حَصْنَة مِيلان

نَمَّتْ قَبْدُ بَوْانَ وَنَمَّتْ كُنْتَهْ يَادَ
 بُونَهْ شَهْلَ اكْهَهْ أَكَهْ سَنَدَكَهْ دَكَهْ
 دَادِرِنَكَهْ دَلَكَهْ مُشَرِّهَهْ كَرِيشْمَحَ
 كَلَكَهْ كَهْوَنَ هَيْوَ، پَرِيزَهْ نَشَنَ نَزَنَ
 فَنَهْ وَنَهْ تَاهَهْ شَهْلَ شَهْيَهْ پَادَرَ
 كَهْوَهْ لَلَهْ وَنَهْ زَنَ چَهْوَهْ جَهْوَهْ وَنَهْ
 كَتَجَهْ وَنَهْ بَيَهْ كَسَهْ تَورَى بَولَنَ
 شَلَهْ دَهْ دَهْ سَلَهْ نَأَوَهْ شَوَنَهْ بَيَهْ
 كَجَهْ بَتَرَ كَوَسَرَ كَجَهْ يَلَهْ تَرَأَوَهْ
 زَوَنَهْ دَكَهْ بَيَهْ موَرَمَيَهْ بَيَهْ
 كَسَهْ دَرَهْ بَيَهْ بَكَسَلَ شَيَهْ بَادَانَ
 هَهْ كَهْمَشَرَ كَهْمَسَانَزَ لَاكَانَ سَوَنَتَ
 رَكَهْ كَنَهْ أَسَيَهْ رَكَهْ حَصْنَهْ مِيلانَ
 وَرَتَهْ دَفَرَانَ وَرَتَهْ مُشَرَاوَانَ

نکھڑ دوکھ بونے شہل پتھر چار تھ
 تیز اب نظر پتے لاران
 کالکو بارف نجہ پھو لونگل
 کا جکر رتے بیون ثراپان نار
 اچھے میں اچھے کڈنیں پکھ پھر رہ
 کھوہ دوکھر تھ کلو، کپٹا، حد
 کالک یار گھل سر قدرست
 کالکو ادکھری نار پتھون نگل
 کن کھونے شاہ ہتھ کوتاہ دوسرہ
 ہمہ پونچھتے آتھ رازس تیہہ
 میرکن آس تھ گر بیون سادان
 وسہ ہند سر پیہ لوہتہ لواہتہ زلان
 رکھ کن اس تھ رکھ چھپتے میلان

سون ادب : ۱۹۷۲ : ترتیب مولی لال ساقی :

رکھ چھپتے میلان - چمن لال چمن : ص ۳۲ - ۴۱

غزل

ہنگِ منگِ پتہ اورے درشن دیتے ووہ لگو واراہ کال
 تشریح تیہ ہر تر نس سپس وو شلنِ رھٹی ہی مال
 تا پہ طیوکاہ اکھ لبیہ پیچھے صیک زوزن اکھ منز درام
 گوئے رھٹ پھیرم تھر تھر شایم چھکرم شیریتھال
 پر گامش تھر لیتھ طمع اکھ لسر دیہ ہے تا پھے
 سونتہ ہوا چھکھ دار نیسی کنخ اندر پھمن وچھے حال
 یئہ وکھن ہند شبتم سوہ برم گھر چھم بڑی تیر کھاسو
 بیچھس پانہ تر تین من ناؤ تھ پچھ کیا گود آڈ سال
 تل یا صبجکیہ آہری واو خابن وچھے تعیہ
 آڈ کجہ ہند بیٹھ او او کو مس ستر و وڈا ہمنال
 انگہ انگہ ریہ چھم سنتہ فرناوال وچھ کاں منز دوڑ
 روم روم کوہ ملیتہ نہ وچھہ باد نہ ہا ہر نتھی تھمال
 ترھلے گریا رو بیون سا پو شے تلے اگندر گندناو
 کھلے ڈلے رٹتم پائس تین میتھ کھہ ہے اقبال

۰ نوشیر سوہ سبرن : غلام بھی فراق، شعیہ کشمیری، کشمیر یونیورسٹی سال ۱۹۸۷ء

غزل

پہ چھپس جبئور دل دیوانہ چھمڑے وَن پہ کیا کر و فہ نز
 نے لکینک تک کس سامانہ چھمڑے وَن پہ کیا کر و فہ نز
 دپاں سے یوت ہنکرے باغس اُشِّتھ لیس پاغوان گو خوش
 تیس عہن مئے کس یارانہ چھمڑے وَن پہ کیا کر و فہ نز
 درے یوقن مسے چنراہ لیس پہوان عشقس اندر دین ہیوں
 رہ تیکو دیت مٹت مئے تیکنڈ رانہ چھمڑے وَن پہ کیا کر و فہ نز
 رہ نیومٹ چھم ہم وَن پوش تکہ کتھ کتھ دُرستھ ساپن
 پہ کیا کر و حفتہ کیتھ دامانہ چھمڑے وَن پہ کیا کر و فہ نز

داریاہ کا پنے چھپنے تھوڑے خبر
 زن چھپنے سان میا نہ ٹیکرے پنگ مندر
 زندہ سریں وُچھنے باسی نور نار
 زندہ شبکر کارکور ہوون آشر
 نوئن کوں کمرو چھنے لیکن ہیچ ہیچ
 یوس می وچھتے کوں دری مشکل لظر
 تھ و رائے چھنے کا نہ تر شویاہ عالم
 خاک یارو خاک پیم شام و سمر
 پاس کر میونے قیا اُش دوہ خداۓ
 علیہ نہ وچھ بیک کا نہ مزراہ سہر
 میا فریم ہماے چھنے ہماے ہوئی
 مشکلے باسان کمرن دوہ دوہ بسر
 تو تھیس بیس سوہے پنتر دبڑے ہمکہ
 اکھ مہ سن کھکھ کری گو میونے جگر
 میا نہ بکھر اچھہ ورنہ بہ جھیس بیمار سخ
 ڑھل جکیو کمر دوہ ہئے رفڑ کھ کسر

شبکر شعر: چمن لاالجمن: ص ۳۳، اتہ ۲۰۲۱-۲۰۲۲۔

غزل

رَسْهُ رَسْهُ بِقَهْ أَسِرِ شِشْ بِيهِ بِونَتَاهْ وَدَارُو
 لَولَهْ وَقَهْ سِيَّهْ سِرْنُورِ تَهْ وَقَهْ سَرْدارُو
 بِونَتَاهْ لَامْ بِهِتَهْ كَتَهْ ثَهَارَهْ سُتَهْ كَوْتَامْ
 غَتَهْ ثَهُوْ شَتَهْ ٌهَنْدَرَهْ أَكَهْ دَهْ بَهْ أَكَهْ لَهَنْدَارُو
 كَتَهْ هَنْزَرَهْ بَاتَهْ دَلَهْ بَاتَهْ حَصَنَهْ سَمَكَهَانَهْ
 وَنَزَهْ بَهْ آدَنْ، وَنَزَهْ بَهْ، دَوَهْ كُشْتَانْ يَارُو
 جَامِهْ نَرَى يَيرِينْ هَنْدَرِي پَاهَهْ بَهْ جَمِيرِ زَوْلَنْ
 سَسَرَهْ كَهْ تَهْوَهْهَسْ لَاهَهْ بَهْ خَمَارُو
 هَكَهْ بَهْ بَهْ اَوَرَهْ كُنَهْ دَهْ بَهْ دَهْ شَهْرِ دَهْ شَهْنَتَهْ آهِي
 نَكَهْ بِيهِمْ بَخْ لَوْگَمُتْ حَجَمْ بَخْ بَسَارُو
 تَاهِهْ وَلَوْ بَهْ تَهْنَلَأَوْمْ، نَهْتَنَلَوْمَ نَار
 بَهْلَسِهْ وَنَنْ هَنْزَرَهْ شَهْلَهْ سَوْزَمْ شَهْجَارُو

شیراز: ۱۹۸۳: ۱۱: ا: چمن لال چمن: غزل - ص: ۲۵؛ مطبوعه:

کمپل اکادمی سریگر کشیر-

غزل

نے ن سائچے ووہ فیاں تامتحہ پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ
 نتے کس گندہ ہے جالس تامتحہ، پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ
 سنتہ کھے تو نگلن ہنڑ تیبہ شراپکھ، ونکھے نہ مغلٹھا اورے ریہہ
 ڈیہہ کھر میجھ تاںس تامتحہ، پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ
 پلے چھسیں یمبو سونتھ شہہ شر ہر شر ہر وارنچ اش قطرو سکناو
 پتھ پچھے وسیھہ واراںس تامتحہ پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ
 ونیہ اس شہہ ملہ ون یاڑ گاٹھر ون اوس لیبندی خذ نہ مشر
 ون وانڑکھ افاسس تامتحہ پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ
 ورملہ گیندناہ کر شتو کر شلوگتھ رینٹھ سہبر بن ہنڈو یاٹھو نزہ
 دلو اکھ پلہ مس بالس تامتحہ پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ
 اسر چھنہ تم پیم یتھ اسر روزان تم اسر پدے شودی بوڈی بوکھ
 اسر ڈٹ سے شمشاں تامتحہ پتھ سایقہ تیغہ زانکھ کیہہ

کیا ہمام چھپیں!

رائقِ راتس اُسی ہوڑ و نگان
 تمی انسانی، سوہے تیہ
 یوہ سر افقہ بیکن میپن فردی بن اس
 تے یمیہ نے راثن پندر بندیر
 اچھروالن تمام واچھہ تر چھہ نیہ
 وچھوے تے
 پوچھیں نہ نہ نہیے تے شونگھت
 اگرے میتے بندیر آسیہے آمثر
 مے آسیہن رُم لوه تیہ تو
 تے کشیر جی مالہ آسیہن
 میانہن ناگہ اچھن مفتر سران کر چھه
 شیلہ تایع تیہ پاس پیچہ موڑان
 کو تر شیچہ بوڑ کھہ آسیہا بستہ
 سرو سنگرو پیچھہ وچھہ درامٹ

شہزاد بیری نیشن
 مارک پشاور آسی ہے تا پر نژاد و چوٹ
 تھے خاں کو ٹھین آسی ہے کو فوارہ دزان
 رانگ پیچہ و سہ ہن کڈلہ تکی
 تھے بڈشاہ آسی ہن بالادر پیٹھ کو تروپیہ نادان
 انگن انگن پیٹھ وون لاوہ ہمی ہے
 نے آسی ہن سُحہ شیہلیش
 یک چھٹی چھٹے ولگان
 دریان یتیر انسان صورت بدراج آسن
 تھے چھٹی ہو فرنوان
 نے چھٹی ہتھی چھٹی شہر س چھٹے کیا ہتم سیدن
 تھے میاں غاب رو زان دوہ ہے ثرھیان!

سَهْلَيْوَه

رَزَّهه رَزَّهه رَزَّهه
 آنگ آنگ نار وُهان
 شَرِيكَهِي پَيْسِريْه آلهه وان
 اُفند پَوكَهه هَجَهه رقسان
 بُهْتَر بَيْيَه بَيْيَه وَهشلان
 گَمْهه سَرِيْه رُم سَپِدان
 پَمْپوش رسَيْه زوران
 چَيْخَر چَيْخَر وَهظه كَريشان
 بَيْيَه رَهْپه وَتَهْ دَوران
 عَرِشَه فَرَش سَمِكَهان
 پَيْه ثَهاران آسمان
 تَنَهْ تَنَهْ دَهه شَيران
 نَافَس تَيْيَه پَيدان

ژھۇۋە ئەھۇۋە شاھ زېيھان
 وەھىخە وەتە كېپەلەن
 يېندە يېندە رىئىے تىلەن
 آدۇ سىتە ژىلۇھە داتان
 شىمۇغۇ رىيە وەڭگەن
 سورىءە زۇ وەرسان
 موھىچەر دەشۇءە كەمەن

سون ادب: ۲۹۶۷ او: محمد ایمن کامل، مسە ژىلۇھە، كىنستە:
 چىن: ص: ۲۲-۲۱۹: مطبوعە كەپەلەن اكادمى سىرېڭىز شىھىز:

لوکچہ نظمہ

۱

پر شور تر ہمسیر
 پر واو تر ڈلسر
 شر روز کھہ نہ شر
 پر موڑ نہ پر چو
 اما پور تیسہ آنک چھم پھیران
 پر روڈ نہ بجھہ و چھین لا لیق

۲

ثرے چھے ناپوت کل
 دیاران ہنسز
 مند ورہن ہنسز
 قالپت کھھن ہند جاہ وجلا پع
 ثرے نیری پینتر پینتہ رو
 پر مَر شہنشاہ!

۶۰

کنڈیں پچے پندرخ صلکه
 گلابیں پندرخوہے
 ہہہ سیندھن رت داؤ کران
 یہ معشوقس روخ ووہ شلاوان
 کار قدرت!
 دوہ شوے!
 اُکر سے تھر ہندی یسکپن

شیراز: ۲۳: نومبر / دسمبر ۱۹۸۶ء شمارہ: ۱
 مطبوعہ ہلپرل اکادمی سرینگر۔ ص: ۴۱ - ۴۲

میانہ و طین کھا!

سونتہ شبم موختہ دیر کھلپختہ کار
 میانہ و طین کھچھے زن و فہرہ بار
 ڈل دہس پیٹھ گیندہ دل امڑہ رٹھ
 پچھہ ولن پیٹھ آئی خوشیو کیا ه کمال
 زندگی پیٹھ پر رہیتی سیدان بحال
 پھلی کھی پیٹھ تاپه نژاد نور اوی لال
 دھپھیتی اندری ٹکھی بان پور فگار
 میانہ و طین کھچھے زن و فہرہ بار
 کوس کراما تھا آئی کڑ بگوانہ نے
 تاکھہ ٹھکریں لوگ زن آسمانہ نے
 سونتہ واون پھر سر و آرائی نے
 گاستہ لی تھوڑ و تھی گیند ان زن شانہ نے
 لو سہ و لز سرین نبیس دیتمت پچھہ نار
 میانہ و طین کھچھے زن و فہرہ بار

پوششِ نجیب میخ در او پیشیو موت هوا
 شیمس لنج چهرتا و شنوت تیر شاه
 ویر واران منزگر تهاں بینگرین صدا
 طوطه باوان هار و آنچه هند مدا
 شپنہ بالس روپه جبرقه در امتو امار
 میانه وطن کتھه چھے زن وله سو بهار
 دار کنی خراوتایه دوتا مایه هوت
 مند چھر پیشی لی گو ولشیان نار توت
 کامه دل لوگ نشرن لامگهه چامه چھوت
 و چھتی بند رهن کیا چیس وله رجا کھوت
 کس نئ گود دب دب کیس موه چھر منز فرار
 میانه وطن کتھه چھے زن وله سو بهار
 کاشت تار کھه آز سلی در امتو چھر چون
 پر کیه چیس ورن وان و چکه کوتا هچھر چون
 کیا خبر کیا سید وله نکس روز و چون
 و زملو ہیو توت چھر ملروستی چون
 شپشہ بدش پیغم چھر لشتم تار تار
 میانه وطن کتھه چھے زن وله سو بهار

سبز زار و ہکیہ کروہ شہو شباب
 نار پڑی متو اکھاگس پلوں گلاب
 آپہ تزادہ ڈر کنہوزن چزو شراب
 صبر تھل پستہ نہ سارو زان حساب
 پان بھیسرس تامسکھ ایچن باسان خمار
 میانہ و طبع کتھے چھے زن و وہ سوہار
 پوشہ مرگو منیری پکاں دیہ سنسن نظر
 آپشار و پیٹھو وسان دیہ سنسن نظر
 گل رونخن کے مہربان دیہ سنسن نظر
 مانزہ اکھے کتھے کتھے چھواں دیہ سنسن نظر
 میانہ کھٹھے نے نقش بستھے میون دلقرار
 میانہ و طبع کتھے چھے زن و وہ سوہار

شیراز: ۲۸: میں - جون: ۱۹۹۴ء: شمارہ: ۳: ص: ۸۶ - ۸۷
 ایڈیٹر: سید رسول پونیر، مطبوعہ کلپن اکادمی سریگر۔

کاشرس شیراز ستمیامنہا البستگی

ریاستی کلپر اکیدیمی پچھے سے اکھاں خود مونختا تہذیبی تو
لھافتی ادارہ بیکھہ واریا ہو، بیو خوبیو علاوہ پر شرف تھے حاصل چھڈ نہیں پچھڑ ریاست
منز ساری و پے کھوئے تو اپدھے معتبر اشاعتی ادارہ تھے۔ امر کرس مقرر کر دیتے
اشاعتی پروگرام منز چھڈ ریاست منز بولنہیں واجہنے ساری نے بھن زبان
منز شہزاد ناؤ ادبی رسالہ شایع کرنے تھے۔ اکیدیمی ہوا ہم تبدیلی ادارہ
ظرفیں رسالہ شایع کرنے پیسے، یہ چھڈ لازمی نہ سے تھے گزھڑ تھے اہم گزھڑ
تے زانپے ماننے میں یقین زن بجا پر خود اکیدیمی ہند وجود اہم چھڈ۔

دو یہیں زبان ستو ستو پچھے اکیدیمی کاشرس منز شہزاد
درستہ وار شایع کران تھے خاک اس تھے فخر حاصل نہیں رو دس
اکھڑ ستو واریا ہس کالس والیستہ کینسرس وقتیں بطور معاون تھے اسٹنک
ایڈیسٹر تھے تھے پیٹھے تقریباً پنداہن وریں بحیثیت ایڈیسٹر نے چھڈ
امر کمکھڑ ہند تھے فخر نے اکھڑ ساری سے وقتیں دوران رو دیتے شیراز کرس
نگران تھے سیکریٹری اکیدیمی محمد یوسف مینگ صائیں، دفتریں منز

باقی ادپیب دوستن ہند تپ دفتر نہ بکا شرمن ادپین شاعرن تپ عام
والشورن ہند ان تحکمھ اکھپے بندوت حاصل۔ پچھس امر خاطر از تپ ہتھ
شکر گزار۔ یقھ کمپتھ تپ جھیٹ کا نہ سکھ ز منزی منزی اوس نے روٹھومن
تپ ناراض ادپین نزاب پاپ بہوان کرعن نزہرگاہ ہنزرن تلپیقن کا نہ سڑھ
پکھ کر نہ آمشر پچھے سو اس ضروری تپ تم مس کرعن میانہن فرائیضن پیچھہ
بد دیانتی ہنزر لیسل چیان۔ پکھ کر یہ پچھو گئو واضح ناکر دفعہ ہے اون
اکر یا پتھر ادپین نے نشن پین اکھ مقاولہ تپ تو وون پکھڑھ ہو ہئو
یتھے پاھھو چھپیں۔ مضمون اوس موجود کا شر شاعری پیچھہ۔ اکھ نظر گذر
دوان گئی تکیہ تھکھی چکھی تپ نظر نیز اگر میانہ جایہ کا نہ سیدل ادی
روتھم تپ آیہ سہ سہ تھچاپر ہے تپ تم۔ سیتی اسین تپ وقت کرس سیاسی
صورت حالس کھلے ڈلے جائیز ہیو مت۔

یس شاعر متعلق یہ خوش اوس کو رمٹت تپ اوسن یو کھٹت،
تھھ منزراوسا کیتھ پندر تکیتہ نہ تھکھ کون اوسن اچھو ڈھنہ خومش۔ ہنگہ تپ منگہ
اوس شاعر کو ڈھنہ گڈھن۔ یہ مقاولہ چھاپیں اوس نہ میانہ خاطر ملکن۔ کیشر
دُو ہر پتھہ علیہ یہ حضرت نے نش بتیے آویے کو رامہ کھو ہند ذکر
تھیں نش۔ سہ گونارونار تپ پین یہ مقاولہ نیوں میانہ اکھے منزی تھیچھ دلخہ
تپ دڑاویتے ردید و نان۔ اوقت تمام اوس سہ نے پین عنز پر زان تھہ پر
کائی نش مے ملکی جان جان کھیٹ کر ان۔ امر دفعہ ہر پتھے گوس بہ
اچانک انتہائی نایہ کار تپ نالالیق تیار۔ سہ یو ت یو ت گڑھ ہے تپ

اوں ونان نِراکیڈ بھی ہندس اکھ شپر ازس کیا بنس، مینے یہ اُمِس
نایہ کارس اکھ لوگ وہ ندے چھٹے یوان تھے منتر کیتھے چھایتھے خاطر
سو زنس، پڑھتے کائسے ایڈی طرس چھٹھو شکل چھٹھو یوان۔ چونکہ میانہ
خاطر اوس یہ گوہ ڈنیک یقینہ موقعہ اوکنگوں س ہے سخ پر لیشان۔ یہ
رُؤوس شیر تام سوچان نہ مانے ماوڑ اُمِس کا نہہ غلط کھٹھے۔ مئے مَا^۱
پڑھے ہے نہ اُمِس یہ فُن۔ امہ واقع پتھہ دریو میون دل ته، تہ کمیا ز
پتھہ آئے واریاہ چھٹھو یقینہ عیسے مئے ناراعن ادیپ ب یہ ڈپر زر تہ مارے
لیوت دین باقی تھوان اُسو۔ ادپین ستھو یقینہ لاسگے سپیدلَس اوسُس پہ
زن تھے ملکلہ مولس کھو ژان۔ مگر پتھہ چھٹھو پوز زریم ادیپ اوس سکھ
پہ پنھنے حلپھی تھے سپریو پرستی یحیش نہو ٹھس تل تھوان۔

یخہ ساتھ شپر از پچ ادارت مئے حوالہ کرنا آئے تھے وزیر اوس
نہ اکیڈ بھی منتر خوشگوار ماحول۔ شپر از پے حوالہ سپیدن اوس میانہ
با پتھہ اکھ چلیجھ۔ اندر تھے نہیں اوس روہین تھا اکھ اُکس زنگے کلہ زین
کو اشش ہند دور۔ فاصلہ آو کہ سو نزل دید متنق چھٹھ شپر از ک اہم
تھے لواری خی شمار کڈن۔ چنانچہ گونڈ نے گمر تھے واریا ہسن ادپین
سو زرم خصوصی عنوان تھت مقاٹ لیکھنے خاطر چھٹھے۔ اوت تام اوس
تھے اور تھے دوسران۔ دوہ ہس دفتر چہ باقی کامہ کران تھے گر شپر از پچ
کام اسے آس پر شپر انہ تھے ایس تھا لوحی سون ادب تیار کرنا وہ علاوہ بیش

تے کیہتے دفتری کامہ فرمہ یہ سچے لپور کرنے باجھتے مے دفعہ ہس دفتر گر سوڑے وقت تجھنے کن دین اوس پہوان) یہم اسروندک دفعہ تہ وندس جھو توہہ خبرے نیجلی ہند عالم کیا جھہ آسان۔ لل دینگیر گولقری بازورہ ہھ صفوہ تیار تے ارجی پروف ریڈنگ پیسے نے ٹھاہ دروچ بیجلی کامن آئنے سبیہ اس نے ایچ پروف ریڈنگ مومن بتہ کاشن تل کردن پہوان۔ نیجہ دڑاو زنے ہیون کلے گوہن تہ چکریخ اچھن ہیشتر نم زال ہش بہنو۔ چنانچہ بہو نے ڈاکٹر ہند مشورہ تا جلی مسز عانکھ لاگن تہ دو پیغم آیتہ گر شھہ نے یزدھ غلطی کردن تہ کیا ز پروف پرستہ خاطر گر شھہ کھلے ڈلے گاش آسُن۔ تئے ووحم اچھن ہند کاش ہئز ہئز تہ رش رش سوتان۔ یوتام شپرانہ تہ سون ادب میاں ان اتفص منز اوس توں اس نے میاں خاطر شامہ پتہ ہنتر پروف ریڈنگ محرومہ ورائے بیسے کاہنہ چاہر۔

شپرانہ اشاعت کنے قلمہ ورائے جاری تھوڑا اس ایڈیمی ہند اشاعتی پر وگراچ تہ پالیسی ہنتر اکھاہم کتھہ تہ اکھ پچھہ عمل کردن اس نے (سے کیس رذل ہند خاطر ہٹھھہ کتھہ۔ رسالہ ہنکر تیلی تھکر ورائے چھپتھ یلر امیر کس ایڈیمیٹس ستو عام ادب تہ شاعر بیتر اکھہ واس کرنے تھے اسہ کتھہ ہند فخر حاصل نیسا روے ادپو کوئی نے ستو اشتراک تہ شپرانہ رو دنیاران۔ شاعر رو دی غزلہ تہ نظمہ بیتلر کاتار سہلا یہ کس صورت سائز کار سوزان مگر شرچ اس دفعہ ہئے وہ رہے روزان۔

اکثر موقع پیغام چھپئے نشرنگار حضرات ان ہونگئے رٹنہ پیغمبر نہ راہ للہ دیجے تو پین مقالا۔ اگر نہ یہ تیر کرہا تیلہ نہیں ہن شپرانس مانز غزل تو نظر نہیں یاڑ (تم) مانز تیر اکثر بڑی ہندی چیز را مرہتا واریا درہتہ وار گئے رسائلوں صفحہ پر فوج چھپائے تیر ایڈیٹر سند خاطر تیر ویز زیادے مشکل علیہ لیکھن والین ہنتر کمی آسے۔ مئے چھپی چھوٹی مشکلات تقریباً وہن وہرین و چھپتے۔ اکھ دوڑان چھپنے دوہ دبیتے یوت کھیومٹ بلکہ کش کھپڑا وش تر بتتے تیر۔ پریم چند صدی تقریبات مناوہن کس سلسلیں مانز پواؤسر شپرانگ پریم چند نہ کر کڈا۔ یہ اوس اکھ تیجھے موضوع یقہ پیغام سانہن لیکھن والین ہند تعداد ہٹھاہ کم اوس۔ یقہ تیجھے زار پار کر ٹھہر لیکھنا واریاہ مقالا تے بیسی کرناؤ کیہنے افانہ تر ترجیہ۔ ایکو اکثر مقالا نگار تر ترجیہ کار اسکم حضرات یکن کاشر رسیم خط لگانے اوس نہ۔ ہنورندا آئی مائی لوکھمٹ اوس نہ پر نے لگان۔ کاٹیو مون نیمکھ کتابت کر پڑا۔ وہ ذکیاہ چاراؤس مئے موزو درسندی پاٹھر ہوں گنڈنس تے سہ سورے مواد کا تیر سند خاطر نوسر پاٹلیکھنس۔ پریم چند نہیں کوشن ہتن صفحن پیغام مشتمل اکھ ضخیم دستاویز شایع مگر اجھے تیاری مانز یو سہ موزو فری نے گئے آئی نہ کٹھ جا پچھراہ۔

کش پر مانز چھپے واریاہ کا تب مگر تجوہ مانز چھپکش تامے کاشرس رسیم خطس واقف اپنے اس نہ مئے کا نہہ جان کا تب ثاریں پی کا نہہ گنجائش آسان۔ پر اوس شپرانگ تے مون ادب موال غلام حسن

صائیں الھتھیکھتا وان۔ لوکن ہند اوگر تھوڑے لیو کھٹ مسود اوس سے
پڑھتھے ہے کان۔ کئی کئی اوس تس تے جانِ منس پیٹھیو ان تے اوس سورے
مواد والپس انان۔ یہ اوس سے اس اکیں لاچار شرکی ہندی یا ھٹھی بیٹھی زار
پار کران۔ مئے اوس مختلف شمارن ہند مواد امیر سپر منظور شد رسم
خطس منزرا پھر ان پیوان تیر کیا تر لفظِ رسم خطیع درستی کرئیں
اویں واریاہ کال لگان تپ مسود اس چھپھٹھ نیران۔ پھتھ مسود پیٹھ
کتابت کریں اس کا تھے سندر خاطر متشکل یاد کران۔ یہ اس اکھ تر شھد
(THANICLES) کام یتھ منزرا میون سورے وقت بُرباد گرثھان اوس۔
یہ چھپے تین دو ہیں پیش کھٹھ میلہ غلام محمد شاہ صائب۔

ریاست کو وزیر اعلیٰ اسی زیر اس اس شپرازگ اکھ شمار پر سس سوز مدت
انھ منزرا اس میاں سوہ اکھ نظم تر شامل یعنیک تذکرہ پر ووف کرپے چھپس
اکھ دھہ سہ دفتر بہتھ نریڈیو کشمپھٹھ آور فیق راز تے وومن سورے
ریڈیو چھپھعن عندا ایس لون گدت۔ کسو وون نہ چاٹن لیو یہ سہ نظم پتھر مہ رہتہ
ریڈیو پیچھہ نشر پتھر تھے پیچھہ چھپه ارباب اقتدارن نہ بردست اعتراض
تے ووہ فوجھے اکھ تحقیقات چلان۔ مئے ما اس خبر نہیے تیر چھپے زنگن تہ
واٹھ مژر۔ مئے سوچ یہ آسے ریڈیو س تھ حکومت درمیان مسلہ۔ امی
دوہ ہے چھپس بھو سیکر ٹری میں یوسف ٹینگ صائیں ستھو سیکر ٹریٹ
گرثھان بیٹھے تھن تھہ وقت کس چھپ سیکر ٹری میں نصر اللہ صائیں لش
کام اس۔ تھے نہ تو تین نر شاہ صائیں چھپ میانہ تھھ نظمہ پیٹھے نری دست

اعراض لیوہ ہے نے ریڈ یو پیٹھ پر مژرا اس۔ تم آئکھ (میان ہوبی خواہو) تمہ
نظمہ بند ٹیپ بوز ناؤ مہتر چنانچہ اوس تو جیف سیکرٹری اسند دفتر پیٹھ اس فاصل
زیجھہ پیٹھ کار واںی کرنے میز۔ چیف سیکرٹری اسند دفتر پیٹھ اس فاصل
ڈویشن کشنس ضروری کار واںی کرنے خاطر سوزنہ آپر ٹینگ صابن دیت
چیف سیکرٹری یقین نہ تھے نظمہ منزہ چینہ کا نہ سے تم قابل اعراض خیال بلکہ
چھے اکھ غلط تشریع بیت کرنے آپر ٹرم دوہ شوے ٹرے پتہ شاہ صابن
چیس منزہ ٹینگ صابنے والٹریتو نہ ہو وزیر اعلیٰ تے چیف سیکرٹرین
اں ناؤ فاصل والپس —۔ چونکہ تم دوہ ہن اسو ٹکشہ بندی حالات
ٹھیک اونٹریوں نے تے نہ تھے ماحول س منزہ پڑے ہے نہ سونظم
ریڈ یو پیٹھ پر زمگانہ چھاپن۔ (نمے وون ناگوہ ڈے نہیں نظم اس نے
زیر اشاعت شپرانکس اکس شمارس منزہ شامیں کریتھ چھاپ پا چھو دلہ
پرسس سوزہ مژرا۔ اگرے سونظم چھو آیے یہ میاں بھی خواہ کر ہن تھے
بیسیو فے خلاف استعمال) اسہ دوہ ہے رالس چھس نے یہ شوگنٹ۔ صبح
سوزم اکس ہفس دفتر چھی تا گوس بسہ کتھ دلہ روانہ۔ سیو دے گوس
پرسس پیٹھ تھی تھی و چم شپرانک جلدی بندی سپلان۔ تم زار یا پار
کریتھ رکاوتاوم کام تے نظم کڈناؤم اسہ منز۔ اکھ ساری سے کامہ الگی
زور دوہ۔ یوتام دفترس والپس ووتام تو تام اوسم زو اقص کتھ نز
خبر چھاپ کرنے کیاہ آسر سپدمٹ۔

شپرانکس منزیم تکلیفات شایع سپلان اسو یا از تھیں

لے نظم اس "بار دود" لیوہ ہے برو نھی درج چھے سپر مژرا۔

چھر تھم گرہن میعادمری آپنے کو شرشش اسی روزان نرا تھہ منز رکڑھ
ریاست ہین مختلف علاقوں منز روزان والہن ساری نے کاشرون ادین
تھہ شاعر جائے مینٹو اڈیجھر لوجوان شاعر بیتہ ہندی تخلیق اسی
نے اسکر حچاپاں۔ چونکہ تہند تعداد اوس کافی زیاد تو تول کر کے ناد تھا خبار ان
منز چلاو کھی یہ مہم نر شپر از چھر مفاد خصوصی تھوں والہن ادین ہند ترجمان
اکھہ مہم اسی پتہ کتے ہم کیہہ بڑی ادیب تھتا را اداں آسان یہ اسی
ناراض اسی۔ چنانچہ کور اسہ شپر از کر لوجوان نمبر شایع کرنک فاصلہ تھے
یلہ گوہ ڈنیک شما دڑاو ساری دے دوپ یہ گوہ جان سنتی
کور کھی پڑا پکنڈا تھرو رع ز اکیڈیکی چھر لوجوان ادیب تہندی نہیں
تھے خام تخلیق شایع گریتھ ۴۵۵۶ کریمتو ہی اگر آئے مئے مشور دینہ
نر لعہ ہر پڑھنے ناتھن و تھہ ہاؤ ذکر کیا پڑھاپن تھے کیا پڑھنے۔ کینش رو یقسو
حضراتو کور اسہ صاف منع لوجوان نمبر شایع کرنس۔ اما پوز دویہ طرفہ
اسی تھے لوجوان ادین اسہ خلاف تملکتہ گرہان۔ مطلب چھر نر یہ سوڑے
مُصیبت اوس میئے پیٹھ پیوان۔ اگرے اکھہ دوران اسی صبرس کام
ہمہ ہونہ چنس اسے ہن جس کی تر شلکھ پتھر۔

کتابیات

- ۱۔ اوحال نامہ: جلد ۱: چمن لال چمن: بشیر انتر: ۱۹۷۹ء کا شعر شعبہ:
کشیر پونیورسٹی -
- ۲۔ شبیہ شعر: ۱۹۶۳ء: چمن لال چمن:
- ۳۔ شپر انزو: نظم نمبر: فروری ۱۹۴۸ء: ایڈیٹر: محمد امین کامل: گھوگھے پتھر،
سراب، مائیشہ نظر، یوچہ پھلکو یعنی: چمن لال چمن: مطبوعہ
کلچرل اکیڈمی سرینگر۔ ص: ۲۹-۱۱۸ -
- ۴۔ شپر انزو: ۱۱: شمارہ ۲: جون ۱۹۶۰ء: مطبوعہ: کلچرل اکادمی: گاشش:
چمن لال چمن: ص: ۱۷-۱۸ -
- ۵۔ شپر انزو: ۳: شمارہ ۲-۳: مطبوعہ: کلچرل اکادمی سرینگر۔ ایڈیٹر: محمد امین
کامل: آدم: چمن لال چمن: ص: ۳۷-۴۷ -
- ۶۔ شپر انزو: ۱: شمارہ ۴: مطبوعہ: کلچرل اکیڈمی سرینگر۔ ازلہ پوچھہ:
چمن لال چمن: ص: ۳۲-۳۱ -

- ۷ - شپرانزه: ۱۸؛ شماره: ۵۰؛ مطبوعه کلپر اکیدیمی سرینگر
کیاہ بنہ: ۶؛ چمن لال چمن: ص: ۲۴-۲۵
- ۸ - شپرانزه: ۲۰؛ شماره: ۱؛ مطبوعه کلپر اکیدیمی سرینگر
غزل: چمن لال چمن: ص: ۸۲-۸۳
- ۹ - شپرانزه: ۲۲؛ شماره: ۵؛ نظم نہر: مطبوعه کلپر اکیدیمی
سرینگر کشمیر: خدا یه آنھر رفت، کیا هاتم چھر سپدُن، آدم، ته
گردکریشہ: چمن لال چمن: ص: ۴۲-۴۳
- ۱۰ - شپرانزه: ۲۳؛ شماره: ۱؛ نومبر دسمبر ۱۹۸۶: مطبوعه کلپر
اکیدیمی سرینگر کشمیر: لون کچ نظمہ، ۴۶-۴۷
- ۱۱ - شپرانزه: ۲۴؛ شماره: ۲؛ جنوری فروردی ۱۹۸۷: مطبوعه کلپر
اکیدیمی سرینگر غزل: چمن لال چمن: ص: ۴۹-۵۰
- ۱۲ - شپرانزه: ۲۸؛ نومبر ۱۹۹۵: جون ۱۹۹۶: شماره: ۳؛ مطبوعه کلپر اکیدیمی
سرینگر ایڈیٹر: سید رسول پونیر: میانہ و طبع کھوچھے: چمن لال
چمن: ص: ۸۷-۸۸
- ۱۳ - شپرانزه: ۲۸؛ نومبر دسمبر ۱۹۹۶: شماره: ۴؛ مطبوعه کلپر اکیدیمی
سرینگر ایڈیٹر: سید رسول پونیر: شپرانزه میانہ والیکی:
چمن لال چمن: ص: ۴۸-۴۹
- ۱۴ - شپرانزه: ۳؛ شماره: ۴؛ جولائی-اگست ۱۹۹۶: ایڈیٹر: شپرانزه
عبد الغنی ندیم: گوشہ چمن: بشپرانزه ساقی، پونیر، تلاشی، خضرغیری

تہ ناظر ص: ۳۶-۵: مطبوعہ: کلچر اکیڈمی سینگر۔

۱۵— سون ادب: ۱۹۴۶ء: مطبوعہ: کلچر اکیڈمی سینگر: ایڈیٹر: محمد اپن کامل: بہنے سو کھمن تہ میا ز حفک کتائش آسمان: چمن
لال چمن: ص: ۵۰-۴۶۔

۱۶— سون ادب: ۱۹۷۲ء: ایڈیٹر: موئی لال ساقی: مطبوعہ:
کلچر اکیڈمی: رکھ چھٹے میلان: چمن لال چمن: ص: ۴۲-۴۱۔
۱۷— اہار: جلد: اکھ: شمارہ: ۲: ۱۹۷۶ء: ایڈیٹر رحمان رہی: کاشر
ڈیپارٹمنٹ: کشمیر یونیورسٹی: گاش تہ کرامتھ: چمن لال چمن: ص:

: ۱۴۵-۴۹

۱۸— جدید کاشر شاعری: ۱۹۸۲ء: ایڈیٹر: اکٹھ حامدی کشمیری:
مطبوعہ: کاشر ڈیپارٹمنٹ: کشمیر یونیورسٹی حضرتیں سینگر کشمیر۔

چمن لال چمن: ۱۰-۲۰۶۔

۱۹— نو کاشر ادب تو اریخ: ۱۹۹۱ء: ناجی معرفہ: شیع شوق: شعبہ
کشمیری کشمیر یونیورسٹی: ص: ۲۷-۳۲۶۔

چمن لال چین (۹۴-۱۹۳۴) زاد تر پرستہ تھیو، شیش یار جی کل

سرپنگ پر چھپ سے دوڑیلہ کا شرلو، لوکوتہ برصغیر کہن یا قے گروپ بیدن لوکن
ستھپتہ بیدن ورین ہنسن غولہ امی نشر نجات حاصل کرنے پائی تھر ہوں گونڈ مٹ
اوں تپلیلہ توکش پر ہند خاب و چھپتہ پتہ ۱۹۳۶ء منز کاشٹر تے جاگ پر شاہی نشر
آزاد سپدھی۔ تئے پیھڑا ازتام روڈی پر پر زاد کو زاد تر حالات ڈنجھے۔ اسے وچھے
تے سارے ازتام یہ چمن لالن تر وچھے۔ سے روڈ تھے یا وجہ دتے سارے پے غص
انسانیتک غم زانٹھ، انسانی نبیکر تے لوکو نغمہ گوان۔ تھے امیجہ ایدی حقیقت
پیھڑا پور پر ہد۔ تھو سندر قمان چھپہ ہر دنکے بدل و تر زندگی لولہ مٹ لاء گھر دھ
امیرکیس چنس پنتر شعرا اور ستو بزرگ رکران۔ تھے چھپ غزل تے نظم دھ شومن
پندری فتنی زادو چار ویدی۔ سے چھپ رواشیر تر رہر ان تے نکلیقی توہر تھی پھٹاوان.
۱۹۳۵ء پتہ کش تر زادو چھپ روڈ شہ راؤں تیول لکھ وان۔ تھے اوں کشہ ہند
و سر تھے وفنن ہے

چمن چپیس یہ چپیس اری تھے ہند لولہ و شناہ

پچھیں میہر سنز غزلہ ہند تھے شر کا

سید رسول پونیہ (ولادت۔ ۱۹۰۰ء) چھپ کا شر بازی ہند معروف

متمق، نقاد، ترجمہ کار تھے لفظ نویس۔ تھو چھپ

ادبی اخزانہ پر زادی متو۔ سے چھپ چمن لال چین

فرتے روڈ مٹ۔ تھو چھپ یہ مولو گراف ٹکرے سان لکھنہ

چمن جی نہ زندگی ہند پر تھکا ہنگو شہ کا شر و مٹ۔ توقع چھپ زی مولو گراف پیہ بھکھ

چمن جی نہ زندگی تھے ادبی کار نامن ہند حوالہ سٹھپتے پندر کرن تھے اسے میلر زیہ تھکہ

پچھیں روپے

IAS, Shimla
Library

KA 891 .499 092 C 355 P

00116540